

PROGRAMMA NATUURNETWERK 2023

CONCEPT

Lees verder





INLEIDING	GEBIEDS AANPAK	TEXEL	KUST KOP VAN NH	WIERINGEN	KOP NH REST
WEST-FRIESLAND	HARGER-EN PETTER-MERPOLDER	WEIDSE POLDERS	CASTRICUM-LIMMEN	NOORD-KENNEMER-LAND	ALKMAAR-DERMEER EN WATER-LINIE
EILANDS-POLDER	POLDER MIJZEN	ZEEVANG EN IJSSEL-MEERKUST	WORMER EN JISPER-VELD, KAL-VERPOLDER	WESTZAAN	IVOT
WATER-LAND-OOST	ZUID-KENNE-MERLAND	SPAARN-WOUDE	HAARLEM-MERMEER	ZUID-OOSTEN VAN AM-STERDAM	NAARDERMEER, DIEMERSCHEG EN OEVERLAN-DEN VECHT
OOSTELIJKE VECHT-PLASSEN	GOOI	FINANCIELE VERANTWOORDING	PRIMAIRE EN SECUNDAIRE DEKKINGSGEBIEDEN		

VOORWOORD

“In Noord-Holland zijn we hard aan de slag om het Natuurnetwerk Nederland af te maken. Dit heeft tot nu toe al gezorgd voor de terugkeer van bijzondere diersoorten zoals de otter en zeldzame plantensoorten zoals veenmosorchis. Dankzij de goede samenwerking tussen de provincie, maatschappelijke partners, ondernemers en inwoners hebben we al veel natuurgebieden met elkaar kunnen verbinden en houden we de vaart erin. Inmiddels is bijna 93% van het natuurnetwerk klaar. Daar mogen we trots op zijn!”

Esther Rommel, gedeputeerde Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling en Stikstof



1 INLEIDING

Het 'groene' beleid voor het landelijk gebied is in Noord-Holland volop in beweging. Forse opgaven zoals het afronden van Natuurnetwerk Nederland (NNN), de gebiedsgerichte aanpak stikstof en de herstelmaatregelen van de meest kwetsbare natuur worden concreet en komen in steeds meer gebieden tot uitvoering. De opgaven spelen in 24 gebieden. In de gebieden in en rond Natura 2000-gebieden is gekozen voor een integrale benadering. Opgaven worden in samenhang gerealiseerd en er wordt gewerkt aan een duurzaam perspectief voor het grondgebruik. Als provincie nemen we de regie om de integrale planvorming en uitvoering tot stand te brengen. Hierbij hanteren we de werkwijze volgens het vastgestelde schema zoals weergegeven op pagina 7.

1.1 Programma Natuurnetwerk

Het Programma Natuurnetwerk biedt een overzicht van de verschillende gebieden, de opgaven per gebied, en de voortgang van de uitvoering van elke opgave. De focus ligt vooral op het afronden van het Natuurnetwerk Nederland. Door realisatie van de restantopgave van het NNN, het aanleggen van natuurverbindingen tussen gebieden en het treffen van ontsnipperingsmaatregelen dragen we bij aan herstel en versterking van de biodiversiteit (zie ook het [Masterplan biodiversiteit](#)). De ontwikkeling van het Natuurnetwerk in de afgelopen jaren is voor Noord-Holland weergegeven in volgende tabel.

De informatie over de voortgang van het natuurnetwerk is gecombineerd met de andere opgaven die in de gebieden spelen. Deze opgaven zijn ondergebracht in integrale gebiedsprocessen. Denk hierbij aan de gebiedsgerichte aanpak stikstof en de natuurherstelmaatregelen. Ze zijn deels gefinancierd via het Programma Natuur, waarin Rijk en provincies samen de natuur verder willen versterken en verbeteren. Daarnaast is ook het lopende programma Groene Uitweg opgenomen in het Programma Natuurnetwerk.

ontwikkeling NNN Noord-Holland

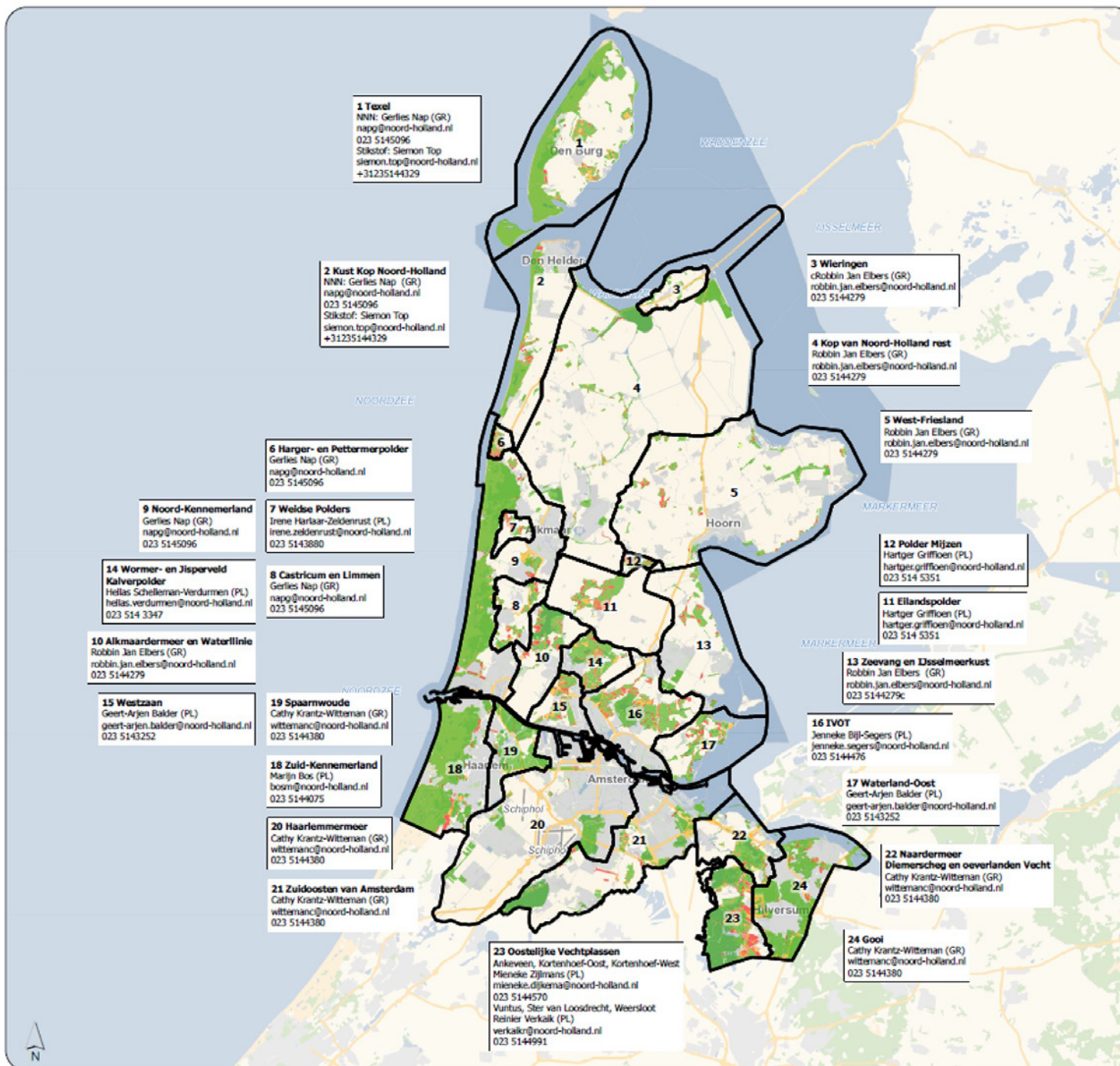
Peildatum	Totaal begrensde Natuurnetwerk (in hectare)	Natuurnetwerk Nederland gerealiseerd (in hectare)	Nog niet beschikbaar (grondverwerving/functiewijziging nog nodig (in hectare))	Nog in te richten (incl. nog niet beschikbaar) (in hectare)
januari 2013	55.202	48.095	4.301	7.107
januari 2014	55.517	48.351	4.229	7.157
januari 2015	55.850	49.028	4.919	6.822
januari 2016	56.268	50.127	4.365	6.141
januari 2017	56.300	50.400	4.300	5.900
januari 2018	56.350	50.550	4.160	5.800
januari 2019	56.500	50.900	3.950	5.600
januari 2020	56.500	51.050	3.850	5.450
januari 2021	56.573	51.875	3.280	4.698
januari 2022	56.578	52.170	3.129	4.407

Het Programma Natuurnetwerk is een groeidocument. Ook andere opgaven, zoals de bossenstrategie of het verminderen van de CO₂-emissie uit veenweidegebieden (tegengaan van bodemdaling), krijgen de komende jaren in het programma een plek. Zo ontstaat een steeds completer beeld. Op termijn zijn in dit document ook de deels nieuwe en omvangrijke ambities van het Rijk te lezen. Deze ambities komen vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied, die worden vertaald in ons gebiedsprogramma 2023.

Het Programma Natuurnetwerk levert de verantwoording en programmering van het werk aan het natuurnetwerk en is daarmee een besluitvormend programma. Het Programma Natuurnetwerk sluit ook aan bij de gebiedsgerichte en integrale werkwijze die vanaf 2020 is ingezet en steeds meer vorm krijgt in de verschillende (deel)gebieden. Het programma is toegespitst op het bewaken van de voortgang van de te realiseren natuuropgave, waarbij via kaarten en graphics in één oogopslag de opgave en de voortgang te zien is.

Het Programma Natuurnetwerk wordt jaarlijks geactualiseerd en ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd.





1.2 Gebiedsgericht en integraal werken

Om uiterlijk in 2027 het natuurnetwerk in Noord-Holland af te ronden, is in 2020 door Gedeputeerde Staten de [‘Realisatiestrategie NNN’](#) vastgesteld. Hierin staat hoe de provincie zorgt voor het tijdig afronden van het natuurnetwerk. Eén van de speerpunten van de strategie is het starten van de gebiedsgerichte aanpak in 24 deelgebieden. Deze gebiedsindeling is gebaseerd op ecologische gronden en vormt de basis voor het integraal gebiedsgericht werken. Als provincie verliezen we daarbij overigens niet uit het oog dat we ook gebiedsoverstijgend kijken en werken. Maar om duidelijkheid te geven over opgaven, verantwoording en programmering, is in het Programma Natuurnetwerk de gebiedsindeling aangehouden.

In of nabij Natura 2000-gebieden hangt de restantopgave van het natuurnetwerk samen met de gebiedsgerichte aanpak stikstof en het Programma Natuur. In deze gebieden wordt gewerkt volgens de door Gedeputeerde Staten vastgestelde ‘Werkwijze integrale gebiedsprocessen landelijk gebied Noord-Holland’. De provincie voert de regie op elk gebiedsproces. Hiervoor zijn projectleiders actief.

In de andere gebieden richten gebiedsregisseurs van de provincie zich specifiek op de natuurnetwerk-opgave. Dat kan door de opgave bijvoorbeeld te laten meeliften met initiatieven en projecten uit de regio. Of door zelf projecten op te starten om het natuurnetwerk af te ronden.

Werkwijze 'Integrale gebiedsprocessen landelijk gebied Noord-Holland'

Inleiding

De provincie Noord-Holland werkt samen met grondeigenaren, pachters, inwoners, natuurorganisaties en maatschappelijke partners aan het versterken, beschermen en verbinden van de natuur. Dat is nodig, want de natuur staat onder druk. De aanpak om de natuuropgave te realiseren komt voort uit de ambitie om het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de Natura 2000-doelstellingen, waaronder het stikstofbeleid de komende jaren af te ronden. In Noord-Holland werken we in 24 gebieden aan deze opgaven. In veel van deze gebieden start de provincie met zogeheten 'integrale gebiedsprocessen landelijk gebied' waarbinnen de opgaven tot uitvoering komen. Onderstaand schema beschrijft de werkwijze voor deze gebiedsprocessen op hoofdlijnen.

	Planproces	Acties			Resultaten		Toelichting	
		Communicatie/ Participatie	Contact met grondeigenaren	Uitvoering maatregelen	In het gebied	Documenten		
					Prov. Staten	Gedep. Staten	Ambtelijk	
2022 - 2023	Verkenning (1 à 2 jaar) <ul style="list-style-type: none"> Check ambities en begroezingen NNN; Nader onderzoek (bijvoorbeeld kwelstatus, kansen voor de natuur en natuurontwikkelingen); Uitvoeren beheercheck en vaststellen huidige gebruik; Vaststellen (af)bakning gebiedsproces en/of hoe andere opgaven worden meegenomen in provinciale gebiedsplan; Opstellen voorstel voor pakket aan regionale bronmaatregelen stikstof (wordt opgenomen in provinciale gebiedsplan); Inventariseren herstelmaatregelen voor tweede fase Programma Natuur; Projectorganisatie vormgeven, samenwerking opstarten; Beschrijven van de natuurdoelen in gebied en de kaders en type maatregelen die nodig zijn voor het realiseren van deze doelen. 	<ul style="list-style-type: none"> Startgesprek met omgeving over de ambitie en mogelijkheden tot participatie; 1-op-1-gesprekken met grondeigenaren en betrokken gebiedspartijen (onder andere mogelijkheden bespreken); Direct betrokkenen leveren input voor programma van eisen en plan van aanpak; Direct betrokkenen leveren input voor provinciaal gebiedsplan stikstof; Presentatie plan van aanpak aan omgeving; Updates over gebiedsproces en natuurherstelmaatregelen via website provincie, mailings en bijeenkomsten; Informeren over NNN-herbergrenzing en over mogelijkheid indienen zienswijzen (z.p.); Gebiedsplan delen met betrokkenen; Mogelijk inbreng op onderzoeksvragen of onderzoeksrapporten. 	<ul style="list-style-type: none"> Kennismaken; Mogelijkheden voor particulier natuurbeheer verkennen en waar mogelijk afsluiten; Onderhandelingen grondeigenaren op eigen verzoek (veelal vrijwillige vererving op ontieningsbasis zodat volledige schadeaflossing kan worden toegepast). 	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren Natura 2000-herstelmaatregelen 2 o en te fase Programma Natuur; Afspraken over zelfrealisatie NNN; Benutten kansen stikstof bronmaatregelen; Advertieren voor mogelijkheden om als gebiedspartij of grondeigenaar(en) met een plan voor realisatie NNN te komen. 	<ul style="list-style-type: none"> Uitgevoerde Natura 2000-herstelmaatregelen; Gerealiseerde bronmaatregelen (korte termijn kansen); Goedgekeurde SKNL-aanvraag of afgesloten kwalitatieve verplichting; NNN gerealiseerd door particulier natuurbeheer (SKNL); Vererving van de gronden door ruiling, aankoop of verplaatting. 	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoeksrapport(en) Gebiedsplan stikstof Aanvraag 2e fase Programma Natuur Plan van aanpak voor plan- en uitvoeringsfase 		<p>In de verkenningfase van het gebiedsproces ligt de focus op het scherper maken van de opgaven, het informeren van de omgeving over de opgaven en het in gesprek gaan met gebiedspartijen (o.a. grondeigenaren/agrariers, gemeenten, waterschap en terreinbeheerders). Zo wordt onderzocht op welke wijze de uitvoering van de opgaven het beste kan worden vormgegeven en welke mogelijkheden er zijn om hiermee gezamenlijk aan de slag te gaan. De verkenningfase resulteert in een plan van aanpak waarin de opgaven en contouren van het verdere gebiedsproces staan beschreven. Hierin is ook aangegeven hoe partijen te betrekken bij het proces, waarbij nadrukkelijk ook ruimte wordt geboden om vanuit het gebied met voorstellen en plannen te komen. Ook krijgen we in deze fase de lokale stikstofsituatie scherper in beeld: waar komt de stikstofuitstoot vandaan? En hoe verminderen we de uitstoot en neerslag?</p> <p>Om heldere kaders voor het vervolgproces te kunnen geven vindt in de verkenningfase een nadere uitwerking van de opgaven plaats. Waaronder een check op de ambities en begroezingen van het Natuurnetwerk (hierna: NNN).</p> <p>Waar nodig starten één of meerdere onderzoeken als voorbereiding op de planvorming, bijvoorbeeld naar de natuurkansen, huidige gebruik of stikstofbronnen. Ook wordt een beheercheck uitgevoerd. De beheercheck laat zien welke agrarische activiteiten (minimaal) nodig is voor het beheer van de natuur. In ten slotte wordt in beeld gebracht welke Natura 2000-herstelmaatregelen in dit gebied moeten worden uitgevoerd en welke eventuele andere opgaven meegenomen worden in het gebiedsproces.</p> <p>Alle eigenaren van percelen die gronden bezitten waarop nog NNN moet worden gerealiseerd, worden geïnformeerd over de opgave, het proces en de mogelijkheden om zelf natuur op de eigen gronden te realiseren. Hierover gaan we ook met hen in gesprek. Samen kijken we welke kansen er zijn om NNN-realiseren en afname stikstof mogelijk te maken. Bijvoorbeeld doordat een grondeigenaar zelf natuur wil realiseren of door grondvererving. Waar deze kansen zich voordoen pakken we deze op.</p> <p>Naast de NNN zijn er andere samenhangende opgaven. Als voorbeeld moet voor de stikstofaanpak voor het gebied een voorstel voor depositiedaling komen. Daarin staat welke stikstofneerslagdaling mogelijk is. Dit voorstel komt, samen met de te verwachten resultaten uit de provinciale aanpak en de aanpak van het Rijk, in het provinciale gebiedsplan stikstof te staan. De verschillende stikstofaanpakken samen resulteren in het bereiken van de doelstelling voor de stikstofdepositiedaling. Voor de opgaven Natura 2000 en voor het Programma Natuur worden natuurbeheer- en herstelmaatregelen uitgevoerd. De uitvoering van deze maatregelen loopt door in de planvormings- en uitvoeringsfase. Ook wordt bepaald welke nieuwe natuurherstelmaatregelen nodig zijn in de periode 2024-2030. Dit wordt opgenomen in de provinciale aanvraag voor de tweede fase Programma Natuur.</p>
	2024 - 2026	Planvorming (2 à 3 jaar) <ul style="list-style-type: none"> Opstellen inrichtings- en beheerplan; Grondeigenaren en gebiedspartijen ontwikkelen plannen voor realisatie NNN; Opstellen grondstrategie (inclusief kavelruil); Uitwerken stikstof/bronmaatregelen uit provinciaal gebiedsplan; Uitvoeren onderzoeken voor Provinciaal Inpassingsplan / Projectbesluit; Opstellen ontwerp Provinciaal Inpassingsplan / Projectbesluit. 	<ul style="list-style-type: none"> Bewoners en grondeigenaren leveren inbreng voor de grondstrategie en voor het inrichtings- en beheerplan; Indienen zienswijzen op inrichtings- en beheerplan; Doorlopend gesprekken met direct betrokkenen; Doorlopend updates over gebiedsprocessen via website provincie, mailings en bijeenkomsten. 	<ul style="list-style-type: none"> Onderhandelingen grondeigenaren op eigen verzoek; Afspraken maken over particulier natuurbeheer. <p>Actieve grondvererving;</p> <ul style="list-style-type: none"> Vrijwillige vererving op ontieningsbasis zodat volledige schadeaflossing kan worden toegepast. Uitbrengen formele bieding NNN grond (start traject formele ontiening). 	<ul style="list-style-type: none"> Onderhandelingen grondeigenaren op verzoek; Uitvoeren Natura 2000-herstelmaatregelen; Uitvoeren kavelruil; Uitvoeren gebiedsgerichte stikstof bronmaatregelen; Uitvoeren particulier natuurbeheer. 	<ul style="list-style-type: none"> Boerderijverplaatsing; Uitgevoerde Natura 2000-herstelmaatregelen; Goedgekeurde SKNLaanvraag of afgesloten kwalitatieve verplichting; Uitgevoerde kavelruil (herverdeling gronden); NNN gerealiseerd door particulier natuurbeheer (SKNL); Vererving van de gronden door ruiling, aankoop of verplaatting; Uitgevoerde gebiedsgerichte bronmaatregelen. 	<ul style="list-style-type: none"> Herbergrenzingsafspraken Inrichtings- en beheerplan Onderzoeken t.b.v. PIP / Projectbesluit Ontwerp PIP / Projectbesluit 	<p>In de planvormingsfase komt er op basis van het Plan van aanpak een inrichtings- en beheerplan. Daarin staat de concrete invulling van de opgaven op een gebiedskaart vastgelegd. Hierbij is het mogelijk dat partijen uit het gebied, bijvoorbeeld een groep grondeigenaren, zelf de ruimte krijgt om een plan te ontwikkelen. Nadat Gedeputeerde Staten het inrichtings- en beheerplan hebben vastgesteld, is de gebiedsgerichte invulling van de opgaven bestuurlijk vastgelegd. Het inrichtings- en beheerplan bevat ook een herberstrategie waarin zichtbaar wordt op welke wijze de gerealiseerde natuur duurzaam wordt beheerd en een grondstrategie waarin zichtbaar aangegeven op welke wijze de gronden beschikbaar moeten komen. Het inrichtings- en beheerplan wordt via een projectbesluit (momenteel nog via het provinciaal inpassingsplan) of een bestemmingsplan planologisch vastgelegd. Daarmee is de planvormingsfase afgerond.</p> <p>Naarmate de contouren van het inrichtings- en beheerplan scherper worden, start de provincie de onderhandelingen om de benodigde gronden beschikbaar te krijgen. Waar zich kansen voordoen, vindt de uitvoering van opgaven in delen van het gebied al plaats. In deze fase worden ook de Natura 2000-herstelmaatregelen, die zijn opgenomen in de 2e fase van het Programma Natuur, opgesteld en deels uitgevoerd. Een deel van de uitvoering loopt door in de volgende fase. De realisatie van het NNN is de belangrijkste gebiedsgerichte provinciale maatregel om de neerslag van stikstof te reduceren. Daarnaast komen naar verwachting Rijksmaatregelen en -middelen beschikbaar gericht op het beperken van stikstofneerslag.</p>
		2027 - 2029	Realisatie (2 à 3 jaar) <ul style="list-style-type: none"> Voorbereiden en uitvoeren inrichtingsmaatregelen NNN; Vaststelling Provinciaal Inpassingsplan / Projectbesluit en doorlopen bijbehorende procedures resulterend in een Ontherroepelijk Provinciaal Inpassingsplan / Projectbesluit en waar nodig een ontieningsakte. 	<ul style="list-style-type: none"> Mogelijkheid tot indienen zienswijzen Provinciaal Inpassingsplan / projectbesluit; Doorlopend gesprekken met direct betrokkenen; Doorlopend updates over gebiedsprocessen via website provincie, mailings en bijeenkomsten. 	<ul style="list-style-type: none"> Vrijwillige vererving op ontieningsbasis zodat volledige schadeaflossing kan worden toegepast. <p>Wanneer het niet lukt om tot gezamenlijke afspraken te komen, kan de provincie indien noodzakelijk overgaan tot grondontiening door het traject van een ontieningsbesluit en vaststelling schadeaflossing door de rechtbank in te zetten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren inrichtingsplan; Vastleggen beheersafspraken (incl. eigendomsituaties, grondtoedeling); Eventuele grondoverdracht aan toekomstige beheerder NNN; Uitvoeren gebiedsgerichte bronmaatregelen (afhankelijk van beschikbare middelen). 	<ul style="list-style-type: none"> NNN op gronden gerealiseerd of gronden beschikbaar voor verdere inrichting; Goedgekeurde SKNLaanvraag of afgesloten kwalitatieve verplichting; Uitgevoerde Natura 2000-herstelmaatregelen; Uitgevoerde gebiedsgerichte bronmaatregelen. 	<ul style="list-style-type: none"> PIP / Projectbesluit Ontieningsbeschikking Ontherroepelijk PIP / Projectbesluit Ontieningsakte

1.3 Leeswijzer

In *hoofdstuk 2* is de voortgang van het werk aan het natuurnetwerk in beeld gebracht. Dit is per deelgebied steeds op dezelfde wijze gedaan: via korte teksten, graphics en kaarten. Deze opzet sluit aan op de gebiedsgerichte en integrale werkwijze die vanaf 2020 is ingezet. Zo is in één oogopslag inzichtelijk wat de voortgang is in de verschillende delen van de provincie.

In *hoofdstuk 3* vindt u de financiële verantwoording en programmering van het werk aan het natuurnetwerk, voor zover gefinancierd met provinciale middelen vanuit de Reserve Groen, Reserve Groene Uitweg en Reserve Oostelijke Vechtplassen.

In *hoofdstuk 4* staan de primaire dekkingsbronnen zoals de Reserve Groen, Reserve Groene Uitweg en Reserve Oostelijke Vechtplassen beschreven. Naast deze primaire dekkingsbronnen zijn een aantal secundaire budgetten beschreven met hierin eveneens de programmering van deze budgetten, waarvan het nieuwe (Rijks)budget vanuit het Programma Natuur de belangrijkste is.

2 GEBIEDSAANPAK

2.1 Verantwoording

Om het Natuurnetwerk Nederland te realiseren, is de provincie in 24 gebieden verdeeld. In dit hoofdstuk is elk gebied beschreven in termen van ecologie, ambitie, projecten en cijfers. Daarbij hoort een toelichting. Want cijfers lijken feiten, maar zijn in de praktijk voor meerdere uitleg vatbaar.

Indeling in gebieden

Bij de start van het Regiebureau Natuurnetwerk in het voorjaar van 2020 is gekozen voor een indeling in 25 gebieden op ecologische gronden, landschappelijk beeld en/of bestuurlijke samenwerking. Het doel was om gebieden met een ecologische samenhang te kiezen. Voor de gebieden met grote aaneengesloten opgaven voor Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000 (inclusief stikstof) is een projectleider (PL) aangewezen. Voor de andere gebieden, waarin de restantopgave van het natuurnetwerk meer verspreid in de regio ligt, is een gebiedsregisseur (GR) actief.

Er is intussen één wijziging: het gebied Geestmerambacht is toegevoegd aan het gebied Kop van Noord-Holland rest en wordt – vanwege de geringe opgave – niet meer als zelfstandig gebied opgepakt. Dit zorgt voor een verandering van 25 naar 24 gebieden.

Werkwijze gebiedsregisseurs

De gebiedsregisseurs zijn verantwoordelijk voor de realisatie van de restantopgave in 15 van de 24 deelgebieden. Het gaat dan om ongeveer 40% van de oppervlakte van de totale opgave. Voor elk gebied is een Quick Scan gemaakt van de natuuropgave als ook van de andere opgaves/projecten die spelen in dat deelgebied. Op basis van die informatie worden de deelgebieden onderverdeeld in logische clusters en is per cluster de strategie bepaald. Er zijn verschillende strategieën mogelijk:

- Initiëren en/of begeleiden van een initiatief/project van een derde partij. De provincie faciliteert waar nodig en mogelijk om het project uitvoerbaar te maken, dat kan bijvoorbeeld zijn met verduidelijken van doelen, grondverwerving en/of

financiering. Financiering van projecten gaat uiteindelijk via Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) of een subsidie buiten uitvoeringsregeling.

- Een projectvoorstel formuleren dat door een projectleider van de provincie verder wordt opgepakt. Dat kan bijvoorbeeld zijn omdat de provincie eigenaar is van de grond, of omdat er nog grond verworven moet worden en er geen andere partij is die hier de natuur kan/wil realiseren. Hiervoor worden de budgetten vastgelegd in het Programma Natuurnetwerk.
- Gesprekken aangaan met particuliere grondeigenaren waarbij wordt verkend of grondeigenaren zelf de natuur willen realiseren middels particulier natuurbeheer of zelfrealisatie. Deze strategie kan ingezet worden voor natuurdoelen die goed door particulieren kunnen worden uitgevoerd en/of waarvoor beheer nodig is dat past bij een extensieve agrarische bedrijfsvoering. Bij positief resultaat leidt dit tot subsidieaanvragen SKNL. Mocht de particulier niet mee willen werken, dan zal aankoop van de grond worden verkend. De gebiedsregisseur zal niet zelf projecten uitvoeren.

Betrokken partijen

Bij de gebiedsprocessen zijn vele partijen betrokken. Deze zijn zoveel mogelijk opgesomd. Zeker als voor een bepaald gebied de projectleider of gebiedsregisseur nog maar net is begonnen, zal de opsomming niet volledig zijn.

Cijfermateriaal

Voor elk gebied is de opgave gekwantificeerd: de omvang en locatie van Natuurnetwerk Nederland is rond 1990 door het Rijk vastgesteld. Voor Noord-Holland is de natuuropgave 56.578 hectare. Bij de start van het regiebureau in 2020 was de restantopgave nog 5.600 hectare, zo'n 10% van de totale opgave. Bij het Natuurpact van 2013 werd het Natuurnetwerk Nederland verkleind. De restantopgave voor heel Nederland kwam uit op 80.000 hectares, Noord-Holland zou hierin een opgave hebben van ca 3.600 hectares. De provincie hield echter vast aan haar oorspronkelijke ambitie. Die bedroeg Op 1 januari 2013 bedroeg die 7.107 ha.

In de loop van de jaren is het oppervlakte van het Natuurnetwerk in de provincie met 1376 ha gegroeid. Dat komt doordat bij verlies van oppervlak anderhalf keer zoveel hectare moest worden teruggebracht. Ook is het Natuurnetwerk toegenomen door grote projecten zoals de duinontwikkeling bij de Hondsbossche zeevering, en de verbreding van de A1 en A6. Daar zijn voor drie natuurverbindingen gebieden ingericht.



De cijfers die in dit Programma Natuurnetwerk staan, zijn vastgelegd in de voortgangskaat van januari 2022. Op dat moment is er inmiddels zo'n kleine 1.200 hectare van het restant van 5.600 hectare gerealiseerd. Dit is gerealiseerd door scherp te kijken naar het oorspronkelijke kaartmateriaal en waar nodig aanpassingen te doen, door afspraken met grondbeheerders, door het actualiseren van beheerafspraken, door grondaankopen en -verkopen, en door daadwerkelijke inrichting. De kaarten van de gebieden tonen eveneens de situatie per 1 januari 2022. Deze cijfers zijn ook de basis voor de voortgangsrapportage aan BIJ12.

De cijfers over de uitstoot van stikstof vanuit verschillende bronnen (sectoren) en de stikstofneerslag op Natura 2000-gebieden zijn ontleend aan de AERIUS-monitor. De cijfers van nu zijn gebaseerd op AERIUS 2021. De cijfers over 2025 en volgende zijn de doelen uit het PS-besluit mei 2021, die zijn gebaseerd op AERIUS 2020. De normen voor stikstof worden mogelijk aangescherpt, waardoor er in de gebieden waar nu geen stikstofopgave lijkt te zijn, dit volgend jaar mogelijk wel het geval is.

In de tekst wordt gesproken over 'te veel stikstof' op de gebieden. Vaak worden daarbij ook percentages genoemd. Met 'te veel' wordt bedoeld dat daar de kritische grenswaarde wordt overschreden. De kritische depositiewaarde (KDW) is de grens waarboven het risico bestaat dat de kwaliteit van het leefgebied significant wordt aangetast door de stikstofneerslag. Indien op een gebiedspagina geen stikstof diagram staat, is er nu vooralsnog geen stikstofopgave in het betreffende gebied.

Financiën

Projecten die worden gefinancierd met budget uit de reserve Groen, reserve Oostelijke Vechtplassen of reserve Groene Uitweg zijn onder het kopje 'Projecten' aangegeven met een combinatie van cijfers en nummers. Het Programma Natuurnetwerk is hiervoor een besluitvormend programma. Zie ook het financiële hoofdstuk. De andere projecten zijn processen of projecten die door andere organisaties worden getrokken, soms met geld van derden. Of processen en projecten die via andere provinciale budgetten zijn gefinancierd en waarover via andere programma's besluitvorming plaatsvindt.

Bescherming

De provincie kent sinds 17 november 2020 het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL). Het NNN en BPL kunnen op elkaar aansluiten maar overlappen elkaar niet. Voorheen golden veel verschillende regels om het landschap te beschermen. Nu is alles samengebracht onder het Bijzonder Provinciaal Landschap en gelden overal dezelfde regels. In de omgevingsverordening zijn 32 bijzondere provinciale landschappen opgenomen. Voor elk van deze landschappen is aangegeven welke ecologische, landschappelijke, cultuurhistorische of aardkundige waarden aanwezig zijn, dit noemen we de kernkwaliteiten. Deze kernkwaliteiten mogen niet worden aangetast.

2.2 DE 24 GEBIEDEN



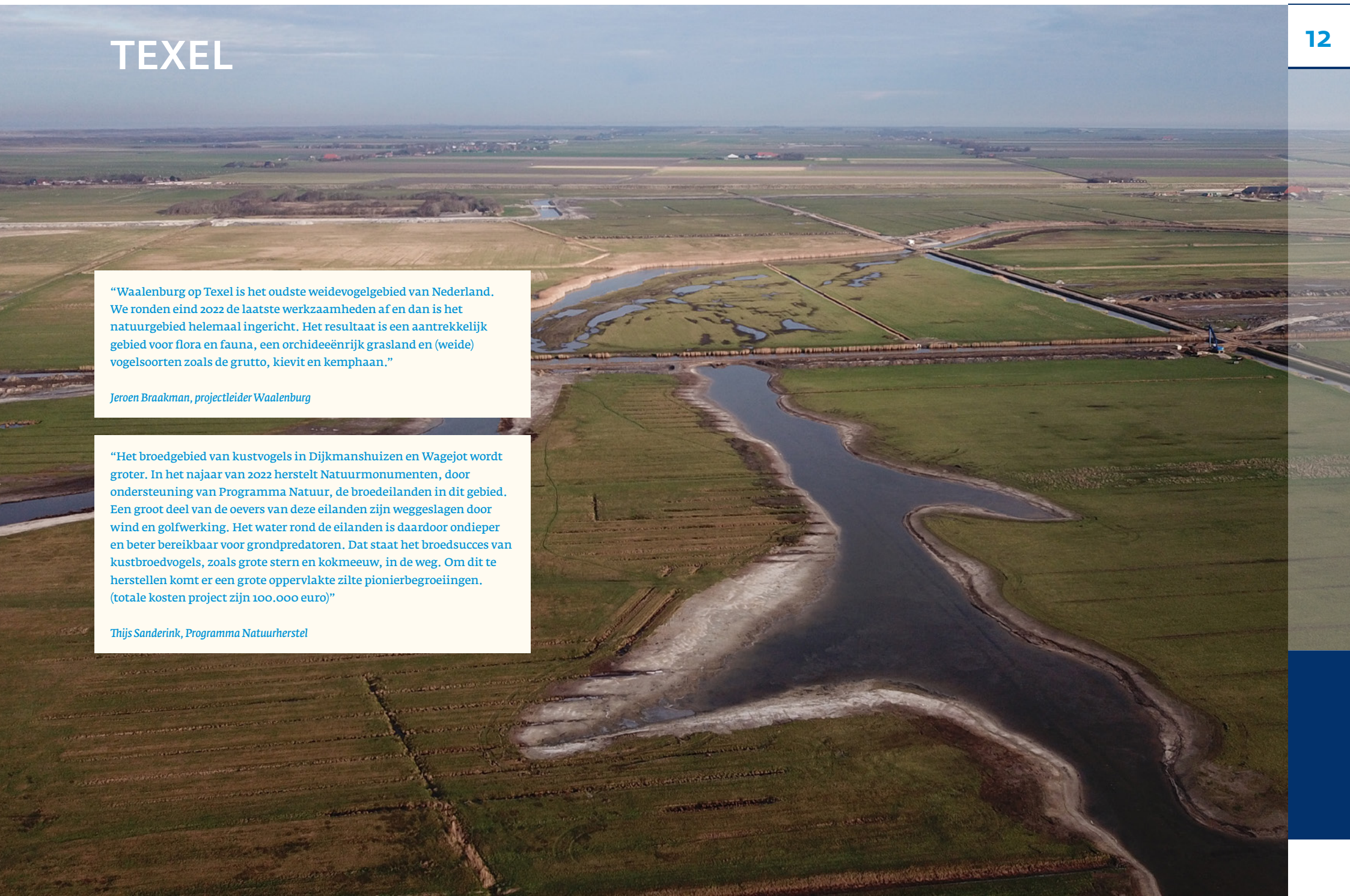
TEXEL

“Waalenburg op Texel is het oudste weidevogelgebied van Nederland. We ronden eind 2022 de laatste werkzaamheden af en dan is het natuurgebied helemaal ingericht. Het resultaat is een aantrekkelijk gebied voor flora en fauna, een orchideeënrijk grasland en (weide) vogelsoorten zoals de grutto, kievit en kemphaan.”

Jeroen Braakman, projectleider Waalenburg

“Het broedgebied van kustvogels in Dijkmanshuizen en Wagejot wordt groter. In het najaar van 2022 herstelt Natuurmonumenten, door ondersteuning van Programma Natuur, de broedeilanden in dit gebied. Een groot deel van de oevers van deze eilanden zijn weggeslagen door wind en golfwerking. Het water rond de eilanden is daardoor ondieper en beter bereikbaar voor grondpredatoren. Dat staat het broedsucces van kustbroedvogels, zoals grote stern en kokmeeuw, in de weg. Om dit te herstellen komt er een grote oppervlakte zilte pionierbegroeiingen. (totale kosten project zijn 100.000 euro)”

Thijs Sanderink, Programma Natuurherstel



2.2.1 TEXEL

Projectgegevens

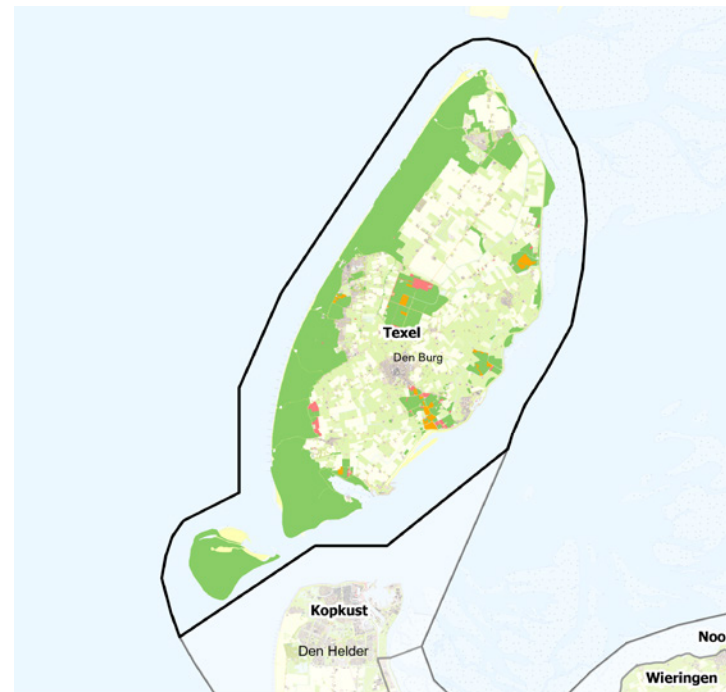
Gebiedsregisseur	Gerlies Nap, napg@noord-holland.nl
Projectleider stikstof	Siemon Top, siemon.top@noord-holland.nl
Betrokken partijen	Gemeente Texel, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, LTO, ANLV De Lieuw Texel, werkgroep Hoge Berg

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	De Hoge Berg, Noordelijke duinen Texel, Zuidelijke duinen Texel, polderlandschap Texel, Waddenkust, De Schorren, Utopia, Dijkmanshuizen, De Bol, De Hors, De Razende Bol en Waalenburg.
Karakteristiek	Texel kent een rijke en voor Nederland unieke natuur, waaronder het getijdgebied De Slufter, de meeste broed- en trekvogels van ons land, eendenkooien, en tuunwallen met een eigen soortenrijke plantengroei en de zeldzame Texelse zandbij. Karakteristiek zijn de duinen, grote hooilandreservaten voor orchideeën, weidevogelgraslanden, buitendijkse kwelder, binnendijkse brakwatergebieden en Nederlands enige insectenreservaat.
Cultuur	Tuunwallenlandschap met kolken, voornamelijk nog op De Hoge Berg. Forten en meerdere eendenkooien.
Fauna	Kruidenrijke tuunwallen met ongewervelden van droge milieus (insecten als argusvlinder en Texelse zandbij). Drinkkolken voor amfibieën (rugstreeppad). Grote variëteit en rijkdom aan vogels (grootste Europese broedlocatie van de grote stern), bosjes met bos- en struweelvogels, duinen met water-, moeras- en rietvogels (scholekster, lepelaar), graslanden met weidevogels (slobeend, grutto, tureluur). Noordse woelmuis, drie-doornige stekelbaars, grijze zeehond, gewone zeehond.
Flora	Droge heide, vochtig hakhout, dennen-, eiken- en beukenbos en haagbeuken- en essenbos. Oude ongestoorde en onbemeste graslanden met rijkdom aan paddenstoelen en orchideeënrijke graslanden (harlekijn, brede orchis, groenkno-lorchis). Diverse duinstadia (strand en embryonaal duin, open duin, duinbos).
Bescherming	6.517 hectare op Texel is onderdeel van Natuurnetwerk Nederland. Buiten het natuurnetwerk is een groot deel van het eiland Bijzonder Provinciaal Landschap. Ook is bijna de helft van Texel aangewezen als aardkundig monument en als aardkundig waardevol gebied. Een groot deel van het natuurnetwerk is Natura 2000-gebied vanwege het uitgestrekte duingebied met daarin een kweldergebied.

Ambities

De grootste opgave en ambitie voor Texel ligt in het waterbeheer, waarbij de duinen en duinzoom voldoende zoet water vasthouden en vele bijzondere orchideeën in de hooiweiden een passend peilbeheer krijgen. Ook is nog veel winst te behalen bij overgangen tussen bos en open duin. De ambitie is om deze gevarieerder te maken.



TEXEL

Aandachtspunten

- > Het watersysteem heeft aandacht nodig. Diverse graslanden zijn door peilverlaging nu te droog, wat ten koste gaat van de weidevogels, bijzondere plantensoorten en de biodiversiteit van het gebied.
- > Als er rekening wordt gehouden met de diverse kwelstromen (zowel zout als zoet), is het mogelijk om vochtige duinvalleien en vochtige hooilanden uit te breiden.
- > Er vindt monitoring plaats van de waterberging door Provincie Noord-Holland en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, omdat eilandbewoners bang zijn voor wateroverlast.
- > Het tuunwallenlandschap is grotendeels afhankelijk van een consequent gevoerd begrazingsbeheer met schapen. Dit beheer brengt hoge kosten met zich mee en is vaak intensiever dan vanuit ecologisch oogpunt wenselijk is.
- > Versnippering van natuurgebieden.

Stikstof

- > Op 66% van het Natura 2000-gebied Duinen en Lage Land Texel daalt te veel stikstof neer. Belangrijkste bronnen daarvoor zijn: het buitenland (38%), de landbouw (17%) en overige sectoren (7%).

Projecten

- > Aanpak watercrassula Texel (Programma Natuur).
- > Broedeilanden sterns versterken op Texel (Programma Natuur).
- > Dynamisch kustbeheer Texel; vooronderzoek naar het versterken van de kwaliteit van de duinen door het aanbrengen van meer dynamiek. Aanleg van kerven in de duinen voor meer verstuiwing en dynamiek (Programma Natuur).
- > Vernatten duinen Texel: vernatting van De Dennen voor het tegengaan van verdroging van de duinen en het verbeteren van de leefomgeving van planten en dieren van het duinbos (Programma Natuur).
- > Waalenburg fase 2 en afronding fase 1 (NHN30 en NHN01): waterpeil verhogen om ambitietype voor natuur te realiseren.
- > Voorstel werkgroep Texel voor het realiseren van de resterende opgave voor Natuurnetwerk Nederland op Texel.
- > Realiseren Eindbeeld Toekomstbestendige Hoge Berg (2022-2028).
- > Onderzoek wilde bijen op Texel (afgerond).
- > Beheeradvies Grote parelmoervlinder op Texel (afgerond).
- > Onderzoek kwabaal.
- > Natura 2000-herstelmaatregelen: [Natura 2000-beheerplannen - Provincie Noord-Holland](#).

Voortgang gebiedsaanpak

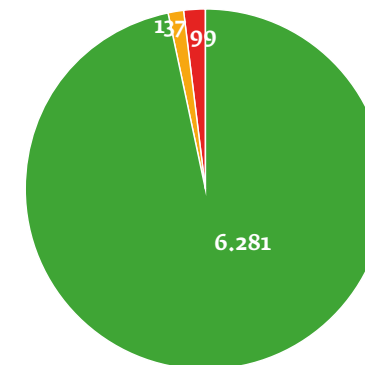


gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)

Voortgang in cijfers

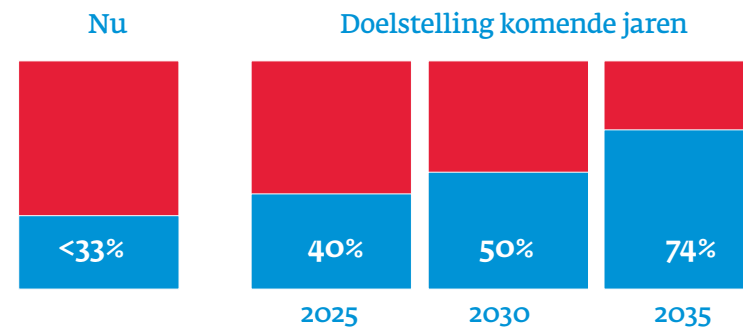
Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang en doelstelling verlagen stikstofneerslag

- gedeelte N2000-gebied onder kritische grenswaarde
- gedeelte N2000-gebied met teveel neerslag.



KUST KOP VAN NOORD-HOLLAND

“De gemeente Den Helder is druk bezig met de voorbereiding voor de natuurontwikkeling van de Streepjesberg. Het gaat om 5 hectare. De Streepjesberg ligt op voormalig sportvelden die in 2023 worden ontwikkeld tot een zogenaamde vochtige duinvallei. Het gebied wordt deels ontgraven, zodat er duinbeekjes (nieuw water) en plas dras zones kunnen ontstaan. Hierdoor stijgt de grondwaterstand en kan het afstromend duinwater beter worden vastgehouden. Gevolg is minder verdroging en uitbreiding van de biodiversiteit.”

Gerlies Nap, gebiedsregisseur Kust Kop van Noord-Holland

2.2.2 KUST KOP VAN NOORD-HOLLAND

Projectgegevens

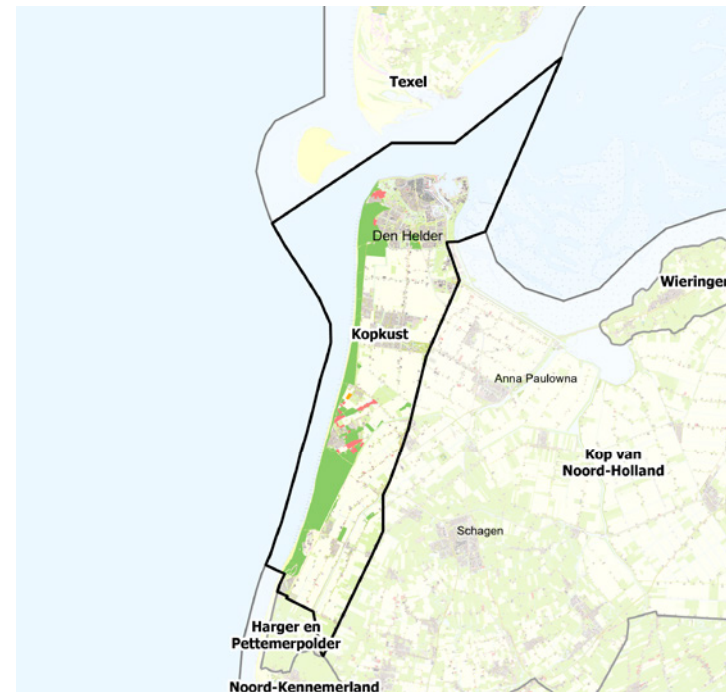
Gebiedsregisseur	Gerlies Nap, napg@noord-holland.nl
Projectleider stikstof	Siemon Top, siemon.top@noord-holland.nl
Gebiedspartners	Gemeenten Den Helder en Schagen, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Huisduinerpolder; Grafelijkheidsduinen & Donkere duinen, Het Nollenland-schap, Noordduinen, Mariendal & Botgat, Uitlandse Polder & Zandpolder, Nollen, Kooibosch & Luttickduin, Zwanenwater & Pettemerduinen, Wildrijk & Ananas.
Karakteristiek	De ononderbroken duinreep, watterijk polderlandschap met extensieve graslanden met brakke invloeden, open duingraslanden met stuifplekken en beboste binnenduinen die overgaan in duinmeren met moeras.
Cultuur	Het gebied herbergt het cultuurhistorisch waardevolle stinzenbos Wildrijk. Naast natuur hebben veel natuurgebieden een nevenfunctie voor recreatief gebruik. In sommige gebieden is geprobeerd om het oude nollenlandschap te herstellen.
Fauna	Ondiepe plassen voor amfibieën (rugstreeppad), hoogwatervluchtplaats voor vogels. Duinen met insecten (duinparelmoervlinder, kommavlinder), reptielen (zandhagedis), weekdieren (nauwe korfslak), vogels (baardman, tapuit, blauwborst en steenloper) en kleine zoogdieren (konijnen, boommarter, vlermuizen).
Flora	Vochtige hooilanden met brakke natuur (aardbeienklaver). Duinlandschap met open duin, strand en embryonaal duin, vochtige duinvalleien (duinwespenorchis, parnassia, fraai duizenguldenkruid, blauwe zeedistel, zeewolfsmelk), duinheide, duingraslanden (hondsviooltje, zandblauwtje, buntgras, muizenootje) en duinbos.
Bescherming	Circa de helft van het natuurnetwerk is Natura 2000-gebied (Duinen Den Helder – Callantsoog en Zwanenwater & Pettemerduinen). Binnen het gebied Kust Kop Noord-Holland ligt 1.722 hectare natuurnetwerk. Daarnaast behoren de jonge en oude duinen en de stuifdijk tot het aardkundig erfgoed van de provincie Noord-Holland.

Ambities

Voor de kustduinen en de duinzoom (de overgang van duin naar polder) is de ambitie om ruimte te geven aan een zo natuurlijk mogelijk beheer en waterpeil. De ruimte wordt bepaald door de breedte van de duinen. In de duinzoom liggen kansen om de overgang van duinzoom naar de polder te verzachten. Dit levert bijzondere natuur op, gaat versnippering tegen en draagt bij aan de zoetwatervoorraad en klimaatadaptatie. In de polder Callantsoog zijn kansen om het oppervlak aan brakke natuur te vergroten en ook daar bij te dragen aan klimaatadaptatie.



KUST KOP VAN NOORD-HOLLAND

Aandachtspunten

- > De lage waterstand van de polder leidt tot het wegstromen van water uit de twee natuurlijke duinmeren in natuurgebied Zwanenwater. In de twee meren is de waterkwaliteit matig, onder andere door de bemesting van vogels en zure neerslag. Door de jaren heen heeft zich een dikke baggerlaag afgezet en zomers treedt bloei van blauwalgen op. Uitbaggeren heeft een tijdelijk effect.
- > Verbetering en uitbreiding is nodig voor de grijze duinen, vochtige duinvalleien, duinheiden en heischrale graslanden.
- > Het gebied heeft last van Amerikaanse vogelkers. Er worden beheersmaatregelen genomen om deze te verwijderen, maar dit blijft een moeizame klus. Ook de rimpelroos vraagt aandacht.
- > De grens tussen duinen en achterland is vaak hard (dijk of weg).
- > Vanuit Natura 2000 worden verschillende maatregelen genomen om de kwaliteit van de duingraslanden en duinheiden te verbeteren.

Stikstof

- > Op 81% van het Natura 2000-gebied Zwanenwater & Pettermerduinen daalt er te veel stikstof neer. Belangrijkste bronnen daarvoor zijn het buitenland (35%) en de landbouw (19%). Op de duinen van Den Helder en Callantsoog daalt 79% te veel stikstof neer. De belangrijkste bronnen daarvoor zijn het buitenland (34%) en de landbouw (17%).

Projecten

- > Streepjesberg (NHN 14); realiseren van vijf hectare natuurnetwerk door gemeente Den Helder.
- > Boskerpark (NHN 16); realiseren van een combinatie van recreatiewoningen (Droomparken) en 19 hectare natuurnetwerk.
- > Zandpolder (NHN 17); over meerdere jaren realiseren van 32 hectare natuurnetwerk door onder andere Landschap Noord-Holland.
- > Versnelling binnenduintrand kansen (Programma Natuur).
- > Voorverkenning hydro-buffer Zwanenwater (Programma Natuur).
- > Natura 2000-herstelmaatregelen: [Natura 2000-beheerplannen - Provincie Noord-Holland](#).

Voortgang gebiedsaanpak

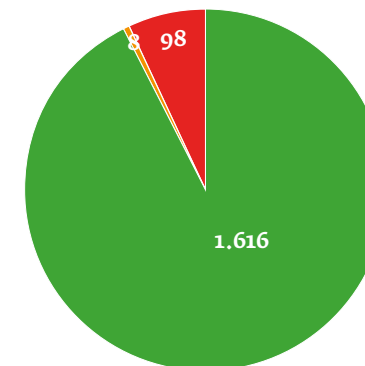


gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

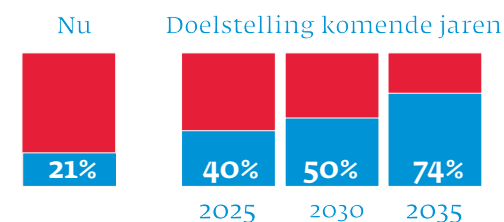
- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



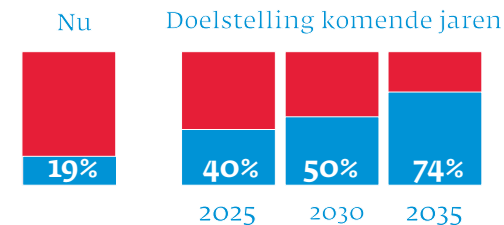
Voortgang en doelstelling verlagen stikstofneerslag

- gedeelte N2000-gebied onder kritische grenswaarde
- gedeelte N2000-gebied met teveel neerslag.

Duinen Den Helder-Callantsoog



Doelstelling komende jaren





WIERINGEN



“In Wieringen is het NNN bijna afgerond. Dit voormalige eiland trekt veel wad- en weidevogels aan. De komende jaren ligt de focus hier op de afronding van de inrichting van Polder Waard-Nieuwland. Daar wordt zo'n 5 hectare aan kruiden- en faunarijke graslanden ingericht.”

Robbin Jan Elbers

2.2.3 WIERINGEN

Projectgegevens

Gebiedsregisseur

Robbin Jan Elbers, robbin.jan.elbers@noord-holland.nl

Betrokken partijen

Gemeente Hollands Kroon, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Staatsbosbeheer en anderen

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden

Wieringen.

Karakteristiek

Verspreid liggende gebiedjes met natuur: onder andere brakke en zilte buitendijkse en binnendijkse gebieden en diverse kleine binnendijkse gebieden met soortenrijke graslanden, een bloemdijk, eendenkooien en moerasland. Wieringen is van belang voor weidevogels: open weidelandschap met brede vaarten en sloten, afgewisseld met rietmoeras voor moerasvogels en moerassen met typische brakke soorten.

Cultuur

Voormalig eiland, keilemlandschap en twee aangrenzende droogmakerijen: Polder Waard-Nieuwland en Groetpolder.

Fauna

Moerasvogels, weidevogels, watervogels, hoogwatervluchtplaats voor kustvogels en steltlopers, argusvlinder, waterspitsmuis, meervleermuis.

Flora

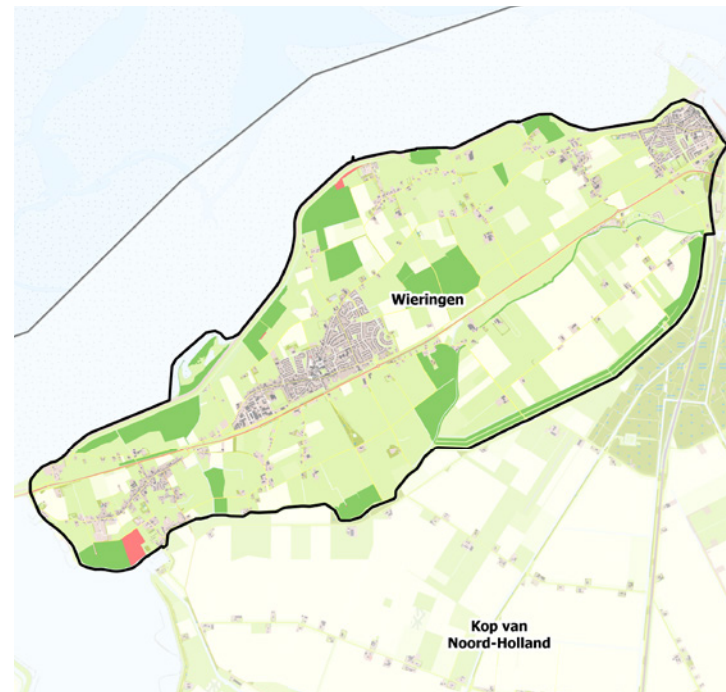
Zilte en brakke graslanden en kwelders, tengere distel.

Bescherming

309 Hectare is begrensd als natuurnetwerk. De rest van Wieringen is Bijzonder Provinciaal Landschap. De Normerven, twee buitendijkse terreintjes, liggen binnen het Natura 2000-gebied Waddenzee.

Ambities

Een belangrijke ambitie is het behouden en verbeteren van verspreid liggende natuur die behoort tot het oude kogen- en polderlandschap, zoals soortenrijke graslanden, bloemdijken, eendenkooien, moerasgebiedjes, brakke graslanden en kwelders. Ander doel is de samenhang verbeteren van deze gebiedjes via moeras in de voorboezem en de soortenrijke dijken en de omgeving (de natuurverbindingen KNV3 en KNV2). Zoet-zout verbinding en vismigratierivier bij Den Oever.



WIERINGEN

Aandachtspunten

> De geringe omvang van de verspreide natuur maakt deze kwetsbaar voor invloeden van buitenaf.

Projecten

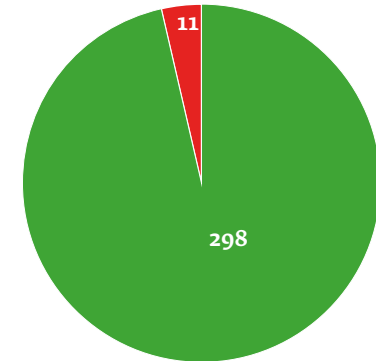
- > Afronden Polder Waard-Nieuwland: de waterbeheersing wordt in deze polder verbeterd en de natuurfunctie van de voorboezem wordt versterkt.
- > Aanleg vispassages om te zorgen voor een betere uitwisseling tussen polder en boezem.
- > Fietspad Wierdijk (NHN28): het fietspad langs de dijk is inmiddels aangelegd en opgeleverd.
- > Behoud en herstel van graslandvlinderpopulaties in de graslanden (zie Masterplan Biodiversiteit).
- > Beheerprotocol inzetten voor de zeer zeldzame tengere distel op de Wierdijk.



Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)



KOP VAN NOORD-HOLLAND REST

“In samenwerking met recreatieschap Geestmerambacht ontwikkelen we 12 hectare nieuwe moerasnatuur in de Groene Loper. Dat zorgt voor een flinke kwaliteitsverbetering van het NNN en het versterkt de ecologische verbindingszone tussen het Geestmerambacht en kanaal Omval-Kolhorn.”

Robbin Jan Elbers, gebiedsregisseur Kop van Noord-Holland rest



2.2.4 KOP VAN NOORD-HOLLAND REST

Projectgegevens

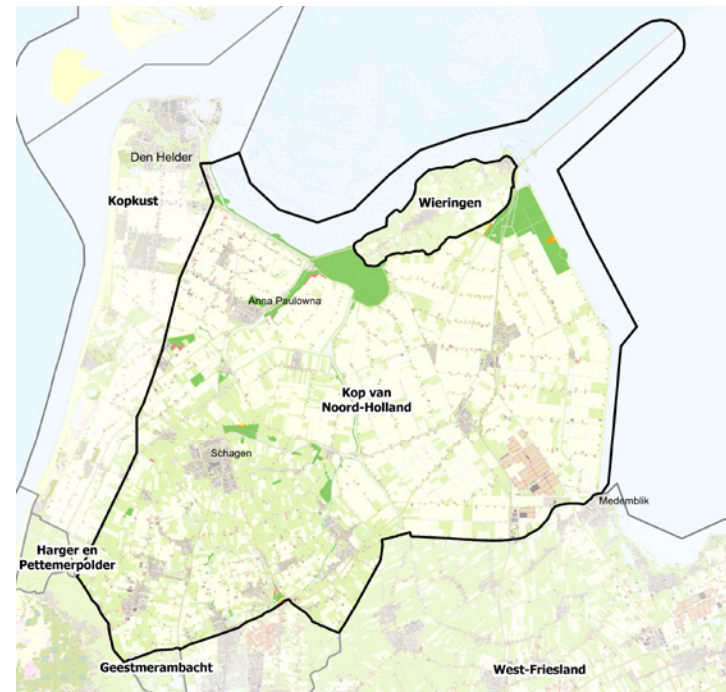
Gebiedsregisseur	Robbin Jan Elbers, robbin.jan.elbers@noord-holland.nl
Betrokken partijen	Gemeenten, Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Recreatieschap Geestmerambacht en anderen

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Wielen langs Westfriese Omringdijk bij Eenigenburg, Balgzand, Robbenoord- en Dijkgestbos en Dijkgestweide, Amstelmeer en omgeving, Lage Oude Veer, Kruiszwijn en Boermanszwijn, Eendenkooien't Zand en De Hoop en graslanden bij Oudesluis, Stapstenen Waardkanaal, Schagerwad en reservaten rond Kolhorn, Oeverlanden Kanaal Alkmaar Omval-Kolhorn Noord, waterbergingsgebieden langs Ringvaart Dirkshorn-Oudkarspel en 't Waardje, Boomerwaal, Kleimeer en Geestmerambacht, Oeverlanden Kanaal Alkmaar Omval-Kolhorn Zuid, Oosterdel, Waarderhout en Rietlanden Westbeverkoog, Oterleek en Molenkade.
Karakteristiek	Enkele grote en een serie kleinere natuurgebieden in een intensief gebruikt agrarisch landschap. De natuurverbindingen en stapstenen langs de kanalen en andere watergangen vormen de ruggengraat van het natuurnetwerk.
Cultuur	Oude zeeklei en aandijkingenlandschap, gevormd door polders met nog zichtbare kreekrestanten en kreekruigen.
Fauna	Watervogels (futen, eenden en ganzen), kustvogels (bonte strandloper, kanoet, scholekster en visdief), weidevogels, bos- en struweelvogels (appelvink, nachtegaal), moeras- en rietvogels (buidelmees, bruine kiekendief), waterspitsmuis, boomarter, meervleermuis, trekvissen zoals aal, driedoornige stekelbaars, spiering en zeeforel.
Flora	Zoete, brakke en zilte natuur van kwelders, moeras en graslanden, open water met beperkt ontwikkelde watervegetatie, haagbeuken- en essenbos.
Bescherming	Het natuurnetwerk (2578 ha) ligt verspreid over dit grote gebied. Relatief grote oppervlakten liggen bij het Amstelmeer, het Robbenoordbos en de Geestmerambacht. Water- en kustvogels (beschermde soorten in de naastgelegen Natura-2000 gebieden) maken gebruik van de NNN-gebieden bij Balgzand en Amstelmeer om te rusten en foerageren. In Balgzand is bovendien een veilige broedplek voor deze soorten.

Ambities

- > Het versterken van de natuurkwaliteiten van bestaande gebieden als Robbenoord- en Dijkgestbos, Amstelmeer, Schagerwad en Mosselwier en alle andere kleinere gebieden.
- > Het veiligstellen en versterken van binnendijkse hoogwatervluchtplaatsen voor wadvogels van het Balgzand.
- > Het versterken van de zout-zoetwaterovergangen met speciale aandacht voor vismigratie, zoals in het Balgkanaal en Balgzandkanaal.
- > Het verbeteren van de recreatieve zone in het gebied Geestmerambacht.
- > Het versterken van natuurverbindingen door de aanleg van extra stapstenen en natuurvriendelijke oevers en door het ontsnipperen van de infrastructuur die de verbindingen kruist.



KOP VAN NOORD-HOLLAND REST

Aandachtspunten

- > Het realiseren van de vele natuurverbindingen met grote lengte vraagt om begrenzing, het inrichten van stapstenen en een nauwe samenwerking met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.
- > Geestmerambacht is zowel recreatiegebied als natuurgebied: deze functies moeten allebei worden geoptimaliseerd.

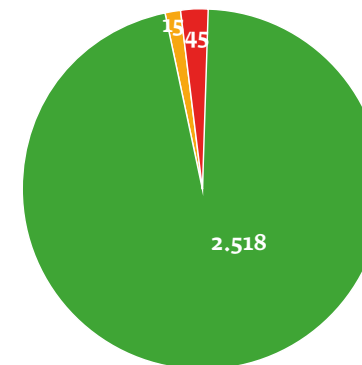
Projecten

- > Oeververvangings in delen van provinciale kanalen. Hierbij worden kansen benut voor natuurontwikkeling (stapstenen, natuurvriendelijke oevers).
- > Waddenbaai is gericht op klimaatadaptatie en watermanagement en ruimtebehoefte voor landbouw, natuur, recreatie en toerisme, waarmee het gebied toekomstbestendig wordt met een gezonde economie en waddengerelateerde ecologie.
- > Realiseren visopgroei gebied – grenzend aan het Robbenoordbos.
- > Revitalisering Bos – Robbenoordbos: waterhuishouding en boomgericht beheer (Programma Natuur)
- > Natte infrastructuur Noordkop.
- > Landschapsversterking rond kern Schagen.
- > Uitbreiden Geestmerambacht (KLo7): het recreatiegebied Geestmerambacht ten noorden van Alkmaar wordt uitgebreid met onder meer fiets- en wandelpaden en een natuurpark.

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)

WEST-FRIESLAND

“Voor West-Friesland is een plan van aanpak gemaakt voor de realisatie van het NNN. Een groot deel van het resterende NNN kunnen we hier realiseren met behulp van particulier natuurbeheer. Het gaat hier om grote aantallen grondeigenaren en dus veel gesprekken en een groot aantal potentiële subsidieaanvragen.”

Robbin Jan Elbers, gebiedsregisseur West-Friesland

“Begin 2022 heeft Staatsbosbeheer zo’n 9 hectare bos aangeplant in de Grootte Vliet bij Medemblik. Dit nieuw aan te planten bos sluit aan bij bestaand bos, waardoor het totale bosoppervlakte in het gebied nu 22 hectare is. Het overige deel van de Grootte Vliet blijft moeras, rietland en overstromingsgrasland zodat er ook voor weidevogels en amfibieën voldoende plek blijft. De aanplant is divers van karakter, met verschillende boomsoorten, struiken en planten. Goed voor zowel klimaat als biodiversiteit in het gebied.”

Peter de Waal Malefijt, projectleider bossenstrategie

2.2.5 WEST-FRIESLAND

Projectgegevens

Gebiedsregisseur

Robbin Jan Elbers, robbin.jan.elbers@noord-holland.nl

Gebiedspartner

Gemeenten, Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en anderen

Ambities

De ambitie is om de natuurgebieden duurzaam te behouden en om de natuurverbindingen en stapstenen verder te realiseren en te verbeteren voor dieren en planten.

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden

Weel- en Braakpolder, Kolk van Dussen en omgeving; Twisk en Oostermaare en omgeving, Grote en Kleine Vliet en polder het Lichtewater, Boxweide en Egboetswater en eendenkooi Wervershoof, Koopmanspolder en Onderdijk, De Weelen en Streekbos, De Ven, De Weel, Weijdemeer en graslandreservaten de Gouw, Rustenburg en Hensbroek, Uiterdijk en de Hulk, Putten van Oosterleek en Kleiput De Nek.

Karakteristiek

De graslanden, oeverlanden en wateren zijn verbonden via natuurverbindingen langs grote waterlopen. Deze natuurgebieden en verbindingen zijn belangrijk voor weidevogels, noordse woelmuis, waterspitsmuis, otter, meervleermuis en diverse (trek)vissoorten en moerasvogels. Karakteristiek zijn diverse natuurgebieden in het zeekei-landschap. Ze bestaan uit graslanden, moerassen, open water en bos.

Cultuur

Zeekei-landschap

Fauna

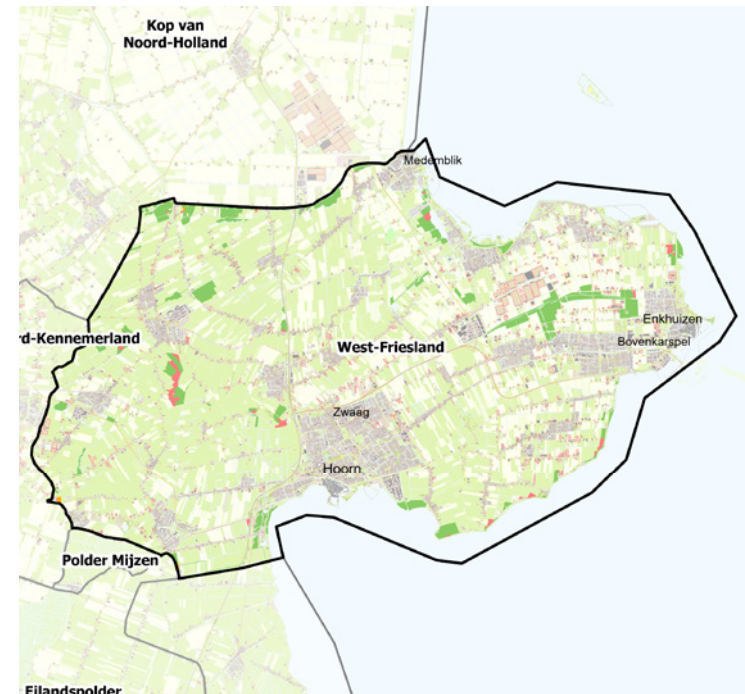
Moerasvogels (rietzanger, bruine kiekendief), weidevogels (grutto, Kievit, scholekster en tureluur) en verder rugstreeppad en noordse woelmuis.

Flora

Zilte graslanden, vochtige hooilanden, moerassen, vochtige bossen.

Bescherming

Het natuurnetwerk (1.418 hectare) ligt verspreid in dit grote gebied. NNN-gebieden langs de oever van het IJsselmeer bieden rust- en foerageermogelijkheid voor water- en moerasvogels (beschermde soorten in het naastgelegen Natura 2000-gebied IJsselmeer).



WEST-FRIESLAND

Aandachtspunten

> Het realiseren van de grote lengte aan natuurverbindingen vraagt om begrenzing en inrichting van stapstenen.

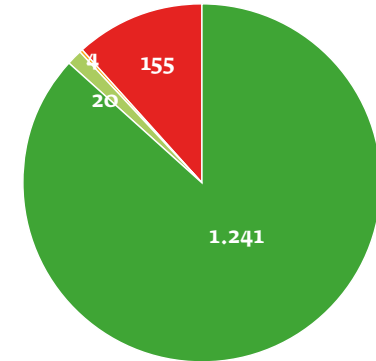
Projecten

- > Omvorming Polder het Lichtewater naar weidevogelgebied.
- > Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam (APRK) en Versterking Markermeerdijk.
- > Verkenning nieuw bos in West-Friesland

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)



HARGER- EN PETTEMERPOLDER



2.2.6 HARGER- EN PETTEMERPOLDER

Projectgegevens

Gebiedsregisseur	Gerlies Nap, napg@noord-holland.nl
Projectleider stikstof	Siemon Top, siemon.top@noord-holland.nl
Gebiedspartners	Gemeente Bergen, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en anderen

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Abtskolk, Harger- en Pettemerpolder.
Karakteristiek	Een open en weids poldergebied in het aandijkingenlandschap, dat is ontstaan door landaanwinning in zee. In een groot deel van het gebied treedt zowel zoete als zoute kwel op. Het poldergebied heeft een onregelmatige en grillige kavelstructuur. Het bestaat voornamelijk uit grasland met kleine oppervlakten moeras en water, en wordt gebruikt als hoogwatervluchtplaats voor vogels. In de Harger- en Pettemerpolder is het rustig, stil en 's nachts ook goed donker. Het gebied ligt langs de Noord-Atlantische trekbaan, waardoor bijzondere trekvogelsoorten hier ook slapen.
Cultuur	Het zijn polders met een lange geschiedenis. Deze is terug te vinden in de dijkjes, verkaveling, wegen- en slotenpatronen.
Fauna	Broed- en foerageerplek voor watervogels, weidevogels en wintergasten zoals kluut, grauwe franjepoort, (IJslandse) grutto, smient, kolgans, grauwe gans, dwerggans en grote stern.
Flora	Zilte en overstromingsgraslanden als hoogwatervluchtplaats. Polder met graslanden bestaande uit vochtige hooilanden, kruiden- en faunarijke graslanden en wintergasteweiden met zanicellia, spiraalruppia, palingbrood, papegaaizwammetje en wantsenwasplaat.
Bescherming	Het natuurnetwerk is hier grotendeels identiek aan het Natura 2000-gebied 162 Abtskolk & De Putten. In het noorden valt een deel van dit Natura 2000-gebied buiten het natuurnetwerk. Deze grond is deels Bijzonder Provinciaal Landschap (polder Q), terwijl een ander deel niet is beschermd (polder L). In de Harger- en Pettemerpolder valt 450 hectare onder het natuurnetwerk.

Ambities

Er liggen kansen om het oppervlak aan extensief grasland uit te breiden, dat wijzigingen in het peilbeheer (stabiel hoger of natuurlijk) mogelijk maakt. Hierdoor kan het leefgebied van weidevogels, ganzen en wintergasten verbeterd worden. Het gebied heeft veel verschillende watertypen, van heel zoet tot zeer zout. De ambitie is om deze variatie zo goed mogelijk uit te laten komen in de verschillende zoete en brakke gebieden. Zo kan het verschil tussen zilt- en overstromingsgrasland, vochtig hooiland, zoete plas en veenmoeras zorgen voor een grote biodiversiteit in flora en fauna. De polder is een belangrijk gebied voor de dwerggans en trekvogels, die gebaat zijn bij voldoende rust. De oude dijken kunnen bij het juiste beheer in belang toenemen als bloemrijke dijken.



HARGER- EN PETTEMERPOLDER

Aandachtspunten

- > Het benutten van kwelwater in het gebied. Dit vergroot de functie als foerageergebied en hoogwatervluchtplaats voor vogels.
- > Het beheer van bloemrijke dijken verdient en vraagt speciale aandacht.
- > Het realiseren van de restopgave van het natuurnetwerk is hier mogelijk een uitdaging, omdat er tussen 2016 en 2018 al een gebiedsproces is doorlopen.

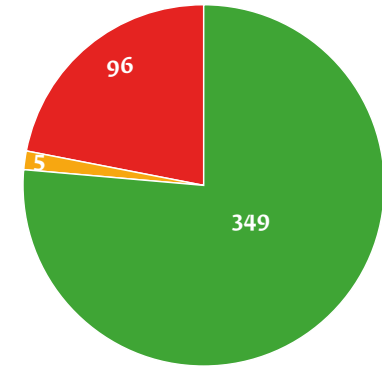
Projecten

- > Geen.

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)



WEIDSE POLDERS

“Samen met onze stakeholders zoeken wij in het weidse poldergebied naar een scenario waarbij ruimte ontstaat voor natuur en andere belangrijke opgaven, namelijk landbouw, recreatie en water. We werken toe naar een gebiedsvisie met voldoende draagvlak. Hierbij hoort ook een voorstel voor een definitieve begrenzing van het Natuurnetwerk in het gebied. Per thema brengen we de opgave in beeld en werken we de samenwerking, participatie, kansen en knelpunten verder uit.”

Irene Harlaar-Zeldenrust, projectleider Weidse Polders

“In het najaar van 2021 en het voorjaar van 2022 hebben we twee grondaankopen gedaan rondom de Weidse Polders. In 2021 is er 10 hectare aangekocht. En in 2022 is nog eens 13 hectare cultuurgrond. De gronden worden ingezet als ruilgrond voor de verschillende projecten in de binnenduinrand.”

Jaro Verhoog, senior grondaadviseur



2.2.7 WEIDSE POLDERS

Projectgegevens

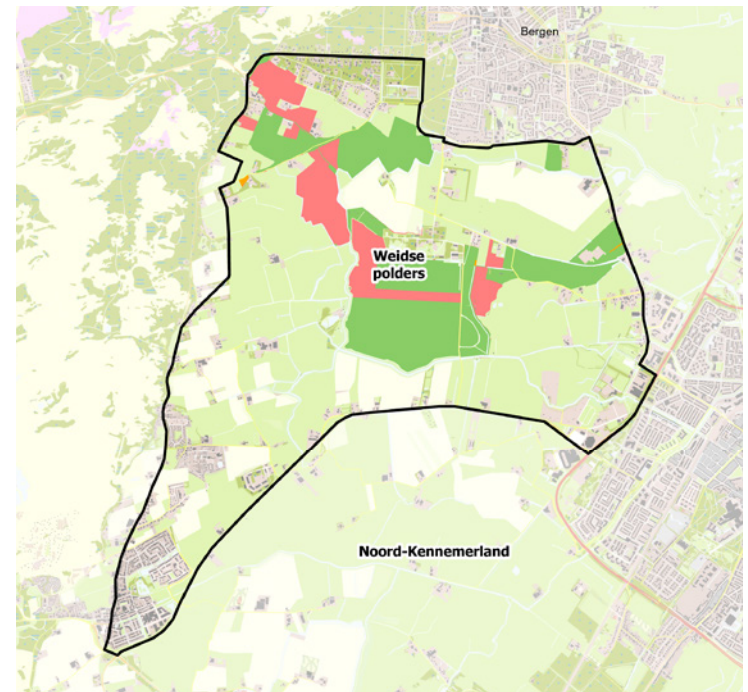
Projectleider	Irene Harlaar-Zeldenrust, irene.zeldenrust@noord-holland.nl
Betrokken partijen	Gemeenten Bergen en Alkmaar, LTO/KAVB, Defensie, Natuurmonumenten, PWN, TAQA, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Stichting Duinbehoud, bewonersinitiatieven en anderen

Ambities

Weidse Polders is een complex van vier graslandpolders langs het Noord-Hollands Duinreservaat. Vanuit de duinen stroomt water af en kwelt water op in de binnenduingsgraslanden. Dit beïnvloedt het gehele gebied. De ambitie is om dit water en de variatie in bodemtypen te benutten voor het ontwikkelen van kenmerkende vochtige bloemrijke weide- en hooilanden. De daarvoor benodigde maatregelen zijn goed te combineren met het langer vasthouden van zoet water en leveren een bijdrage aan de zoetwatervoorraad voor drinkwater, waterberging en klimaatadaptatie.

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Damlanderpolder en Philisteinse Polder, Bergermeerpolder en Loterijlanden.
Karakteristiek	Aaneengesloten graslanden, kleinschalig, oorspronkelijke oude verkavelingen en een samenhangend watersysteem. Van belang voor weidevogels, al nemen de aantallen af. Verbinding met de duinen via duinrellen. Kwelinvloed in de binnenduinsrand.
Cultuur	De overgang in het gebied van de binnenduinsrand naar het achtergelegen strandwallen- en strandvlaktelandschap is cultuurhistorisch van belang. Daarnaast ligt in het gebied een bunkercomplex dat in de Tweede Wereldoorlog onderdeel was van het vliegveld Bergen.
Fauna	Poelen en duinrellen voor amfibieën en ongewervelden van natte milieus (rugstreepad).
Flora	Zowel vochtige natuur, vochtig hooiland (orchideeën en dotterbloemen) en kruiden- en faunarijk grasland als droog schraalgrasland. De watergangen zijn rijk aan waterplanten en er zijn verschillende bosjes aanwezig: park- en stinzenbos en haagbeuken- en essenbos.
Bescherming	Het natuurnetwerk is 287 hectare. Het overige gebied binnen Weidse Polders is begrensd als Bijzonder Provinciaal Landschap. Weidse Polders sluit aan op het Natura 2000-gebied Noordhollands Duinreservaat, maar ligt daar zelf buiten.



WEIDSE POLDERS

Aandachtspunten

- > Het binnenduin loopt vrij abrupt over van de dichtbegroeide binnenduinrand naar een open landschap. De natuurontwikkeling is gebaat bij zachte overgangen.
- > De strategische watervoorraad bij de duinen klimaatbestendig veiligstellen en dit combineren met het realiseren van het natuurnetwerk, in samenwerking met PWN.
- > Het grond- en oppervlaktewater is van goede kwaliteit. Bemesting van de omliggende akkers en landbouwpercelen beïnvloedt de waterkwaliteit echter negatief.
- > De aanwezige bunkers van het Bunkercomplex Vliegveld Bergen zijn mogelijk geschikt te maken als verblijfplaats voor vleermuizen.

Projecten

- > Versnelling binnenduinrand kansen (Programma Natuur).
- > De polderberging op een deel van het voormalige vliegveld Bergen wordt heringericht als boezemerging.



Voortgang gebiedsaanpak

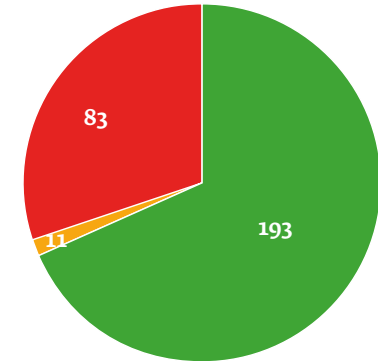


gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang gebiedsaanpak

De verkennende fase van het gebiedsproces is vanaf september 2021 van start gegaan. Er zijn gesprekken gevoerd met diverse belanghebbenden. Inmiddels worden de ecologische en landbouwkundige potenties van het gebied onderzocht. Een eerste procescyclus wordt voorbereid, waarbij professionele organisaties via themawerkgroepen (Natuur, Water, Recreatie en Landbouw) samenwerken aan deelperspectieven en integratie van de verschillende belangen. Aanbevelingen en prioriteiten vanuit de werkgroepen inclusief communicatie- en participatievoorstellen worden voorgelegd aan een bestuurlijke stuurgroep. Vervolgens worden ondernemers en bewoners van het gebied betrokken om een eerste stap te zetten richting een breed gedragen integrale gebiedsvisie.





CASTRICUM LIMMEN E.O.

“Direct ten noorden van Castricum ligt, grenzend aan de Schulpvaart, waterberging het gasthuisweitje. Aan het Gasthuisweitje ligt een perceel voormalige bollengrond. In het najaar 2022 vormt Landschap Noord-Holland deze grond om tot een waterrijk natuurgebied van ongeveer 2 hectare met vaarten en slootjes. Door het afgraven van de bovenste grondlaag wordt het graslandje drassig en geeft daarmee ruimte aan soorten als de dotterbloem, die hier het stukje land in het voorjaar mooi geel kleurt. Het gebied wordt zo ook aantrekkelijk voor andere plantensoorten, zoals orchideeën, zwanenbloemen en libellen en andere waterinsecten.”

Gerlies Nap, gebiedsregisseur Castricum Limmen e.o.



2.2.8 CASTRICUM LIMMEN E.O.

Projectgegevens

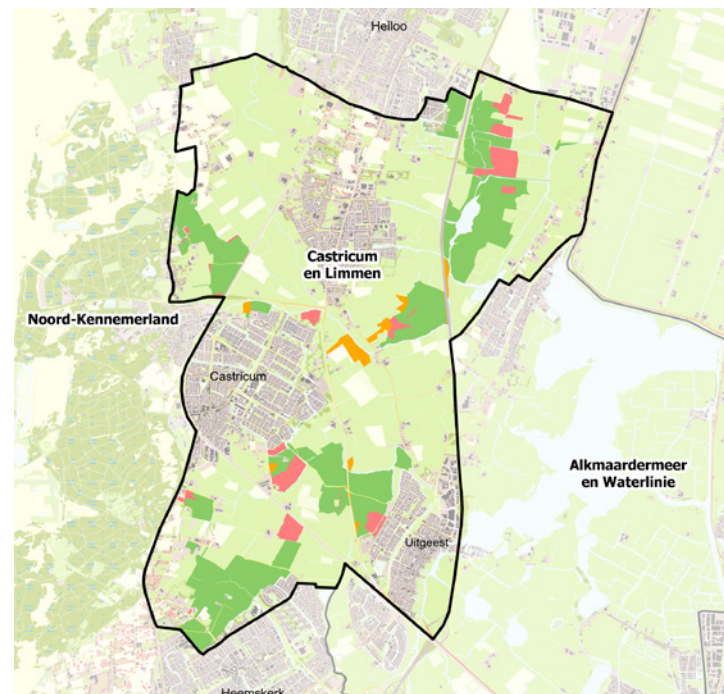
Gebiedsregisseur	Gerlies Nap, napg@noord-holland.nl
Projectleider stikstof	Siemon Top, siemon.top@noord-holland.nl
Betrokken partijen	Gemeente Castricum, Uitgeest, Heemskerk en Heiloo, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, PWN, Landschap Noord-Holland en Stichting de Hooge Weide

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Limmerpolder; Duinrand Bakkum, Castricummerpolder en eendenkooi Uitgeest, Marquette en het Krengbos.
Karakteristiek	Het gebied kent een open landschap met extensieve graslanden voor weidevogels en gevarieerd bos en grasland. Het bestaat uit een complex van hoge, zandige strandwallen en vochtige, laaggelegen strandvlakte, een strandwallen- en strandvlaktenlandschap. Het vormt een overgangsgebied tussen duinen en polder en is ook een lokaal netwerk van weidevogelgebieden ('Schoonwatervallei'). De aanwezige bossen hebben een hoge recreatieve waarde.
Cultuur	In de Limmerpolder ligt Het Die, een veenplas die is ontstaan door veenwegslag door water. Om het duingebied te bereiken, is vroeger in het Hollandveen het Zeerijdsdijkje gebouwd. Dit dijkje is nog altijd aanwezig. Ook herbergt het gebied Eendenkooi van der Eng, opgericht rond 1600, en daarmee één van de oudste eendenkooien van Noord-Holland.
Fauna	Belangrijk gebied voor water-, moeras- en weidevogels (grutto, Kievit, kluut, graspieper, gele kwikstaart). Diverse slootjes met rugstreeppadden. Verschillen in hoogte, vocht en bodem zorgen voor een grote rijkdom aan insectensoorten (argusvlinder, sint-jansvlinder, vroege glazenmaker, bruinzandoojje). In de bossen leven boommarters, bos- en struweelvogels en vleermuizen.
Flora	Open omgeving met vochtige graslanden: vochtig hooiland, nat schraalland en kruiden- en faunarijk grasland. Grote orchideeënrijkdom (welriekende nachtorchis, bijenorchis, grote keverorchis), maar ook moerasrolklaver, grote ratelaar en wilde kievitsbloem. Duinbos en park- en stinzenbos met bijbehorende stinzenflora.
Bescherming	Weidevogelleefgebied. De 670 hectare natuurnetwerk in het gebied liggen buiten Natura 2000-grenzen. Alle weilanden in het gebied die buiten het natuurnetwerk vallen, zijn Bijzonder Provinciaal Landschap.

Ambities

Het gebied staat onder invloed van zoet kwelwater uit het Noordhollands Duinreservaat. De grote variatie in bodem en waterkwaliteit heeft grote potenties voor natuurontwikkeling. De afgelopen decennia zijn geslaagde voorbeelden gerealiseerd. Zo heeft stichting De Hooge Weide graslanden hersteld als waardevolle natuur en zijn er waterbergingen langs de Schulpvaart aangelegd. Daar is nu een grote diversiteit aan planten te vinden. De ambitie is om de kansen van het watersysteem beter te benutten. Het schone duinwater wordt zo lang mogelijk in het gebied vastgehouden en het polderwater wordt om het gebied heen geleid. Daarmee wordt het gebied minder kwetsbaar voor klimaatverandering.



CASTRICUM LIMMEN E.O.

Aandachtspunten

- > Langs de watergangen zijn er mogelijkheden voor het uitbreiden van jonge verlanding. Denk aan natuurvriendelijke oevers langs wateren, zonder opgaande begroeiing.
- > Er zijn natte verbindingen aanwezig die het duingebied met de polders verbinden. Eén van deze verbindingen is een belangrijke schakel voor trekvisseren die tussen de zoute Waddenzee en het inlandse zoete water migreren.
- > Er zijn mogelijkheden om het oppervlak aan extensief vochtig weidevogelgrasland uit te breiden. De graslanden rond de eendenkooi worden momenteel nog niet als weidevogelgrasland beheerd, maar kunnen een aaneengesloten gebied vormen.
- > Mogelijk lokaal ook kansen voor boscompensatie, al dan niet gerelateerd aan Naturazooo-gestuurde bosvorming in de naastgelegen duinen en aansluitend op bestaande opgaande begroeiing.

Projecten

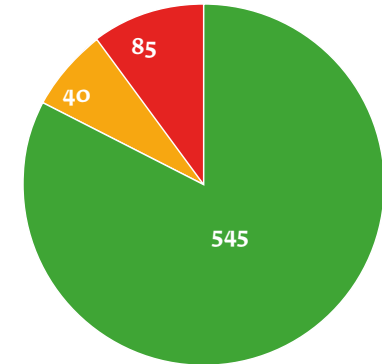
- > Vegetatieonderzoek in de Schoonwatervallei (Schulpvaart).
- > Landschapsversterking Oer-IJ; brug over Schulpvaart en e-bikeroute langs Oer-IJ.
- > Versnelling binnenduintrand kansen (Programma Natuur).



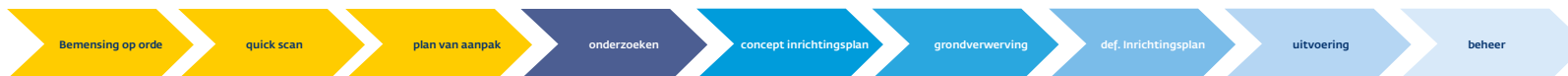
Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)



NOORD-KENNEMERLAND

“In 2022 is De Vlotter ontwikkeld tot natuur met recreatiemogelijkheden én met oog voor de geschiedenis van het gebied. De Vlotter ligt middenin het Noordhollands duinreservaat in de gemeente Heemskerk. De inrichting van De Vlotter zorgt er bovendien voor dat het water in het gebied langer wordt vastgehouden, zodat water niet te snel uit het gebied verdwijnt en ook de overlast in de omgeving door hevige buien voorkomen kan worden. In het gebied zijn bruggetjes voor wandelaars aangelegd en aan de rand is een speelweide en een speelbos met picknicktafels.”

Gerlies Nap, gebiedsregisseur Noord-Kennemerland



2.2.9 NOORD-KENNEMERLAND

Projectgegevens

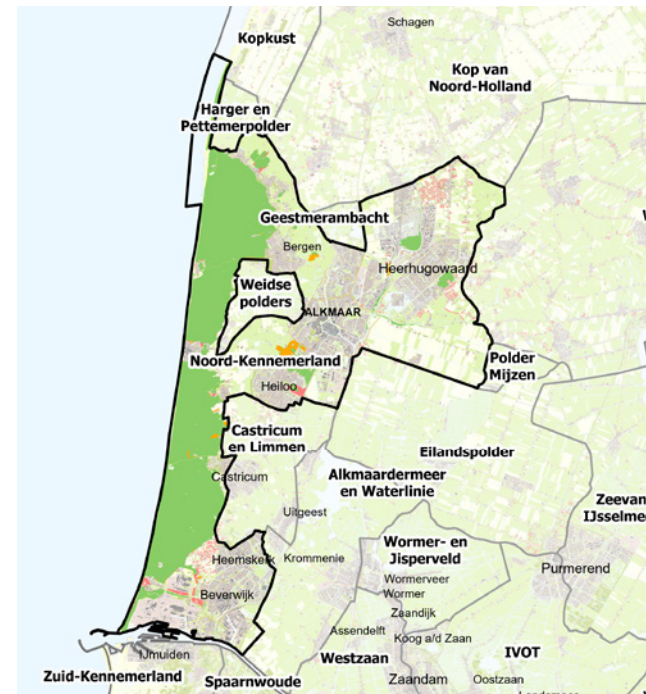
Gebiedsregisseur	Gerlies Nap, napg@noord-holland.nl
Projectleider stikstof	Schoorlse Duinen: siemon.top@noord-holland.nl Noordhollands Duinreservaat: siemon.top@noord-holland.nl
Betrokken partijen:	Gemeenten Alkmaar, Bergen, Heerhugowaard, Egmond, Beverwijk, Heiloo, Castricum, Heemskerk, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten, PWN, Staatsbosbeheer, LTO-Noord en anderen

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Catrijpermoor, Schoorlse Duinen, Noordhollands Duinreservaat, Waterberging Over 't Hek en Zuurvenspolder, Polder Egmond aan den Hoef, Ter Coulster, Nijenburg & Heilooër Bos, Duinen bij Wijk aan Zee: Westerhout en de Lunetten bij Beverwijk, Hondsbossche Duinen.
Karakteristiek	Kenmerkend is de grote variatie aan landschappen, bestaande uit een ononderbroken vastelandkustlijn, het brede duinmassief van het Noordhollands Duinreservaat, stapstenen tussen duinen en achterland, kwelgevoede waterrijke open polders met duinrellen en extensieve graslanden voor weidevogels.
Cultuur	Noord Kennemerland herbergt een zeedorpenlandschap. Er zijn lunetten, cultuurhistorisch waardevolle vestingwerken. Ook heeft het gebied water- en verlandingsvegetaties en extensieve graslanden en akkers.
Fauna	Graslanden en plassen als broed-, rust- en foerageergebied voor weide- en watervogels. Duinvalleien met moeras- en rietvogels (blauwborst, dodaars en zelfs roerdomp) en ongewervelden van natte milieus (nauwe korfslak en gevlekte witsnuitlibel). Open duinen met amfibieën en reptielen (rugstreepdodermis en zandhagedis) en ongewervelden van droge milieus (duinsabelsprinkhaan, knopspretje, blauwvleugelsprinkhaan).
Flora	Het gebied kent (zeer) droge delen op zandgrond: open duin (met zowel witte- als grijze duinen) en droog schraalland. Maar ook vochtiger gronden: vochtige duinvalleien, kruiden- en faunairijk grasland, duinheide en duinbos. De duingraslanden zijn soortenrijk en bevatten unieke planten- en paddenstoelengemeenschappen (rozenkransje). In de overgangen tussen droge duinen en vochtige valleien groeien zeldzame orchideeën en gentianen. In de duinrellen zijn bijzondere waterplanten te vinden (klimopwateranonkel).
Bescherming	De duinen zijn beschermd als aardkundig monument. Het overgrote deel van Noord Kennemerland is Natura 2000-gebied. Het natuurnetwerk bestrijkt hier 7.763 hectare.

Ambities

Het benutten van de grote verschillen in bodemtypen en waterhuishouding is een belangrijke ambitie. In de duinen is dat ruimte geven aan de natuurlijke processen en een natuurlijk waterpeil. In de overgang van duin naar polder en rond de strandwallen is dat het ontwikkelen van vochtige vegetaties, door het zoete kwelwater zo lang mogelijk vast te houden en regenwater op te vangen. In de riet- en moerasvegetaties en vochtige hooilanden - in de lage delen van de strandvlaktes en langs ringvaarten - gaat het om het optimaliseren van het waterpeil en duurzaam beheer. Het spreiden van de recreatiedruk helpt de natuur te versterken. Een andere ambitie is om de duinen en het achterland met elkaar te verbinden op landschapsniveau, om de landschapsovergangen zichtbaar te houden, en om verbindingen aan te leggen waarlangs dieren veilig kunnen migreren.



NOORD-KENNEMERLAND

Aandachtspunten

- > Het benutten van kwelwater in de binnenduinrand
- > De strategische watervoorraad bij de duinen klimaatbestendig veiligstellen. En dit combineren met het verwezenlijken van het natuurnetwerk - in samenwerking met PWN.
- > In de binnenduinrand vindt een verschuiving van functies plaats: van landbouw naar recreatie en natuur.
- > De laatste jaren is er sprake van aantasting van oevers door exotische rivierkreeftsoorten.
- > In de duinen is veel verontreiniging van PFAS (Poly- en perfluoralkylstoffen) in de grond.
- > Er komen verzoeken voor aankoop en begrenzing als natuurnetwerk binnen die de binnenduinrand kunnen versterken, maar die vooralsnog buiten de restantopgave vallen. Hiervoor is een strategie en handelingskader nodig.
- > Het realiseren van de natuurnetwerk-graslanden rondom landgoed Ter Coulster en in Nijenburg blijven aandachtspunten.
- > Nagaan of boscompensatie voor boskap in de duinen ook in de regio mogelijk is.
- > Op grote delen van de Natura 2000-gebieden in de duinen daalt te veel stikstof neer. Belangrijkste bronnen voor stikstofneerslag op het Noordhollands Duinreservaat zijn het buitenland (33%), de landbouw (20%), overige sectoren (8%) en snelwegverkeer en scheepvaart (beide 5%). Voor de Schoorlse Duinen zijn de belangrijkste bronnen buitenland (33%), landbouw (22%), overige sectoren (7%), scheepvaart (5%) en snelwegverkeer (4%).

Projecten

- > De Vlotter (KL 33): inrichting van 25 hectare natuurnetwerk door PWN is afgerond in 2022
- > Project Noordermaatweg.
- > Versnelling binnenduinrand kansen (Programma Natuur).
- > Zanderij Castricum (extra kwelnatuur) (Programma Natuur).
- > Impuls dynamisering zeereep Castricum (Programma Natuur).
- > Bosvorming bij Bergen (Programma Natuur).
- > Natura 2000-herstelmaatregelen, zie: [Natura 2000-beheerplannen - Provincie Noord-Holland](#).

Voortgang gebiedsaanpak

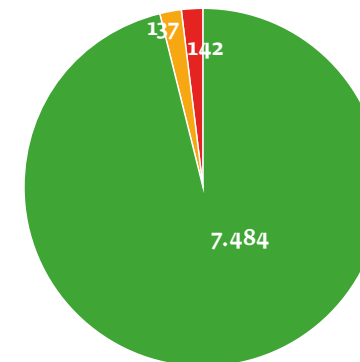


gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

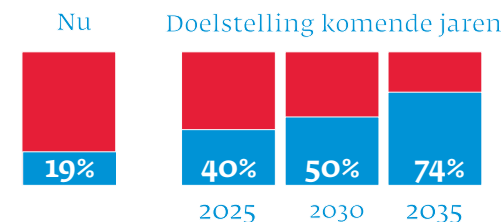
- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



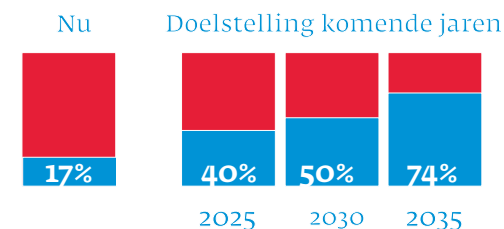
Voortgang en doelstelling verlagen stikstofneerslag

- gedeelte N2000-gebied onder kritische grenswaarde
- gedeelte N2000-gebied met teveel neerslag

Noordhollands Duinreservaat



Schoorlse Duinen





ALKMAARDERMEER EN WATERLINIE

“Door een bedrijfsverplaatsing uit de polder Starnmeer naar Bergen is ruimte ontstaan voor schaalvergroting bij de blijvende boeren in het Starnmeer. Een gedeelte van de aangekochte grond wordt ingezet voor de noodzakelijke dijkversterking en er is ruilgrond voor de natuuropgave gerealiseerd.”

Albert Velema, grondaadviseur



2.2.10 ALKMAARDERMEER EN WATERLINIE

Projectgegevens

Gebiedsregisseur

Robbin Jan Elbers, robbin.jan.elbers@noord-holland.nl

Betrokken partijen

Gemeente Alkmaar, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Landschap Noord-Holland, Staatsbosbeheer, Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer, en anderen

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden

Hempolder en Klaas Hoorn- en Kijfpolder, Alkmaarder- en Uitgeestermeer, Zwaansmeer en Dorregeesterpolder; Westwouderpolder, Crommenije, Krommenieër-Woudpolder, Omgeving Markervaart, Waterlinie Beverwijk, Noorderham en Zuiderham, Weijenbus, Vroonmeer en Fort Krommeniedijk, Driehoek van Assum.

Karakteristiek

Het karakteristieke open landschap met meren en polders herbergt internationaal zeldzame natuur: kruidenrijke graslanden met grote dichtheden weidevogels, watervogels en wintergasten en verschillende typen moerassen met de noordse woelmuis. Veel van de natuurgebieden grenzen aan het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en vormen zo een netwerk. Grote open wateren met verlandingsvegetaties aan de oevers. Het open veenweidelandschap is van groot belang voor weidevogels. Ook zijn er rietmoerassen en rietzomen, veenmosrietlanden en moerasheide. In de poldergebieden is vaak een fijnmazige afwatering.

Cultuur

Meren met oeverlanden en omliggend polderlandschap, in de middeleeuwen ontstaan door landwinning in het OerIJ-estuarium.

Fauna

Weidevogels (grutto, Kievit, scholekster, watersnip en kempahaan), waterspitsmuis, noordse woelmuis, moerasbroedvogels, watervogels, wintergasten.

Flora

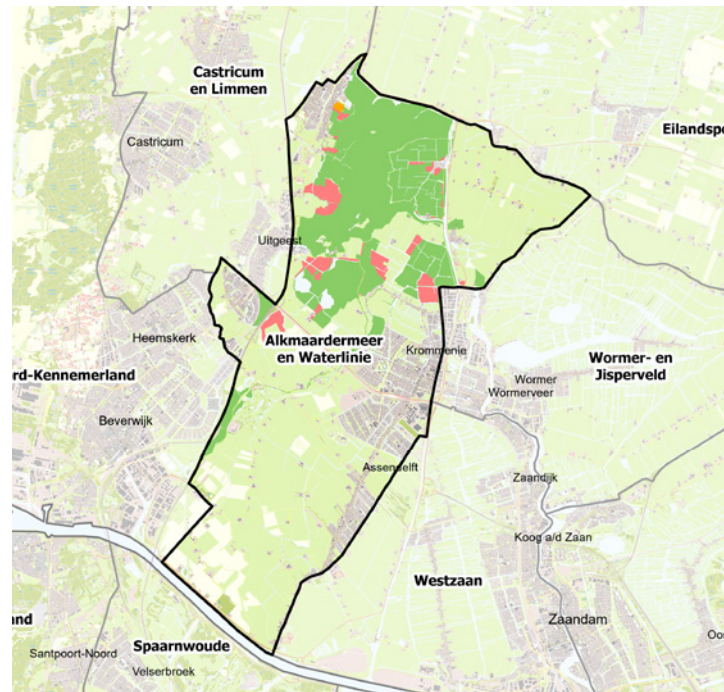
Verlandingsvegetaties, kruidenrijk grasland, vegetatie onder invloed van brakwater (bijvoorbeeld zilt torkruid, echt heemst), moeras, veenmosrietland (ronde zonnedauw en orchideeënsoorten), moerasheide.

Bescherming

1542 Hectare is begrensd als natuurnetwerk, vooral rond het Alkmaardermeer. Het overige gebied is Bijzonder Provinciaal Landschap.

Ambities

Voor de duurzame instandhouding van weidevogelpopulaties vraagt aandacht. Meer natuurlijke gradiënten realiseren in de oeverzones van het Alkmaarder- en Uitgeestermeer is ook een ambitie.



ALKMAARDERMEER EN WATERLINIE

Aandachtspunten

- > Natuurverbindingen NNV3 en NNV4 zijn onvoldoende uitgewerkt en gerealiseerd.
- > Het natuurbeheer is gekoppeld aan agrarische bedrijfsvoering. Belangrijke randvoorwaarden daarbij zijn: een stabiel hoog grondwaterpeil, diversiteit in maaidata en variatie in beheervormen. Het creëren van een plas-dras-situatie komt ten goede aan wintergasten en steltlopers.
- > In het gebied treedt bodemdaling op.
- > Het watersysteem heeft aanpassingen nodig voor weidevogels.
- > Er zijn kansen voor de ontwikkeling van jonge (natte) verlandingsvegetaties. Zo breidt het leefgebied van de waterspitsmuis, de noordse woelmuis en - in de toekomst - de otter uit.
- > De beroepsscheepvaart op de grote meren heeft door golfwerking een negatieve impact op de ontwikkeling van oevervegetaties.
- > De recreatie heeft last van de overdadige groei van waterplanten.
- > De kans voor herstel van overwinteringslocaties voor vleermuizen in Fort Markenbinnen.

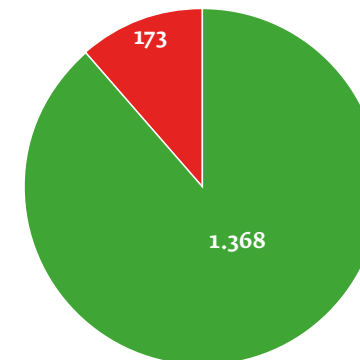
Projecten

- > De projecten van Vitaal Platteland.

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)



EILANDSPOLDER

“Grutto's en kieviten komen van ver om in Eilandspolder elk voorjaar op het weidse, open gras te broeden. Doordat oude stallen naar emissie-arme (pot)stallen zijn omgevormd en door duurzaam beheer van de boeren kan dit gebied een aantrekkelijk weidevogelbroedplek blijven.”

Hartger Griffioen, projectleider Eilandspolder



2.2.11 EILANDSPOLDER

Projectgegevens

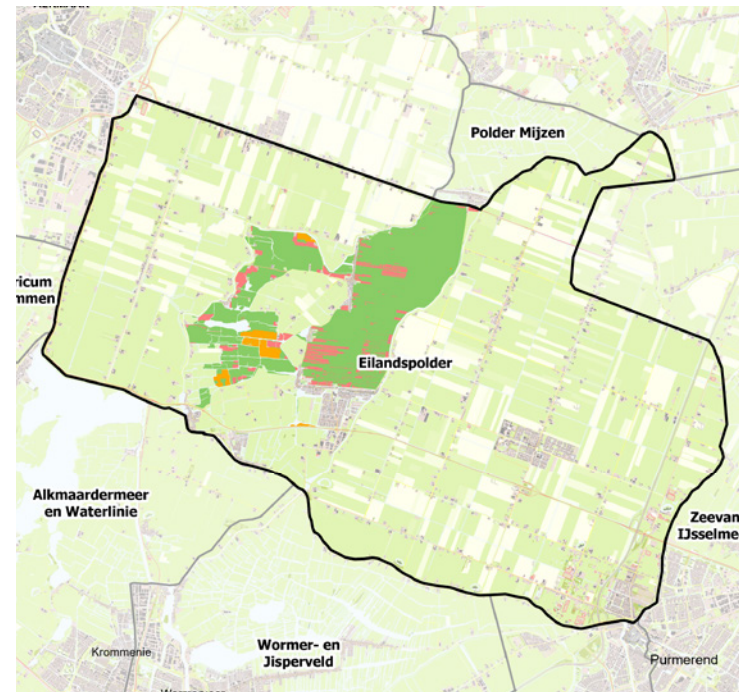
Projectleider	Hartger Griffioen, hartger.griffioen@noord-holland
Betrokken partijen	Gemeenten Alkmaar en Beemster, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, ANVWater, Land & Dijken, LTO en anderen

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Eilandspolder, Koksloot en Oeverland.
Karakteristiek	Het karakteristieke open en waterrijke veenweidelandschap herbergt internationaal zeldzame natuur: graslanden voor weidevogels en wintergasten en verschillende typen bijzondere moerassen. Karakteristiek is het open veenweidelandschap met extensieve graslanden voor weidevogels en wintergasten. Het is een waterrijk gebied met plassen, brede vaarten en sloten, afgewisseld met verschillende typen moeras. Het natuurgebied Koksloot en Oeverland bestaat uit kleine oeverlanden die als stapsteenverbinding functioneren voor soorten van natte milieus.
Cultuur	Kleine, onregelmatig gevormde graslandpercelen die zijn omgeven door veel water. Van oorsprong is het een ontgonnen hoogveengebied, dat is omringd door lager gelegen later efficiënt in cultuur gebrachte droogmakerijen (de Beemster en de Schermer).
Fauna	Weidevogels (grutto, Kievit, scholekster en watersnip), wintergasten (smient, wintertaling, goudplevier), moerasvogels (rietzanger, bruine kiekendief) en verder de meervleermuis, noordse woelmuis, bittervoorn, kleine modderkruiper en ringslang.
Flora	Orchideeënrijke veenmosrietlanden, vochtig hooiland met kruiden.
Bescherming	Het grootste deel van het natuurgebied Eilandspolder is begrensd als natuurnetwerk (1.261 hectare) en Natura 2000-gebied. Eilandspolder-Oost is naast Vogelrichtlijngebied ook Habitatrichtlijngebied, vooral vanwege het belang voor veenmosrietlanden en karakteristieke diersoorten. Eilandspolder-West is ook Vogelrichtlijngebied; een deel is wel Natura 2000-gebied, maar geen natuurnetwerk. Het natuurgebied Koksloot en Oeverland is aangewezen voor het natuurnetwerk (3 hectare), de omliggende droogmakerijen en polders niet.

Ambities

De ambitie is om de Eilandspolder via ecologische verbindingen te koppelen met omliggende gebieden als het Alkmaardermeer, Wormer- en Jisperveld en de Mijzenpolder. Een andere ambitie is om de stikstofneerslag in het gebied te laten afnemen en het duurzaam in te richten en te beheren.



EILANDSPOLDER

Aandachtspunten

- > Het hoogteverschil tussen de polder en de omliggende gebieden zorgt ervoor dat water wegzijgt naar de droogmakerijen. In droge perioden wordt boezemwater ingelaten. Het verkrijgen van een goede waterkwaliteit en behouden van de hoge waterstand is hier een uitdaging.
- > In het gebied treedt sterke bodemdaling op.
- > Een groot deel van het gebied heeft een geringe drooglegging en bestaat uit water. Dit 'vaarland' maakt natuurbeheer relatief duur.
- > Natuurbeheer is in dit gebied grotendeels gekoppeld aan agrarische bedrijfsvoering. De duurzaamheid van agrarische bedrijfsvoering in het gebied heeft aandacht nodig.
- > De begrenzing van het natuurnetwerk en de Natura 2000-begrenzing wijken van elkaar af. Hierdoor kunnen stukken natuur niet goed beschermd worden.
- > Delen van het gebied zijn aan het verruigen en verbossen, wat in strijd is met de natuurdoelen.
- > De natuurverbindingen zijn nog niet gerealiseerd.

Stikstof

- > Op 100% van het Natura 2000-gebied Eilandspolder daalt er te veel stikstof neer. Belangrijkste bronnen daarvoor zijn het buitenland (31%), de landbouw (35%), het snelwegverkeer (6%) en overige sectoren (9%).

Projecten

- > Verkenningen systeemherstel Laag-Holland (Programma Natuur).
- > Habitatherstel Eilandspolder (Programma Natuur).
- > Emissieverlaging overgangszones inclusief pilots (Programma Natuur).
- > Natuurimpuls IJperveld en Eilandspolder (Programma Natuur).
- > Natura 2000-herstelmaatregelen: [Natura 2000-beheerplannen - Provincie Noord-Holland](#).

Voortgang gebiedsaanpak

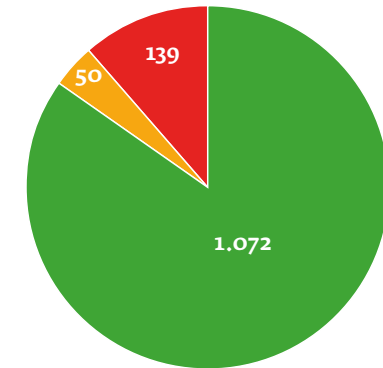


gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)

Voortgang in cijfers

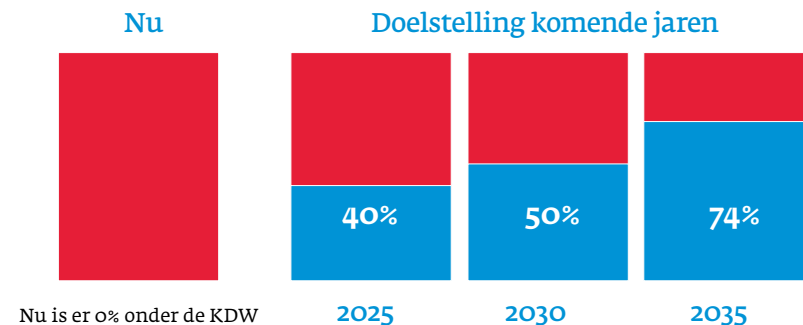
Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang en doelstelling verlagen stikstofneerslag

- gedeelte N2000-gebied onder kritische grenswaarde
- gedeelte N2000-gebied met teveel neerslag.



Nu is er 0% onder de KDW



POLDER MIJZEN

“Na veel wisselende projectleiders breekt er nu een periode van continuïteit aan. Er is een vaste projectleider voor Polder Mijzen en Eilandspolder aangewezen die de ambtelijke en bestuurlijke werkorganisatie voor het gebiedsproces opzet en met de bewoners en gebruikers van het gebied kennismaat. In 2023 wordt met het gebied gewerkt aan een visie op de Mijzen- en Eilandspolder, waarin gedeelde waarden en vervolgens doelen benoemd worden. De visie wordt gevolgd door een uitvoeringsagenda.”

Hartger Griffioen, projectleider Polder Mijzen



2.2.12 POLDER MIJZEN

Projectgegevens

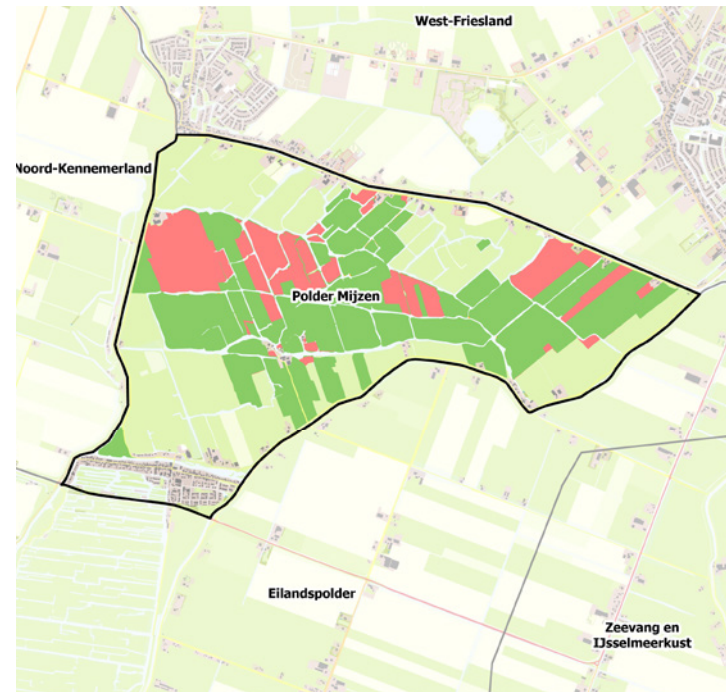
Projectleider	Hartger Griffioen, hartger.griffioen@noord-holland
Betrokken partijen	Gemeente Alkmaar, Koggenland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Staatsbosbeheer, LTO, ANV Hollands Noorden, ANV Water, Land & Dijken, en anderen

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Polder Mijzen
Karakteristiek	Het in Polder Mijzen zo karakteristieke open en waterrijke veenweidelandschap herbergt grote aantallen weidevogels, vooral in het centrale natuurdeel van de polder. Dit hangt samen met het open landschap, de rust, het extensieve gebruik en het relatief hoge waterpeil. Karakteristiek is het open veenpolderlandschap met extensieve graslanden voor weidevogels.
Cultuur	Veenpolderlandschap met karakteristiek landschapspatroon van kleine percelen met oud grasland en sloten.
Fauna	Weidevogels (grutto, tureluur, Kievit, scholekster) en noordse woelmuis
Flora	Geen bijzondere soorten.
Bescherming	Het centrale deel van de polder is natuur. Ongeveer de helft (326 hectare) hiervan is begrensd als natuurnetwerk. Dit is omgeven door Bijzonder Provinciaal Landschap.

Ambities

De ambitie is om in deze polder de weidevogels duurzaam te behouden. Het Lage Landje, een klein moeraslandje dat grenst aan de boezem, heeft waarde voor moerasvogels en als stapsteen in de natuurverbinding. De ambitie is om het gebied via natuurverbindingen te koppelen aan omliggende gebieden als de Eilandspolder.



POLDER MIJZEN

Aandachtspunten

- > Het hoogteverschil tussen de polder en de omliggende gebieden zorgt ervoor dat water wegzijgt naar de droogmakerijen. In droge perioden wordt boezemwater ingelaten. Het verkrijgen van een goede waterkwaliteit en behouden van de hoge waterstand is hier een uitdaging.
- > Een relatief groot deel van het natuurnetwerk is nog niet gerealiseerd.
- > In de polder treedt lichte bodemdaling op.
- > Het beheer van weidevogelnatuur is gekoppeld aan agrarische bedrijfsvoering. De duurzaamheid van agrarische bedrijfsvoering in het gebied heeft aandacht nodig.

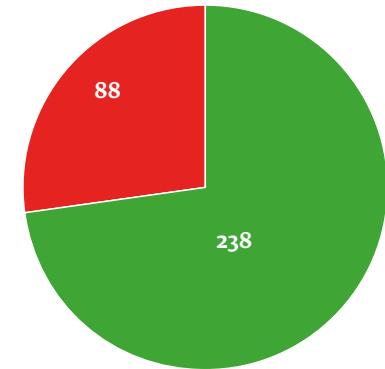
Projecten

- > Nog in kaart brengen.

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)



ZEEVANG EN IJSSELMEERKUST

“In polder Zeevang brengen we in kaart voor welke gebiedsopgave we staan. Daarna kunnen we, in samenwerking met betrokken partijen, een gebiedsproces starten.”

Robbin Jan Elbers - gebiedsregisseur Zeevang en IJsselmeerkust



Geen toegang
voor
onbevoegden
© 2015 Rijkswaterstaat

2.2.13 ZEEVANG EN IJSSELMEERKUST

Projectgegevens

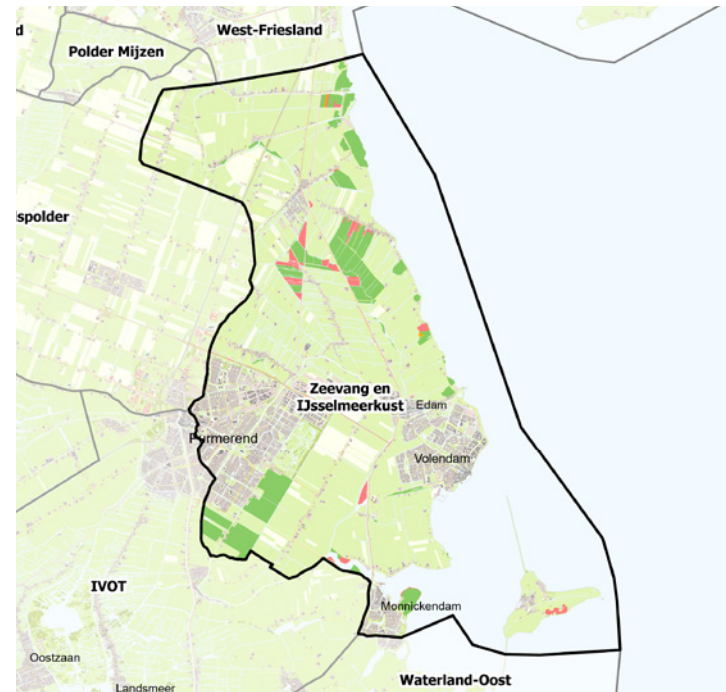
Gebiedsregisseur	Robbin Jan Elbers, robbin.jan.elbers@noord-holland.nl
Betrokken partijen	Gemeenten Edam-Volendam, Purmerend en Waterland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Landschap Noord-Holland, Staatsbosbeheer, ANV Water, Land & Dijken, en anderen

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Oeverlanden Beemsterringvaart, Kogen bij Schardam, Zeevang en Kwadijkervlot, Purmerbos, Polder Katwoude, Hemmeland, Marken.
Karakteristiek	Zeevang en Kwadijkervlot is het grootste natuurgebied, met vooral open grasland voor weidevogels en wintergasten. Langs de IJsselmeerkust komen wielen voor, waterplassen die zijn ontstaan door een dijkdoorbraak. De Kogen bij Schardam aan de IJsselmeerkust heeft graslanden voor weidevogels en moerasgebied voor moerasvogels als belangrijkste waarde. Ook de open graslanden van het eiland Marken trekken veel weidevogels aan. De oeverlanden van de Beemsterringvaart zijn redelijk geïsoleerde moerasgebiedjes met moerasvogels. Ook de polder Katwoude bestaat uit kleine moerasgebieden, waaronder een van de oudste veenmosrietlanden van Noord-Holland. Het aangeplante Purmerbos bij Purmerend is - net als het schiereiland Hemmeland aan de Gouwe - ingericht als recreatiegebied.
Cultuur	Veenpolder, afgewisseld met droogmakerijen en ingepolderd zeekleilandschap.
Fauna	Moerasvogels (rietzanger, bruine kiekendief, roerdomp), weidevogels (grutto, Kievit, scholekster en watersnip), watervogels (smient), wintergasten (goudplevier) en verder bittervoorn, kleine modderkruiper, rugstreeppad, meervleermuis en noordse woelmuis.
Flora	Orchideeënrijke veenmosrietlanden, brakke rietruigten met onder andere heemst, vochtig hooiland, en laagveenbos.
Bescherming	Circa 900 hectare van het gebied Zeevang en IJsselmeerkust is begrensd als natuurnetwerk. Het overige deel is overwegend Bijzonder Provinciaal Landschap, de Purmer en de Beemster uitgezonderd. Een groot deel van de polder Zeevang is begrensd als Natura 2000 Vogelrichtlijngebied.

Ambities

De internationaal zeldzame natuur van polder Zeevang is van belang voor weide- en wintervogels en moet worden versterkt. Hemmeland en Purmerbos hebben aandacht nodig vanwege de heel diverse natuurtypen die er voorkomen. In de overige gebieden is vooral het behouden en versterken van de waarde voor weidevogels en moerasnatuur belangrijk. Deze natuurgebieden via ecologische verbindingen onderling en met omliggende gebieden koppelen, is ook een ambitie.



ZEEVANG EN IJSSELMEERKUST

Aandachtspunten

- > De natuurverbinding LNV1 is onvoldoende uitgewerkt en gerealiseerd.
- > Het watersysteem in de Zeevang vraagt om een betere waterkwaliteit en inrichting.
- > In het gebied treedt bodemdaling op.
- > Natuurbeheer is hier gekoppeld aan agrarische bedrijfsvoering. De duurzaamheid van agrarische bedrijfsvoering in het gebied heeft aandacht nodig.
- > De natuur- en recreatiedoelen in Hemmeland en de recreatieve zone moet duidelijker worden.
- > Het ecologisch functioneren en de diversiteit van het Purmerbos is te verbeteren door een aangepaste inrichting en aanplanting.
- > Het duurzaam beheren van de recreatieve voorzieningen.
- > Relatief veel Natura 2000-gebied is hier niet begrensd als NNN. Om de natura 2000 doelen (met name voor vogels) hier te halen is de samenwerking met agrariërs essentieel.

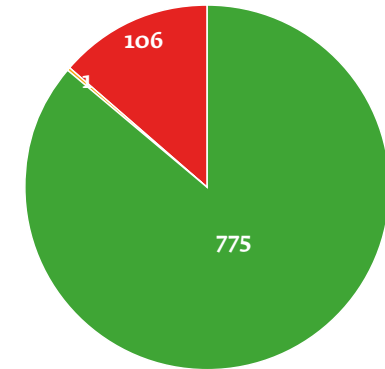
Projecten

- > Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam (APRK) en Versterking Markermeerdijk. Dit valt niet onder projecten van het natuurnetwerk, maar biedt wel kansen voor een betere (relatie tussen de) binnen- en buitendijkse natuur. Bijvoorbeeld door het creëren van natte verbindingen tussen het Markermeer en de polder en het ecologisch verbeteren van aaneengesloten ruige natuurgebiedjes, de kogen en braken. Een voorbeeld van een natuurinitiatief vanuit APRK is het verbeteren van het watersysteem Schardammerkoog.
- > Natuurcompensatie Waterrijk Oosthuizen (LH21); gerealiseerd.

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)

WORMER- EN JISPERVELD, KALVERPOLDER



“Samen werken we met veel enthousiasme aan de complexe opgaven in dit prachtige stukje Laag Holland. Zo hebben we te maken met o.a. een stikstofopgave, herstel van natuur en waterkwaliteit, het tegengaan van verdere bodemdaling en de verkenning van toekomstperspectief voor de agrarische sector. In combinatie met de vele eigenaren en beheerders in het gebied is dit een ingewikkelde klus. Momenteel starten we het gebiedsproces op en verkennen de doelen, mogelijkheden en kansen. Daarnaast voeren we gesprekken en willen we voor iedereen goed vindbaar zijn.”

Hellas Schelleman - projectleider Wormer- en Jisperveld, Kalverpolder



2.2.14 WORMER- EN JISPERVELD, KALVERPOLDER

Projectgegevens

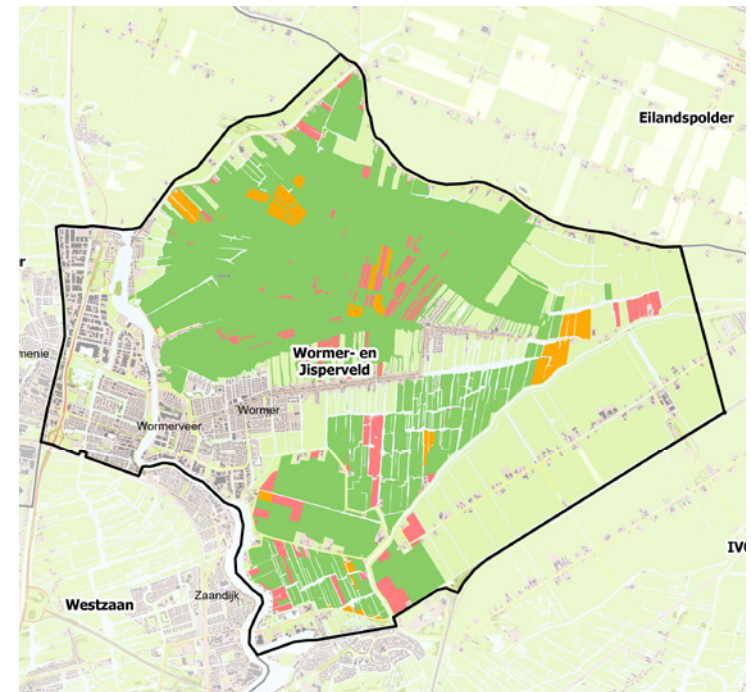
Projectleider	Hellas Schelleman-Verdurmen, hellas.verdurmen@noord-holland.nl
Betrokken partijen	Betrokken partijen: Gemeente Zaanstad, gemeente Wormerland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer (Kalverpolder), ANV Water, Land & Dijken, LTO en anderen

Ambities

Een belangrijke ambitie is om het gebied via ecologische verbindingen te koppelen met omliggende gebieden als Eilandspolder en Oostzanerveld. Andere ambities zijn: het verder extensiveren van het agrarisch (natuur)beheer, het verbeteren van de watercondities (peilbeheer en kwaliteitsverbetering), het behouden en stimuleren van verlandingsvegetaties, en het ontwikkelen van meer variatie en structuur in (oever)vegetaties.

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Wormer en Jisperveld, Kalverpolder, Enge Wormer en Wijde Wormer.
Karakteristiek	Wormer en Jisperveld en de Kalverpolder zijn laagveenpolders. Hierin zijn open extensieve graslanden voor weidevogels en wintergasten te vinden. Het zijn waterrijke gebieden met plassen, brede vaarten en sloten, afgewisseld met verschillende typen moeras, veenmosrietlanden, moerasheide en plaatselijk hoogveenbos. Enge Wormer en Wijde Wormer zijn droogmakerijen, met open extensieve graslanden die waardevol zijn voor weidevogels. Door brakke kwel komt hier deels ook brak grasland voor en moeras. De Schaalsmeerpolder, die deel uitmaakt van Wormer en Jisperveld, is ook een droogmakerij.
Cultuur	Kenmerkend veenpolderlandschap afgewisseld met droogmakerijen. Grootste vaarpolder ter wereld.
Fauna	Weidevogels (grutto, tureluur, veldleeuwerik, Kievit en scholekster), wintervogels (grutto, slobeend, smient), moerasvogels (rietzanger, roerdomp) en verder bittervoorn, kleine modderkruiper, noordse woelmuis, meervleermuis en ringslang.
Flora	Orchideerijke veenmosrietlanden, brakke graslanden, hoogveenbosjes.
Bescherming	1776 hectare van dit gebied is begrensd als natuurnetwerk. Het overige deel is Bijzonder Provinciaal Landschap. Een groot deel van het gebied is begrensd als Natura 2000-gebied. Dit vanwege de verlandingsvegetaties en vogelsoorten.



WORMER- EN JISPERVELD, KALVERPOLDER

Aandachtspunten

- > Vanwege de slechte waterkwaliteit en de sterke baggervorming heeft het watersysteem aanpassingen nodig. Hydrologische isolatie kan positief zijn. Het watersysteem kent ook relatief veel onderbemaling.
- > In het gebied treedt sterke bodemdaling op. Er lopen onderzoeken naar drukdrainage en alternatieve teelten.
- > Een groot deel van het gebied bestaat uit water en de kavels zijn onregelmatig en klein. Ook zijn grote delen vaarland dus alleen met de boot bereikbaar. Dit maakt natuurbeheer relatief duur.
- > Het natuurbeheer is hier gekoppeld aan agrarische bedrijfsvoering. De duurzaamheid van agrarische bedrijfsvoering in het gebied vraagt aandacht.
- > Begrenzings van Natuurnetwerk Nederland en het Natura 2000-gebied Wormer- en Jisperveld wijken af. Huiskavels aan de randen zijn vaak niet begrensd. Hierdoor is de samenhang in het gebied minder goed en kunnen stukken natuur mogelijk niet goed beschermd worden.
- > De belangen van de rietzanger (Natura 2000-doel) en weidevogels (riet weghalen) zijn niet altijd hetzelfde. Bedreigingen voor deze vogels zijn te weinig kruidenrijk grasland met insecten, predatie en vroeg maaien.
- > Op 99% van het Natura 2000-gebied Wormer- en Jisperveld daalt er te veel stikstof neer. Belangrijkste bronnen daarvoor zijn het buitenland (31%), landbouw (27%), snelwegverkeer (7%) en overige sectoren (17%).

Projecten

- > Project Vitaal Platteland Laag Holland.
- > Behoud en herstel van graslandvlinderpopulaties in de graslanden van de Enge Wormer.
- > Wormer en Jisperveld oeverbeschoeiing (Programma Natuur): Duurzame bescherming en versterking van oevers tegen afkalving en vraat, zodat de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden behouden blijven.
- > Verkenningen systeemherstel Laag-Holland (Programma Natuur).
- > Emissieverlaging overgangszones inclusief pilots (Programma Natuur).
- > Wormer- en Jisperveld bestrijding Japanse duizendknoop (Programma Natuur).
- > Natura 2000-herstelmaatregelen: [Natura 2000-beheerplannen - Provincie Noord-Holland](#).

Voortgang gebiedsaanpak

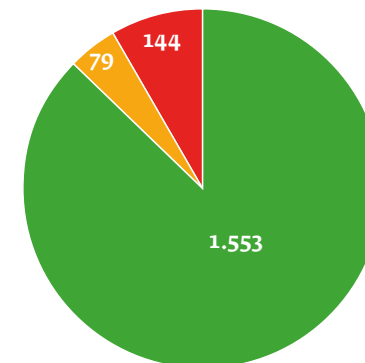


gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)

Voortgang in cijfers

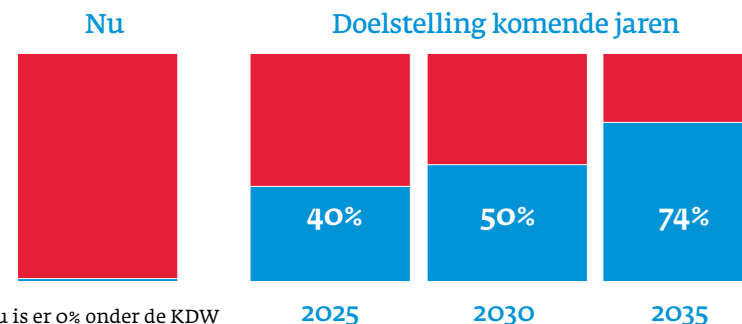
Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang en doelstelling verlagen stikstofneerslag

- gedeelte N2000-gebied onder kritische grenswaarde
- gedeelte N2000-gebied met teveel neerslag.



Nu is er 0% onder de KDW



POLDER WESTZAAN

“In Polder Westzaan is met de vaststelling van de gebiedsvisie 2040 een mooie mijlpaal bereikt. Onder leiding van zowel provincie als de gemeente Zaanstad hebben we hier samen met stakeholders intensief aan gewerkt. In de visie zijn de opgaven voor de polder Westzaan verwerkt op het gebied van Natura-2000 en NNN, tegengaan van bodemdaling, waterkwaliteit, recreatie en ook toekomstbestendige landbouw. De gebiedsvisie is in het voorjaar 2022 door GS en de gemeenteraad goedgekeurd en krijgt nu vervolg in een op te stellen uitvoeringsprogramma.”

Geert-Arjen Balder, projectleider Polder Westzaan



2.2.15 POLDER WESTZAAN

Projectgegevens

Projectleider

Geert Arjen Balder, geert-arjen.balder@noord-holland.nl

Betrokken partijen

Gemeente Zaanstad, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Staatsbosbeheer, Platform Veenweiden (met drie vrijwilligersclubs), agrariërs, ANVWater, Land & Dijken en LTO

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden

polder Westzaan, Noorderveen en Zuiderpolder.

Karakteristiek

Natuur voor weidevogels: open veenweidelandschap met brede vaarten en sloten, afgewisseld met rietmoeras voor moerasvogels, moerassen met typische brakke soorten, orchideeënrijke veenmosrietlanden, veenheiden en plaatselijk hoogveenbos.

Cultuur

Onregelmatige strokenverkaveling, lange lintdorpen, sporen van turfwinning.

Fauna

Moerasvogels (baardman, bruine kiekendief, roerdomp), weidevogels (grutto, Kievit, scholekster en watersnip) en verder bittervoorn, kleine modderkruiper en noordse woelmuis.

Flora

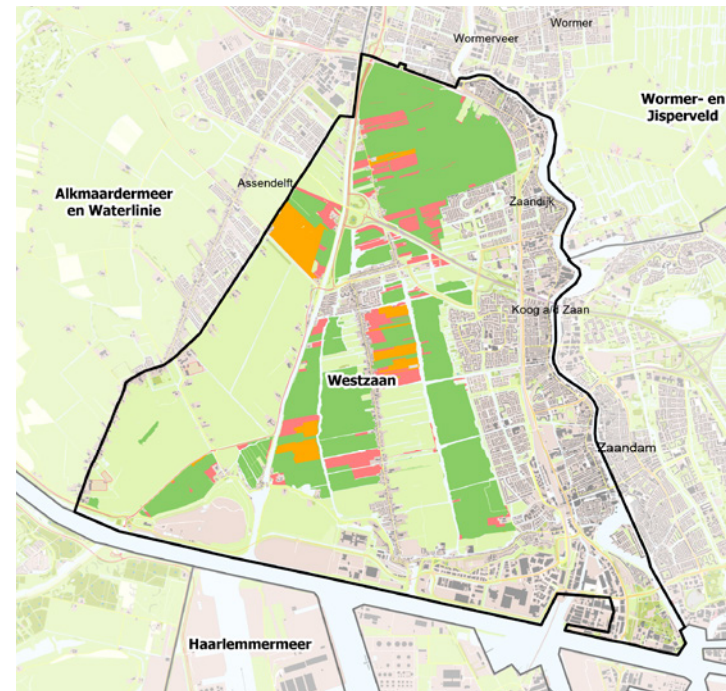
Lepelblad, echte heemst, brakke graslanden, ruwe bies, rietorchis, brede orchis, welriekende nachtorchis.

Bescherming

Nagenoeg het gehele gebied is aangewezen als Bijzonder Provinciaal Landschap. Een groot deel is Natura 2000-gebied vanwege water- en verlandingsvegetaties.

Ambities

Het karakteristieke open en waterrijke veenweidelandschap herbergt internationaal zeldzame natuur: brak laagveen, graslanden, verschillende typen moerassen en plaatselijk hoogveenbos. De ambitie is deze te beschermen door de stikstofneerslag op het gebied te laten dalen en het gebied duurzaam in te richten en te beheren. Het waterbeheer is allesbepalend voor de kwaliteit van het landschap en de natuur en vraagt om aanpassingen.



POLDER WESTZAAN

Aandachtspunten

- > Het watersysteem verdient aandacht als het gaat om waterkwaliteit, verbrakking en onderbemalingen.
- > In het gebied treedt bodemdaling op. Er lopen onderzoeken naar drukdrainage en alternatieve teelten.
- > Brak water in de polder Westzaan laten lopen is nodig om de natuurdoelen te bereiken.
- > 40% van het gebied bestaat uit water en is grotendeels vaarland. Dit maakt natuurbeheer relatief duur. De exotenproblematiek versterkt dit.
- > Het natuurbeheer is gekoppeld aan agrarische bedrijfsvoering. De duurzaamheid en toekomstbestendigheid van agrarische bedrijfsvoering en bedrijven in het gebied hebben aandacht nodig.
- > De begrenzing van het natuurnetwerk wijkt in Polder Westzaan af van de Natura 2000-begrenzing. Hierdoor kunnen stukken natuur niet goed beschermd worden.
- > Op 73% van het Natura 2000-gebied daalt er te veel stikstof neer: de kritische depositiewaarde wordt overschreden. Dit vraagt om een aanpak bij de bron. De grootste bronnen zijn landbouw (30%), 'overige' sectoren (13%) en het snelwegverkeer (9%). Ook het buitenland (29%) is een grote bron.
- > Om de natuur in het Natura 2000-gebied robuust te maken, zijn herstelmaatregelen nodig.

Projecten

- > Brak water in de polder Westzaan laten lopen herstelt de oorspronkelijke situatie en bevordert de natuurwaarden voor plant en dier. Zie het [project Verbrakking Westzaan \(LHO7\)](#). Hiervoor is nog wel meer onderzoek nodig.
- > Met drukdrainage is de grondwaterstand van de Zuiderpolder actief te beïnvloeden. Dit vermindert de bodemdaling en CO₂-uitstoot en verbetert mogelijk de leefomgeving van weidevogels.
- > De teelt van natte gewassen als lisdodde en riet in Zuiderveen kan voor de landbouw leiden tot nieuwe producten en diensten als waterberging, terwijl de natuurfunctie overeind blijft.
- > Visievorming voor de polder Westzaan. Met de gemeente Zaanstad en vele gebiedspartijen is een conceptvisie voor het jaar 2040 opgesteld. Hierin worden keuzes gemaakt op vier strategische onderwerpen: water, natuur, landbouw en recreatie. Als vervolg hierop komen onder meer de onderwerpen stikstof, natuurnetwerk, bodemdaling en verbrakking aan bod. Dit komt allemaal in een uitvoeringsprogramma.
- > Inrichting en kwaliteitsverbetering percelen Guisveld.
- > Inrichting en kwaliteitsverbetering Westzijderveld.
- > Verkenningen systeemherstel Laag-Holland (Programma Natuur).
- > Hydrologische maatregelen IVOT en Westzaan (Programma Natuur).
- > Emissieverlaging overgangszones inclusief pilots (Programma Natuur).
- > Natura 2000-herstelmaatregelen: [Natura 2000-beheerplannen - Provincie Noord-Holland](#).

Voortgang gebiedsaanpak

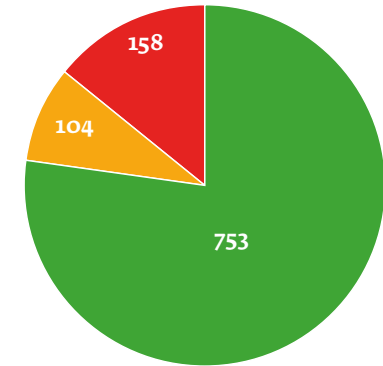


gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)

Voortgang in cijfers

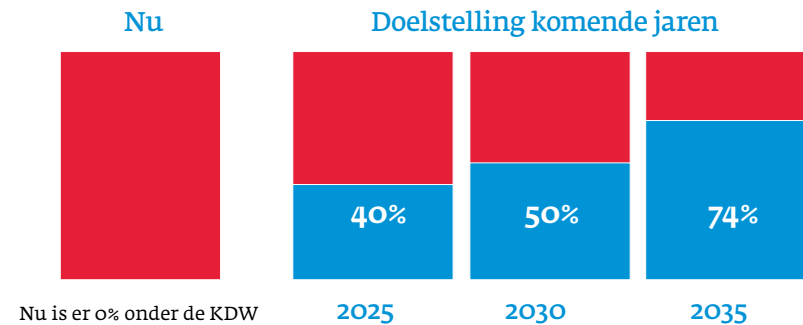
Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang en doelstelling verlagen stikstofneerslag

- gedeelte N₂₀₀₀-gebied onder kritische grenswaarde
- gedeelte N₂₀₀₀-gebied met teveel neerslag.



IVOT (ILPERVELD, VARKENSLAND, OOSTZANERVELD EN TWISKE)

“In het Oostzanerveld werken we met o.a. de gemeente, Staatsbosbeheer, het hoogheemraadschap, agrarische organisaties en andere belanghebbenden aan een toekomstperspectief voor het gebied. Samen bekijken we hoe we de natuur en waterkwaliteit gaan versterken, bodemdaling tegengaan en er voor kunnen zorgen dat agrarische bedrijven toekomstbestendig zijn. Met grondeigenaren en pachters voeren wij daarnaast ook individuele gesprekken over de realisatie van natuur op hun gronden.”

Jenneke Bijl-Segers, projectleider Ilperveld en Oostzanerveld

“Rond de jaarwisseling start het Recreatieschap Noord-Holland met werkzaamheden in het Twiske. In de periode tot broedseizoen 2023 wordt 11 hectare droog rietland aangepakt. Recreatieschap verwijdert houtopslag (bramen, wilgen en berken) en plagt deze rietgraslanden. Zo wordt het verlandingsproces teruggedrongen en ontstaat een nattere situatie waar soorten als Bruine Kiekendief en Roerdomp van profiteren.”

Peter de Waal Malefijt, projectleider Natuurontwikkeling

2.2.16 IVOT (ILPERVELD, VARKENSLAND, OOSTZANERVELD EN TWISKE)

Projectgegevens

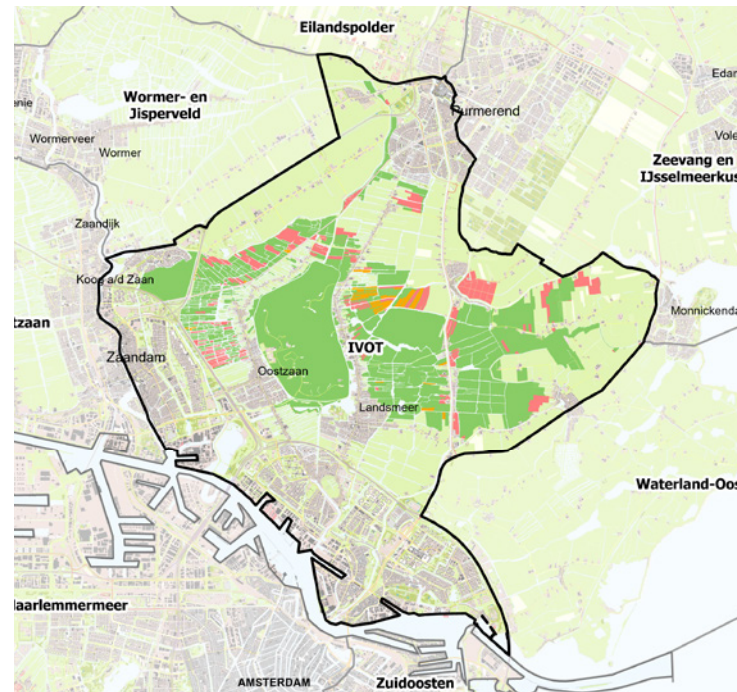
Projectleider	Jenneke Bijl-Segers, jenneke.segers@noord-holland.nl
Betrokken partijen	Gebiedsproces Oostzanerveld gemeente Oostzaan, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Staatsbosbeheer, ANVWater, Land & Dijken, LTO, Vereniging Behoud Boeren Waterland, Stichting Vrienden van het Oostzanerveld, Werkgroep Oostzanerveld en anderen

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Jagersveld, Ilperveld en Varkensland, Oostzanerveld, Twiske, Ringvaart van de Wijde Wormer en oeverlanden, Groengebied Purmerland.
Karakteristiek	Het open en waterrijke veenweidelandschap van het Oostzanerveld, Ilperveld, Varkensland en (deels) het Twiske herbergt internationaal zeldzame natuur: extensieve graslanden voor weidevogels en wintergasten, verschillende typen moerassen en plaatselijk hoogveenbos. Ook zijn de waterrijke bos- en parkgebieden van het Twiske, Jagersveld en groengebied Purmerland divers vanwege de verschillende natuurtypen. Oostzanerveld, Varkensland en Ilperveld zijn laagveenpolders in Laag-Holland. Het zijn waterrijke gebieden met plassen, brede vaarten en sloten, afgewisseld met verschillende typen moeras met open extensieve graslanden voor weidevogels en wintergasten. Twiske, Jagersveld en Purmerland zijn van oorsprong ook laagveenpolders, maar de vorige eeuw ingericht voor zandwinning en recreatie. Hier wordt het open landschap met graslanden en moerassen afgewisseld met een waterrijk bos- en parklandschap met recreatief gebruik. De ringvaart van de Wijde Wormer en de oeverlanden vormen een keten van natte oeverlanden langs de ringvaart, waar moeras en nat grasland voorkomt. Het maakt deel uit van de natuurverbinding met Wormer en Jisperveld (LNV1).
Cultuur	Kenmerkend veenpolderlandschap afgewisseld met droogmakerijen. Deels heringericht als bos- en parklandschap.
Fauna	Moerasvogels (baardman, bruine kiekendief, roerdomp), weidevogels (grutto, Kievit, scholekster en watersnip), watervogels en wintergasten (smient) en verder bittervoorn, kleine modderkruiper, meervleermuis en noordse woelmuis.
Flora	Orchideeënrijke veenmosrietlanden en moerasheiden, soortenrijke vochtige hooilanden, hoogveenbosjes.
Bescherming	Ongeveer 2843 hectare van dit gebied is begrensd als natuurnetwerk. Het overige deel is grotendeels Bijzonder Provinciaal Landschap. Een groot deel is begrensd als Natura 2000-gebied vanwege het belang voor vogels en verlandingsvegetaties.

Ambities

Een belangrijke ambitie is om deze natuurgebieden via ecologische verbindingen beter onderling te koppelen en ook beter te verbinden met omliggende gebieden zoals Wormer- en Jisperveld. Doel is ook om deze natuur te beschermen door de stikstofneerslag op het gebied te laten verminderen en het gebied duurzaam in te richten en te beheren. Het waterbeheer is bepalend voor de kwaliteit van landschap en natuur.



IVOT (ILPERVELD, VARKENSLAND, OOSTZANERVELD EN TWISKE)

Aandachtspunten

- > Het watersysteem moet worden aangepast voor een betere waterkwaliteit, baggerkwaliteit en inrichting.
- > In het gebied treedt bodemdaling op. Er lopen projecten voor waterkwaliteitsverbetering en veenvorming.
- > In een aantal gebieden is recreatie naast natuur een belangrijk doel. Dit vraagt om een betere uitwerking van de recreatieve zone.
- > Een deel van de gebieden is vaarland en zeer waterrijk. Er speelt verzuivering en exotenproblematiek. Dit maakt natuurbeheer relatief duur.
- > Het natuurbeheer is gekoppeld aan agrarische bedrijfsvoering. De duurzaamheid van agrarische bedrijfsvoering in het gebied heeft aandacht nodig.
- > De begrenzing van het natuurnetwerk en de Natura 2000-gebieden wijken van elkaar af. Hierdoor kunnen stukken natuur niet goed beschermd worden, vooral in het Oostzanerveld.
- > Op 86% van de Natura 2000-gebieden daalt te veel stikstof neer. Belangrijkste bronnen daarvoor zijn de landbouw (31%), het buitenland (29%), overige sectoren (13%) en het snelwegverkeer (10%).

Projecten

- > Watersysteem van het Ilperveld: kwaliteitsverbetering, natuurvriendelijke oevers, tegengaan bodemdaling en veenontwikkeling.
- > Reconstructie A7/A8: de komende jaren gaat Rijkswaterstaat deze reconstructie uitvoeren. De natuur in de omgeving van de weg wordt daarbij verbeterd en ontsnipperd.
- > Natuurverbindingen corridor Amsterdam-Hoorn (LH26); realiseren van natuurverbindingen Kalverpolder - Oostzanerveld en Jisperveld - Oostzanerveld.
- > Inrichting en kwaliteitsverbetering percelen Oostzanerveld.
- > Boerderijverplaatsing (Programma Natuur).
- > Verkenningen systeemherstel Laag-Holland (Programma Natuur).
- > IBP VP Groeiend Veen - realiseren van 50 hectare groeiend veen in Ilperveld door Landschap Noord-Holland.
- > Hydrologische maatregelen Varkensland (Programma Natuur).
- > Hydrologische maatregelen Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske en Westzaan (Programma Natuur).
- > Emissieverlaging overgangszones inclusief pilots (Programma Natuur).
- > Realiseren van ruim acht km natuurvriendelijke oevers in het Ilperveld (LH23).
- > Natuurimpuls Ilperveld en Eilandspolder (Programma Natuur).
- > Natura 2000-herstelmaatregelen: [Natura 2000-beheerplannen - Provincie Noord-Holland](#).

Voortgang gebiedsaanpak

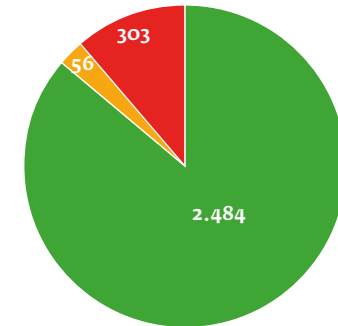


gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht

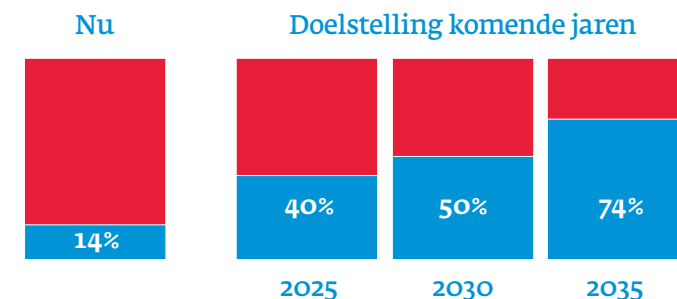


Voortgang gebiedsaanpak

Het gebiedsproces in Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske wordt per deelgebied opgepakt en is begonnen in het Oostzanerveld. Pachters van Staatsbos-beheer en eigenaren die tenminste 3 hectare aan percelen bezitten waar nog geen functie 'natuur' op zit, zijn uitgenodigd om deel te nemen aan het gebiedsproces. De concrete inrichting van de verkenningsfase vindt nu plaats met belanghebbenden. Deze bestaat uit het uitwerken van de opgaven en een visie en extern plan van aanpak opstellen. De opgaven en visie worden samen met belanghebbenden uitgewerkt in de planvormingsfase en daarna gerealiseerd.

Voortgang en doelstelling verlagen stikstofneerslag

- gedeelte N2000-gebied onder kritische grenswaarde
- gedeelte N2000-gebied met teveel neerslag.





WATERLAND-OOST

“Door een bedrijfsverplaatsing uit Waterland-Oost naar de provincie Noord-Brabant en het ontpachten van 10 hectare landbouwgrond van Staatsbosbeheer, ontstaat ruimte voor extensivering bij de blijvende boeren en kan een gedeelte van de oppervlakte als natuur worden ingericht.”

Albert Velema, grondadviseur

“Na de grote herbegrenzing in Waterland-Oost wordt eind 2022 een inrichtingsplan voor het NNN opgesteld voor het deelgebied Peereboom, Opperwoud en de Nes.”

Geert-Arjen Balder, projectleider Waterland-Oost

2.2.17 WATERLAND-OOST

Projectgegevens

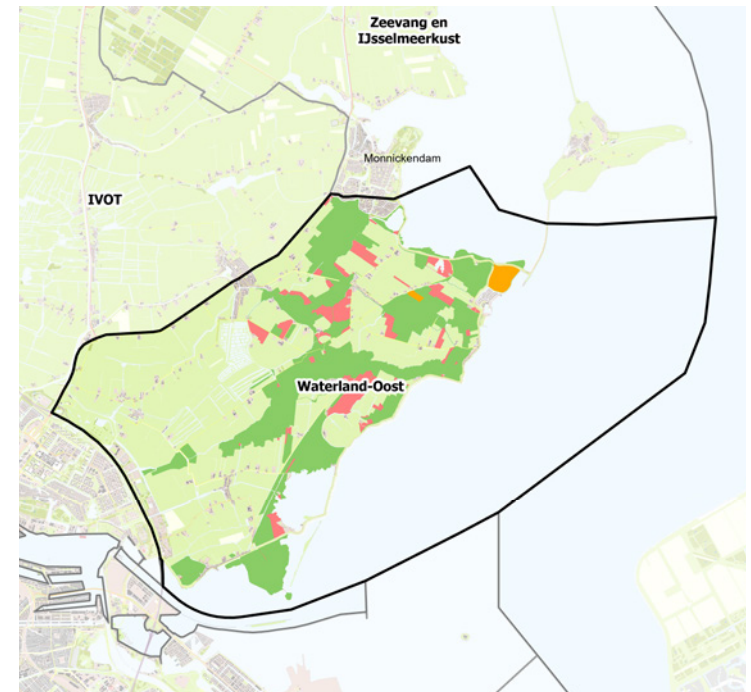
Projectleider	Geert-Arjen Balder, geert-arjen.balder@noord-holland.nl
Betrokken partijen	Gemeenten Waterland en Amsterdam, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, ANV Water, Land & Dijken, Vereniging Behoud Boeren Waterland, LTO

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Waterland-Oost
Karakteristiek	Natuur voor weidevogels: open veenweidelandschap met brede voormalige veenrivieren, braken, vaarten en sloten, afgewisseld met (buitendijkse) rietlanden voor moerasvogels en orchideeënrijke veenmosrietlanden.
Cultuur	Open veenpolderlandschap met enkele droogmakerijen, grenzend aan het Markermeer.
Fauna	Weidevogels (grutto, Kievit, tureluur, scholekster), watervogels (smient), moerasvogels (grote karekiet, bruine kiekendief, roerdomp) en verder bittervoorn, kleine modderkruiper, rugstreeppad, ringslang, noordse woelmuis en meervleermuis.
Flora	Orchideeënrijke veenmosrietlanden.
Bescherming	1259 hectare is begrensd als natuurnetwerk. Het overige deel is Bijzonder Provinciaal Landschap.

Ambities

Het karakteristieke open en waterrijke veenweidelandschap heeft vooral een weidevogeldoelstelling. Het is ook belangrijk vanwege het water met verschillende typen moerassen. De begrenste natuur is erg versnipperd en de ambitie is dan ook om meer samenhang aan te brengen. Bijvoorbeeld door de begrenzing en het watersysteem aan te passen, waarbij de ecologische relatie met het Markermeer kan worden versterkt. Doel is ook om het gebied via ecologische verbindingen te koppelen met omliggende gebieden als de Zeevang en Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske. En via het IJ met het Diemerbos en Diemerscheg te verbinden.



WATERLAND OOST

Aandachtspunten

- > De begrenzing en samenhang van het natuurnetwerk optimaliseren door het watersysteem te verbeteren en de relatie met het Markermeer te versterken. Het zwaartepunt van het netwerk komt aan de oostkant van het gebied te liggen.
- > Er is een sterke samenhang van de natuuropgave met de bodemdaling in het gebied. Vooral langs de dijken en in de droogmakerijen is de bodemdaling groot.
- > Het gebied kan een belangrijke functie vervullen als opgroei- en paailocatie voor vis in het Markermeer.
- > Het natuurbeheer is gekoppeld aan agrarische bedrijfsvoering. De duurzaamheid van deze bedrijfsvoering in het gebied heeft aandacht nodig.

Projecten

- > Kustzone Amsterdam-Hoorn.
- > Toekomstbestendig ecologisch systeem TBES Markermeer.
- > Ontsnippering bereikbaarheid Waterland (LH25).
- > Inrichtings- en beheerplan Peereboom, Opperwoud en De Nes.
- > Nadere uitwerking onderdelen natuurverbinding LNV1.
- > Project IBP-VP Waterland-oost.



Voortgang gebiedsaanpak

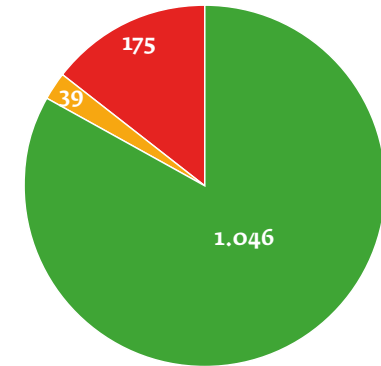


gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht





ZUID-KENNEMERLAND

“De weerstand in Zuid-Kennemerland heeft duidelijk gemaakt dat het een gezamenlijk proces moet zijn waarin we breder kijken dan alleen de natuur- en stikstofopgave. Daarom werken we met onze partners aan de inrichting van een gezamenlijk proces, de inventarisatie van opgaven en een voorstel voor participatie. Ook brengen we het hydrologisch systeem in beeld. En natuurlijk blijven we met de grondeigenaren in gesprek om te kijken welke mogelijkheden er zijn om de verschillende opgaven en belangen te combineren.”

Marijn Bos, projectleider Zuid-Kennemerland



2.2.18 ZUID-KENNEMERLAND

Projectgegevens

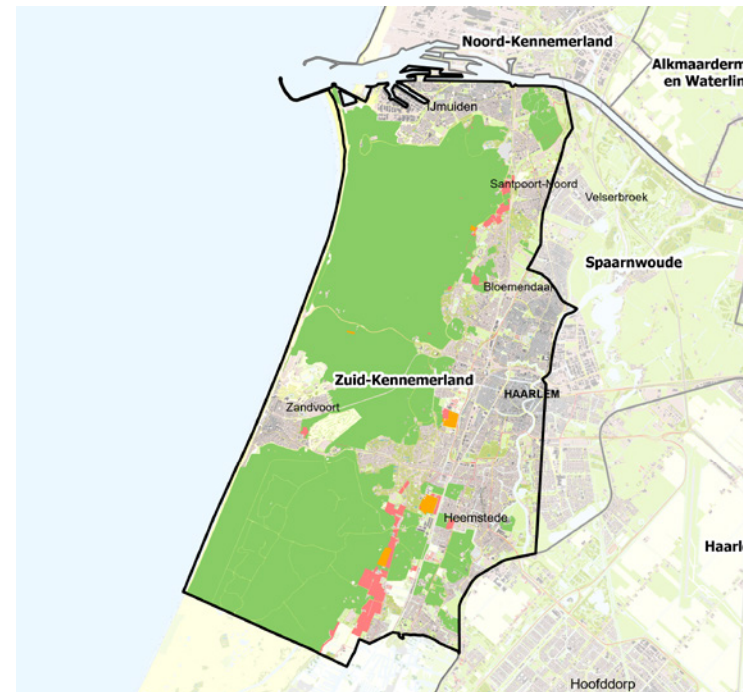
Projectleider	Marijn Bos, bosm@noord-holland.nl
Betrokken partijen	Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, PWN, LTO, Hoogheemraadschap van Rijnland, gemeenten, Stichting Duinbehoud, Nationaal Park Kennemerland-Zuid en anderen

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Nationaal Park Zuid-Kennemerland; Amsterdamse Waterleidingduinen; Landgoederen bij Driehuis en Santpoort; Landgoederen bij Haarlem; Landgoederen bij Heemstede en Bennebroek.
Karakteristiek	Grote oppervlak aan duinen en de binnenduinrand. Overgang van karakteristieke soortenrijke bossen, graslanden en soortenrijk water (vaak verenigd in landgoederen) naar de polder. Deze overgang is voor veel planten- en diersoorten van groot belang. In de binnenduinrand worden open gebieden vooral gebruikt voor vee- en paardenhouderijen en de bollenteelt.
Cultuur	Vele landgoederen en het strandwallenlandschap.
Fauna	Duindoornstruwelen voor bos- en struweelvogels (nachttegaal). Open duin voor amfibieën (rugstreeppad), reptielen (zandhagedis) en ongewervelden van droge milieus (duinparelmoervlinder, aardbeivlinder en blauwvleugelsprinkhaan). Oude bunkers met vleermuizen. Vochtige duinvalleien voor ongewervelden van natte milieus (nauwe korfslak, vissen) en moeras- en rietvogels (dodaars en roerdomp).
Flora	De duinen met open duin, strand en embryonaal duin, vochtige duinvallei en duinbos herbergen zeldzame planten (stippelzegge, honingorchis, slanke gentiaan, parnassia, groenknolorchis, moeraswespenorchis) en paddenstoelen (wasplaten en satijnzwammen). Verder zijn er landgoederen met park- of stinzenbos (stinzenplanten) en dennen-, eiken- en beukenbos.
Bescherming	Het gebied heeft 6819 hectare natuurnetwerk en sluit aan bij het Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid. Een deel van Zuid-Kennemerland is begrensd als aardkundig monument 'Kennemerduinen, Duin & Kruidberg, Amsterdamse Waterleidingduinen'.

Ambities

Ambitie in Zuid-Kennemerland is om de relatie tussen duinen, duinzoom, binnenduinrand en strandvlakte te versterken. In de duinen wordt zoveel mogelijk ruimte gegeven aan natuurlijke processen en kenmerkende vegetaties. Kwelwater en het loskoppelen van duinwater en voedselrijke landbouw kan hierin helpen. Het vraagt ook om een minder grote recreatiedruk. Dit is mogelijk door in de strandvlakte de portaalfunctie (afvang van recreatiedruk in combinatie met natuurontwikkeling) te versterken. In de binnenduinrand gaat het vooral om het versterken van de verbinding met de duinen: zowel voor een aantrekkelijk natuurlandschap als voor het creëren en veiligstellen van migratieroutes voor dieren tussen de duinen, bossen, landgoederen en strandvlakte, ook richting Spaarnwoude en de Haarlemmermeer.



ZUID-KENNEMERLAND

Aandachtspunten

- > Het agrarisch gebruik van open gebieden door vooral vee- en paardenhouderijen.
- > De vernatting in de binnenduinrand en het vasthouden van gebiedseigen water draagt bij aan strategische bescherming van de zoetwaterbel voor de drinkwaterwinning en is ook conform de KRW-doelen.
- > Ruimte voor recreatie in de randzone van de duinen, en uitwerking van deze zone in samenwerking met Spaarnwoude en de Haarlemmermeer, om zo de druk op de duinen te verminderen.
- > Het faunabeheer op damherten.
- > De verbindingen tussen landgoederen en het duingebied.
- > Er zijn drie natuurverbindingen gepland: Leyduin – Haarlemmermeer en twee tussen Nationaal Park Zuid-Kennemerland en Spaarnwoude (via de Biezen en Velsense landgoederen respectievelijk via de Slaperdijk).
- > Het benutten van de beperkte aanwezigheid van kwelwater, duinbeken en rellen.
- > Op 68% van het Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid daalt er te veel stikstof neer. Bronnen daarvoor zijn het buitenland (36%) en de landbouw (19%). Snelwegverkeer (7%), industrie (4%) en overige sectoren (10%).
- > Om de gevolgen van de hoge stikstofneerslag te verlichten en Natura 2000-doelen te behalen, worden met terreinbeherende organisaties afspraken gemaakt over een nieuw programma met natuurherstelmaatregelen.

Projecten

- > Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem.
- > Nationaal Park 2.0 (met de genoemde oost-westverbindingen).
- > Natuurverbindingen Leyduin – Haarlemmermeer (ZNV1) en Nationaal Park Zuid-Kennemerland – Spaarnwoude (ZNV4).
- > Onderzoek naar de verspreiding van het zeldzame locomotiefje (sprinkhaan) in de binnenduinrand bij Santpoort (afgerond).
- > Versnelling binnenduinrand kansen (Programma Natuur).
- > Hydrologische verbetering Middenduin Kennemerland (Programma Natuur).
- > Bosvorming en -inrichting Kraansvlak in de Kennemerduinen (Programma Natuur).
- > Revitaliseren bos Leyduin (Programma Natuur).
- > Natura 2000-herstelmaatregelen: [Natura 2000-beheerplannen - Provincie Noord-Holland](#).

Voortgang gebiedsaanpak

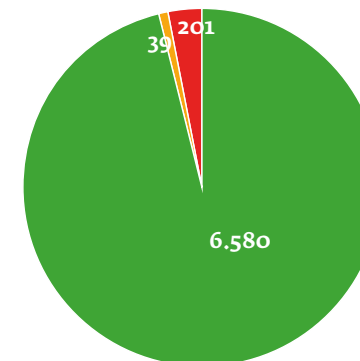


gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)

Voortgang in cijfers

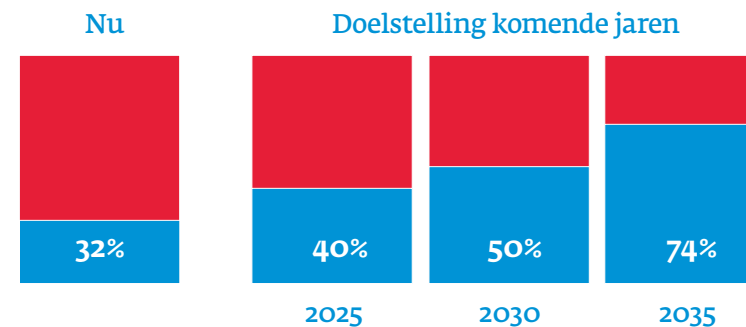
Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang en doelstelling verlagen stikstofneerslag

- gedeelte N2000-gebied onder kritische grenswaarde
- gedeelte N2000-gebied met teveel neerslag.





SPAARNWOUDE

“Een goed toekomstperspectief voor boerenbedrijven is een belangrijk uitgangspunt in Spaarnwoude. Daarom zijn we in Dijkland aan de slag met een gebiedsplan in nauwe samenwerking met boeren en het recreatieschap. We hebben als doel een gebied te creëren waar genoeg plek is voor natuur waarbij agrariërs een belangrijke rol hebben in het beheer hiervan.”

Cathy Krantz-Wittevan, gebiedsregisseur Spaarnwoude



2.2.19 SPAARNWOUDE

Projectgegevens

Gebiedsregisseur

Cathy Krantz-Witteaman, wittemanc@noord-holland.nl

Betrokken partijen

Gemeenten Haarlemmermeer en Haarlem, Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland, lokale agrarische ondernemers, Recreatieschap Spaarnwoude en anderen

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden

Oosterbroek & Buitenhuizen; Houtrakpolder en omgeving; Hekslootgebied, Schoteroog, Waarder- en Veerpolder, Mooie Nel en De Liede; Dijkland.

Karakteristiek

Overgang van strandvlakte naar droogmakerijlandschap in de Noordzeekanaalzone, in en rondom het oude stroomgebied van het IJ. De Houtrakpolder bezit brakwaternatuur in extensieve graslanden en bos- en moeraslandschap. De voormalige agrarische droogmakerijen zijn nu ingericht als recreatiegebied Spaarnwoude, met aan de westzijde (op de strandvlakte) de oude zeeleipolder Oosterbroek. Hier komt vanuit duinrellen relatief voedselarm en kalkrijke kwel de polder in. Aan de oostzijde van het recreatiegebied is er sprake van brakke kwel uit het Noordzeekanaal. Aan de zuidoostzijde liggen zoete plassen met water- en verlandingsvegetaties en agrarische graslanden voor weidevogels. Deze graslanden zijn deels beweid of hooiland, met extensief medegebruik voor recreatie. In de veenweiden richting de Haarlemmermeer ligt ook weidevogellandschap. De samenhang tussen de natuurgebieden in het gebied verloopt via een reeks wateren.

Cultuur

Oude strandwallen met veen- en kleibedekking geven inzicht in de geologische en culturele ontwikkelingsgeschiedenis van de kust. Een deel van Dijkland en Zuiderpolder is aardkundig monument. Verder het voormalig stroomgebied van het IJ, veenstromen Spaarne en De Liede, droogmakerijen, veenpolderlandschap met historisch verkavelingspatroon met lintbebouwing.

Fauna

Riet-, water- en moerasvogels (snor, bruine kiekendief, roerdomp in winter), ongewervelden van (brakke) natte milieus, noordse woelmuis, waterspitsmuis, vleermuizen, weidevogels en potentie voor de otter. De aanwezige multifunctionele natuur is ook gunstig voor de boomarter.

Flora

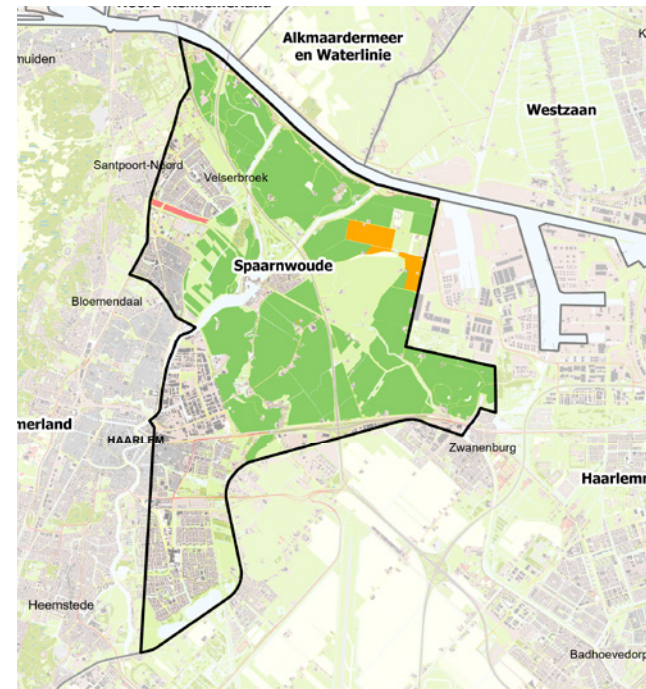
Kruiden- en faunarijke graslanden, extensieve graslanden, brak water en brakke moeraszones met zilte, zoete plassen (veen en klei) met rondom de veenplassen veenmosrietland en moerasheide (veenpluis, welriekende nachtorchis, veenmossen, moerasviooltje en ronde zonnedauw) en hoog- en laagveenbos. Potentie voor zilt grasland en overstromingsgrasland.

Bescherming

Het gebied Spaarnwoude is Bijzonder Provinciaal Landschap. De grote gebieden die onder het natuurnetwerk vallen, zijn Dijkland (649 hectare), de Houtrakpolder en omgeving (529 hectare) en Oosterbroek & Buitenhuizen (494 hectare).

Ambities

Variatie in beheer en inrichting kan zorgen voor meer diversiteit in het gebied. De ambitie is om de hierbij aanwezige potenties te benutten en af te stemmen op gevarieerde abiotische omstandigheden (veen, klei, zoete en zoute kwel, etc.). Het leefgebied van weidevogels is te versterken met de beoogde uitbreiding van extensief beheerde graslanden ten koste van 'regulier' agrarisch gebruik. Ook is er aandacht voor een stabiel hoog waterpeil, een betere waterkwaliteit voor weidevogels en het ontwikkelen van omstandigheden voor bijzondere plantensoorten. Ambitie is ook om de samenhang tussen de natuurgebieden te vergroten. Dit kan door het realiseren en versterken van ecologische verbindingen en het verbeteren van de water- en bosstructuur. Tot slot vraagt het ontsnipperen rondom doorsnijdingen van het gebied door de A200, A22, A9 en aanwezige kanalen aandacht.



SPAARNWOUDE

Aandachtspunten

- > De relatie tussen natuurdoelen en de doelen van het recreatieschap voor recreatie (inclusief evenementen).
- > De aandacht voor verbindingzones en ontsnipperingsmaatregelen
- > De samenhang tussen de gebieden. De druk van recreatie en de doorsnijding door de A9, A200 en A22 heeft een nadelig effect op natuurkansen vanwege geluidsbelasting, lichtverstoring en het ontbreken van rust.
- > De weidevogeldoelstellingen hebben gevolgen voor de waterkwaliteit en waterpeilen, terwijl de waterkwaliteit niet mag verslechteren en een ander peil leidt tot een andere kwel.
- > Het extensiveren van de agrarische functie in het weidevogelgebied.
- > De relatie tussen de gebieden van het natuurnetwerk en het energielandschap de aangewezen RES-gebieden).
- > In de uitwerking van het living lab experiment, worden de mogelijke natuurdoelen op elkaar afgestemd.

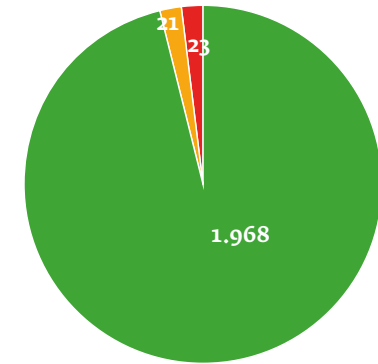
Projecten

- > Spaarnwoude opknappen bos en recreatieve zone (Programma Natuur).
- > Gebiedsproces Dijkland.
- > Uitwerken natuurverbinding Slaperdijk.
- > Living lab experiment (Masterplan Biodiversiteit)

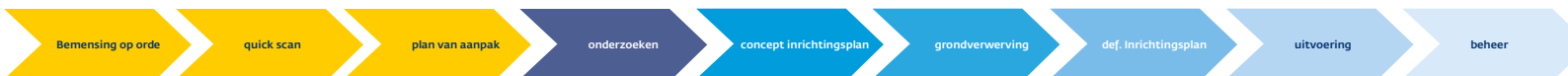
Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)



HAARLEMMERMEER

“In de Haarlemmermeer werken we aan een groene en ecologische structuur die aan de basis staat van een gezonde leefomgeving voor mens en dier. Juist in dit drukke gebied is het van belang te werken aan natuurverbindingen. De ruimtelijke plannen van de regio, zoals voor de west flank Haarlemmermeer, bieden daar volop kansen voor.”

Cathy Krantz-Witteveen, gebiedsregisseur Haarlemmermeer



2.2.20 HAARLEMMERMEER

Projectgegevens

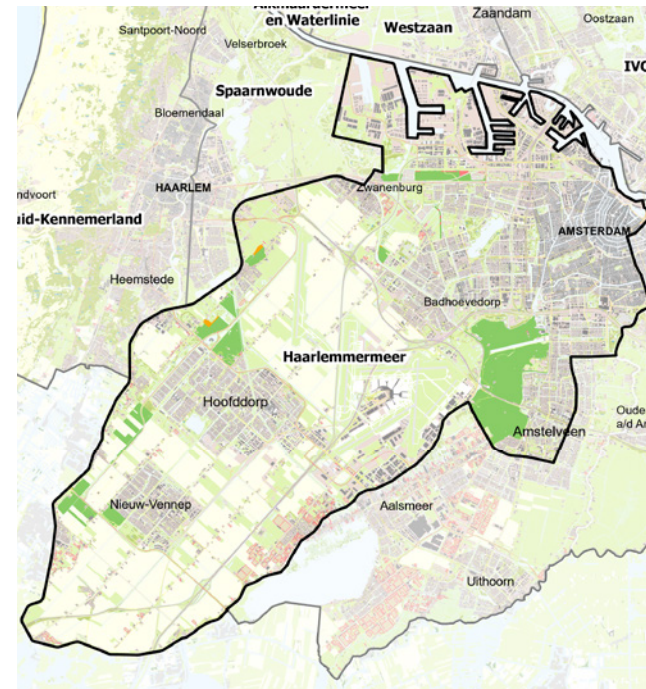
Gebiedsregisseur	Cathy Krantz-Witteman, wittemanc@noord-holland.nl
Betrokken partijen	Gemeente Haarlemmermeer en Amsterdam, Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland en anderen

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Amsterdamse Bos, Nieuwe Meer en Amstelveense Poel; Haarlemmermeer, Haarlemmermeerse Bos en Groene Weelde, Amsterdam-West; Venneperhout, Eendenkooi Vijfhuizen.
Karakteristiek	Wateren en groenzones als verbinding tussen clusters (stapstenen) van parkachtige percelen, waterrijke gebieden met lokaal verlandingsvegetaties en (schrale) graslandstroken. Het Amsterdamse Bos, de Nieuwe Meer en de Amstelveense Poel bestaan uit twee clusters van bos- en waterrijk gebied. Ook het Haarlemmermeer omvat clusters van bospercelen. Het Haarlemmermeerse Bos en Groene Weelde bestaan uit parkachtige bospercelen. Amsterdam-West omvat parkachtige percelen, wateren en graslandstroken. Eendenkooi Vijfhuizen is een eendenkooi met omliggende weidepercelen.
Cultuur	De oorspronkelijke veenpolder, nu onderdeel van stedelijk gebied; veenweidegebied met langgerekte lintbebouwing; eendenkooi; droogmakerijenlandschap met landschappelijke linten zoals de linedijk en de ringvaart rond de Haarlemmermeerpolder.
Fauna	Moeras- en rietvogels (roerdomp, blauwborst, ijsvogel) en watervogels (dodaars), plassen met ongewervelden van natte milieus (waterslakken en libellen) en amfibieën (rugstreeppad). Waterspitsmuis en ringslang. Bos- en struweelvogels en vleermuizen in de oude bossen.
Flora	Fauna- en kruidenrijke graslanden met multifunctionele natuur, haagbeuken- en essenbos, park- of stinzenbos, hoog- en laagveenbos, veenmosrietland en moerasheide, zoete plassen met kranswiervegetaties, rietkragen en natte ruigte.
Bescherming	Het gebied is gedeeltelijk (ten noorden van Hoofddorp) Bijzonder Provinciaal Landschap. 1.477 hectare is natuurnetwerk, waaronder het Amsterdamse Bos, de Nieuwe Meer en de Amstelveense Poel (837 hectare), het Haarlemmermeerse Bos en de Groene Weelde (200 hectare) en de Haarlemmermeer (225 hectare).

Ambities

Het realiseren van meer samenhang tussen stapstenen is een belangrijke ambitie. Dit kan door het aanleggen en verbeteren van natte en droge natuurverbindingen. Het versterken van natuurkwaliteiten in de stapstenen tot parkachtige percelen, gevarieerde, oude loofbossen, waterrijke gebieden en verlandingsvegetaties en (schrale) graslanden is ook de wens. Duurzame verbindingen hebben aandacht nodig, ook in relatie tot langetermijngerichte ruimtelijke ontwikkelingen. Zodat soorten vlot en vrij door de polder kunnen migreren.



HAARLEMMERMEER

Aandachtspunten

- > Aaneengesloten verbindingen (oeververbindingen en groenstroken) behouden en versterken, ook in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen als de verdichting en verstedelijking ten westen en oosten van Haarlemmermeer (MRA en Park21). Denk ook aan de Nieuwerkerkertocht (gebiedsontwikkeling Lisserbroek en piekberging), de verbinding Zwaanshoek-Rijsenhout (ontwikkeling Nieuwe Bennebroekerweg/aansluiting N205), Park 21 en Westeinderscheg en de groenblauwe dooradering voor duurzame natuurverbindingen (greenBASE).
- > Het duurzaam beheren van de recreatieve voorzieningen.
- > Het ontwikkelen van aaneengesloten bos tot een gevarieerd, oud loofbos. En het extensiveren van beheer in aangesloten graslanden tot bloemrijke ruigtes en gevarieerde bosranden langs het bos.
- > Het behouden en laten terugkeren van voldoende rust in het gebied voor broedvogels. En het uitbreiden van het leefgebied van de waterspitsmuis en ringslang.
- > Het verbeteren van de waterkwaliteit voor watervegetaties en vissen.
- > Oevers en watergebonden natuur kunnen in de toekomst gaan fungeren als stapsteen voor de otter.

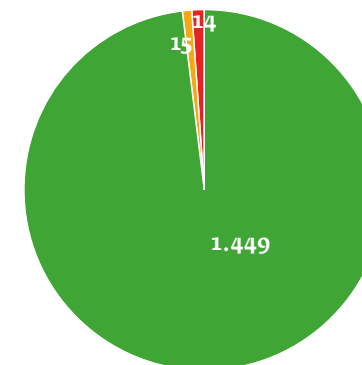
Projecten

- > Park 21 recreatie en water (KL27).
- > Uitwerking Natuurverbinding ZNV1 tussen Westeinderplassen en duinen ter hoogte van Park 21 en Nieuwe Bennebroekerweg.
- > Vervangen kunstwerk A44 en natuurlijk inrichten voor natuurverbinding ZNV1.
- > Piekbergingsproject (en verbindingszone) Rijnland.
- > Gebiedsontwikkeling Lisserbroek; groenvisie inclusief natuurverbinding en duurzame natuurnetwerk
- > Metropool Regio Amsterdam: landschap, leefomgeving, woningbouw.
- > Uitwerken koppelkansen KRW 3 en het realiseren van natuur voor het natuurnetwerk in de Ringvaart en op diverse plekken in de Haarlemmermeer, juist ook in aansluiting op de duin(zoom)gebieden in het westen en de veenweiden in het zuidoosten.
- > Kwaliteitsimpuls natuur- en recreatiegebieden Westflank Haarlemmermeer.

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)



ZUIDOOSTEN VAN AMSTERDAM

“In het Zuidoosten van Amsterdam werken we zowel aan droge- als natte natuurverbindingen. Een flinke uitdaging omdat het gaat om veel kleine natuurgebieden die worden onderbroken door wegen, spoorlijnen en fiets- en wandelpaden. Om zo efficiënt mogelijk samen te werken, zoeken we aansluiting bij projecten die al lopen in het gebied, zoals de verbreding van de A9. Daarbij kan tijdens de werkzaamheden meteen ook de aanleg van natuurverbindingen mee worden genomen.”

Cathy Krantz-Witteveen, gebiedsregisseur Zuidoosten van Amsterdam



2.2.21 ZUIDOOSTEN VAN AMSTERDAM

Projectgegevens

Gebiedsregisseur

Cathy Krantz-Witteaman, wittemanc@noord-holland.nl

Betrokken partijen

Gemeenten Aalsmeer, Diemen en Ouderkerk, Waterschap AGV, Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, Groengebied Amstelland, Hoogheemraadschap van Rijnland, Agrarisch Collectief Noord-Holland Zuid

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden

Westeinderplassen, Molenpoel en Schinkelbos; Kalslagerpolder; Zijdelmeer en Uithoornse Polder; Bovenkerkerpolder; Middelpolder; Polder De Ronde Hoep en Holendrechtter- en Bullewijkerpolder; Gaasperplas, Gaasperzoom en De Hoge Dijk; Diemerpolder en Diemberbos; PEN-eiland, De Drost, Warenar, Hooft en De Schelp.

Karakteristiek

Samenhangende recreatie- en natuurgebieden in veenpolderlandschap. Direct rondom het stedelijk gebied van Amsterdam besloten bos- en parklandschap met historische buitenplaatsen langs de Amstel en enkele grote (zandwin)plassen. Open extensieve graslanden voor weidevogels. Waterrijke veengebieden in het zuidwesten met grote wateren (veenafgravingen) en kleinschalige watertjes en veeneilandjes (oude legakkers), rietlanden en kleine moerasbossen. Het gebied staat - aan de noordzijde - via rivier de Diem in verbinding met bos- en moeraslandschap langs en op eilandjes (bijvoorbeeld Pampus) in het IJmeer en Gooimeer. De oevers van veenrivieren de Diem en de Gaasp zijn ook belangrijke ecologische verbindingroutes.

Cultuur

Diepe veenafgravingen met kleinschalige verkavelde veenpatronen van watergangen en legakkers.

Fauna

Bos- en struweelvogels, vleermuizen, weidevogels, watervogels (ganzen, steltlopers en lepelaar), moeras- en rietvogels (krakeend en blauwborst), oeverzwaluw, ringslang en mogelijk waterspitsmuis. Vissoorten, waaronder Europa's laatste natuurlijke populatie van de Europese meerval. Mogelijkheden voor de otter.

Flora

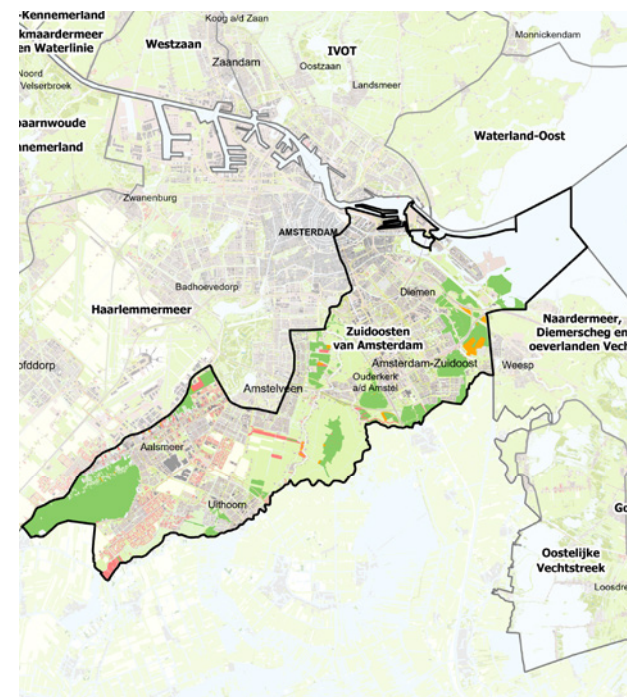
Park- en stinzenbos, veenmosrietland en moerasheide (veenreukgras en hoge veenmosbulten), gemaaid rietland, moeras en moerasbos (hoog- en laagveenbos), kruidenrijke graslanden en vochtige hooilanden (dotterbloemen en rietorchissen).

Bescherming

Rondom Amsterdam is het Bijzonder Provinciaal Landschap. Het gebied grenst aan de Natura 2000-gebieden Eemmeer & Gooimeer Zuidoever en Markermeer & IJmeer (Vogelrichtlijngebieden), maar maakt hier zelf geen deel van uit. De belangrijkste gebieden van het natuurnetwerk zijn in Westeinderplassen, Oosteinderpoel en Schinkelbos (1.232 hectare), Gaasperplas (356 hectare), Gaasperzoom en De Hoge Dijk en Diemerpolder en Diemberbos (337 hectare).

Ambities

Een belangrijke ambitie is het behouden en versterken van waardevol weidevogelgebied. Dit kan door het creëren van meer openheid (verwijderen houtopslag), het omvormen van graslanden naar vochtig weidevogelgrasland en het extensiveren van beheer. Daarnaast is aandacht nodig voor het verbinden en ontsnipperen om isolatie van deelgebieden te voorkomen. Er zijn veel doorsnijdingen van natuur door wegen, spoorlijnen en paden voor recreanten. Ook is de ambitie om de geïsoleerde polders te behouden vanwege hun functie als onmisbare schakels in natte verbindingen (bijvoorbeeld het Schinkelbos als stapsteen in De Groene As). De aaneengesloten structuur van gevarieerde en visrijke wateren biedt kansen voor de otter. Het behouden van open wateren en verlandingsvegetaties is daarnaast van belang vanwege de aanwezigheid van de laatste natuurlijke populatie van de Europese meerval in West-Europa.



ZUIDOOSTEN VAN AMSTERDAM

Aandachtspunten

De Diemerscheg, Amstelscheg en Westeinderscheg maken deel uit van dit gebied. Naast biodiversiteit zijn klimaatadaptatie, recreatie en bereikbaarheid, en cultureel erfgoed belangrijke thema's. Dat brengt de volgende aandachtspunten met zich mee:

- > Het gebied wordt intensief gebruikt voor recreatie. Doorsnijdingen door wandel- en fietspaden zijn onvermijdelijk.
- > Het duurzaam beheren van de recreatieve voorzieningen.
- > De doorsnijdingen door wegen en spoorlijnen rondom niet of nauwelijks te vervangen natuur maakt het nodig gebieden te verbinden en ontsnipperen.
- > De waardevolle maar geïsoleerde weidevogelgebieden vragen om gericht inrichten en beheren.

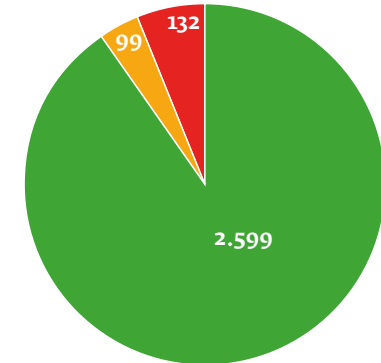
Projecten

- > Groene AS Bovenlanden (KL30): aankoop en inrichting van 14 hectare stapstenen; sluitstuk in het realiseren van De Groene AS.
- > Groene AS Aalsmeer (KL32): realiseren van ecologische verbindingzones binnen de bebouwde kom
- > Holendrechtterpolder (GV10).
- > Gaasperplas Centraal (GV66): versterken van de infrastructuur van en naar de fietsroutes rond de Gaasperplas, als verbetering van de oost-westverbindingen tussen de Amstelscheg en Diemerscheg
- > Natuurboog Zuidoost (GV30): het aanleggen van ecologische verbindingen in de zone tussen het Diemerbos en de Holendrechtterpolder (afgerond).
- > Revitalisering bos in Diemerbos (Programma Natuur).
- > Vitaal Platteland: Gebiedsprogramma Westeinderscheg (landschapsversterking).
- > Opstart vervolg gebiedsprogramma Amstelscheg.
- > Gebiedsproces Ronde Hoep: klimaatbestendigheid, waterkwaliteit, watervogels en bodemdaling.

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)



NAARDERMEER, DIEMERSCHEG EN OEVERLANDEN VECHT

“Afgelopen jaar ondersteunde de provincie het initiatief om 100.000 bomen in Noord-Holland te planten. In het natuurgebied in wording 't Breedland (tussen Weespersluis en de A1) wordt in totaal zo'n 25 hectare bos aangeplant. In november 2021 vond de grootste plantactie plaats via de Stichting MeerBomenNu. Vrijwilligers verzamelden een overschot aan elzen in het Amsterdamse Bos en andere vrijwilligers en bewoners plantten die dezelfde middag bij Weespersluis. In totaal is er door MeerBomenNu 7 hectare bos in het gebied aangeplant.”

Peter de Waal Malefijt, projectleider bossenstrategie

“De werkzaamheden in Diemerscheg zijn na een lange voorbereiding dit voorjaar gestart en worden eind 2022 opgeleverd. Hiermee wordt er 213 hectare aan het Natuurnetwerk Nederland toegevoegd. Bijzonder aan dit gebied zijn de waterbuffels die er rondlopen. Doordat ze het hele gebied bewandelen en begrazen is het een aantrekkelijke groene verbinding voor andere dieren. Er zijn aanwijzingen dat er een otter door het gebied is getrokken, en in het gebied huizen inmiddels verschillende vogelsoorten en een bever.”

Jeroen Braakman, projectmanager Diemerscheg

“Voor een robuuster Naardermeer werken we samen met Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en Natuurmonumenten aan de inrichting van de Schil rond het Naardermeer. We hebben daarbij te maken met zorgen in de omgeving over de vernatting binnen het natuurgebied en een kritische houding ten opzichte van natuurontwikkeling. We gaan hier transparant en zorgvuldig mee om, wat bevestigd werd door de Raad van State die 3 ingediende beroepen ongegrond verklaarde. Het Provinciaal Inpassingsplan en Watergebiedsplan zijn nu onherroepelijk en dus kunnen we met volle vaart richting uitvoering!”

Wouter van Egteren, projectleider Schil Naardermeer

2.2.22 NAARDERMEER, DIEMERSCHEG EN OEVERLANDEN VECHT

Projectgegevens

Gebiedsregisseur

Cathy Krantz-Witteaman, wittemanc@noord-holland.nl

Betrokken partijen

Gemeenten Amsterdam, Diemen en Gooise Meren (Muiden, Naarden en Bussum), Waterschap AGV, Goois Natuurreservaat, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Agrarisch collectief Noord-Holland Zuid

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden

Naardermeer en Zuidpolder oostelijk van Muiden, Vecht en oeverlanden, Bossen Muiderberg, Laegieskamp, Gijzenveen en Cruysbergen, Diemerscheg.

Karakteristiek

Veenrivierenlandschap met variatie in abiotische condities. Aangelegde bossen op de hoger gelegen stuwwal met lager gelegen kwelgevoede schraallanden, vennen en laagveenmoeras bestaande uit open water, soortenrijke verlandingsvegetaties, trilvenen en rietmoerassen. Het veen-rivierenlandschap bevat bosgebieden op de hogere stuwwal Muiderberg, kwelgevoed halfopen landschap met schraalland (blauwgraslanden) en vennen in de overgang van stuwwal tot laagveengebied. Daaronder ligt het Naardermeer als kwelgevoed laagveenmoeras met open water, soortenrijke verlandingsvegetaties, rietmoerassen en soortenrijke extensieve graslanden. De oeverlanden langs de Vecht verbinden het Naardermeer met de Oostelijke Vechtplassen. Aan de noordoostzijde van het Naardermeer loopt een verbinding richting het Gooimeer. Noordwestelijk ligt een grote ecologische verbinding vanaf het Naardermeer richting het Markermeer: het langgerekte natuurgebied Diemerscheg.

Cultuur

Veenrivierenlandschap van zandgronden, zeekleigebied en laagveenbied, diverse buitenplaatsen rondom Muiderberg, Nieuwe Hollandse Waterlinie, oude eendenkooi in Grootte Meer.

Fauna

Bosvogels (van specht tot grauwe vliegenvanger en ransuil), ongewervelden bij vennen (20 soorten libellen, moerassprinkhaan en heikikker), riet- en moerasvogels (purperreiger, snor, rietzanger), ringslang, boommarter, das.

Flora

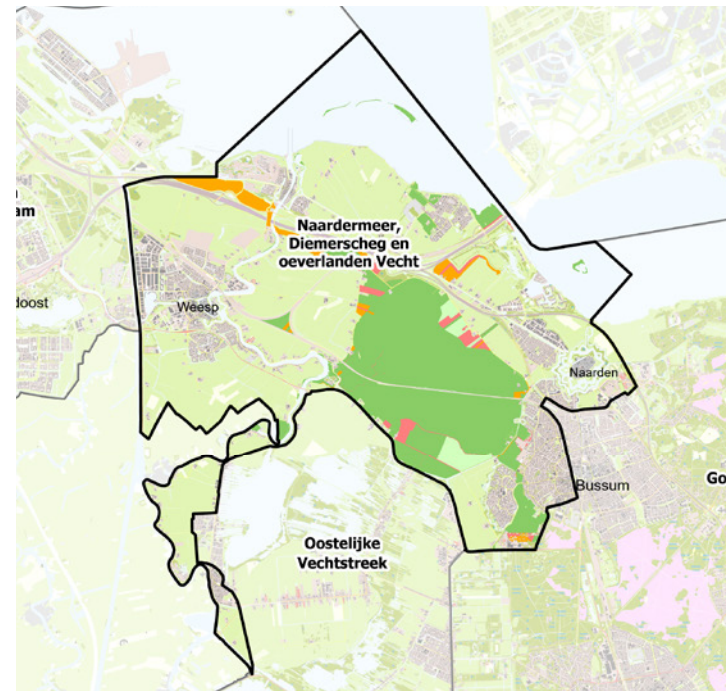
Zomerklokje (oeverlanden Vecht), afnemende aantallen kranswiervetogaties, fonteinkruiden en krabbenscheer, schraallanden met groenknolorchis.

Bescherming

Het gebied is Bijzonder Provinciaal Landschap. Het Naardermeer en Zuidpolder oostelijk van Muiden, en een deel van Laegieskamp, Gijzenveen en Cruysbergen, zijn onderdeel van het Natura 2000-gebied Naardermeer. De belangrijkste gebieden voor Natuurnetwerk Nederland zijn Vecht en oeverlanden (36 hectare), Naardermeer (1.220 hectare), Laegieskamp (88 hectare), en de bossen van Muiderberg (48 hectare).

Ambities

Een belangrijke ambitie in dit gebied richt zich op het (waar mogelijk) benutten van hydrologische kansen en optimaliseren van verbindingen met de Oostelijke Vechtplassen, het Gooimeer en het Markermeer. Een andere wens is om het oppervlak aan moeras verder uit te breiden voor water- en moerasvogels, de noordse woelmuis en de otter.



NAARDERMEER, DIEMERSCHEG EN OEVERLANDEN VECHT

Aandachtspunten

- > De hydrologische situatie van Laegieskamp is kwetsbaar. Het bestrijden van invasieve exoten (planten die hier oorspronkelijk niet thuishoren zoals de grote waternavel, watercrassula, Japanse duizendknoop) vraagt aandacht.
- > De provinciale gronden van de verbinding Naardermeer – BOBM-polder – Gooimeer zijn deels ingericht als natuur, maar worden niet als zodanig beheerd (verpacht). Begrenzen en functioneel inrichten is nodig voor het optimaal functioneren van de verbindingszone. Ook de voormalige golfbaan bij Naarden kan een rol spelen in de verbinding.
- > Bij Vecht en oeverlanden zijn nog barrières voor trekkende vissen aanwezig, zowel bovenstrooms in de Vecht als bij het IJmeer.
- > Landgoed Nieuw Cruysbergen valt onder het natuurnetwerk, maar staat onder druk door woningbouw.
- > De schil van 480 hectare om het Naardermeer met moerasbossen, graslanden, de purperreiger en de otter wordt omgevormd tot een ecologische en hydrologische buffer met een hoger waterpeil en natte rietlanden.
- > Het Naardermeer wordt gevoed met gedefosfateerd inlaatwater. Dit leidt tot een betere water- en natuurkwaliteit in het Naardermeer.
- > Op 40% van het Natura 2000-gebied Naardermeer daalt er te veel stikstof neer. Belangrijkste bronnen daarvoor zijn de landbouw (36%) en het buitenland (29%).

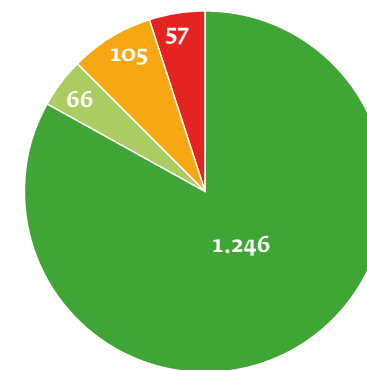
Projecten

- > Een woningbouwproject in de Bloemendalerpolder biedt kansen voor natuurontwikkeling.
- > Voor de Waterlandtak-Oost en het aquaduct over de Vecht van de verbindingszone Naardermeer - Markermeer is een inrichtingsplan opgesteld met een aangepast waterregime. Inrichtingsmaatregelen moeten nog plaatsvinden.
- > [Natuurnetwerk-schil Naardermeer](#) (GV11): de schil van 480 hectare om het Naardermeer wordt samen met waterschap AGV en Natuurmonumenten ingericht als ecologische en hydrologische buffer.
- > [Diemerscheg](#) + Waterlandtak-Oost (GV12).
- > Agrarische structuurverbetering (GV13).
- > Natuurcompensatie A1-A6-A9 (GV26).
- > Rondje Naardermeer (GV32) afgerond.
- > Duurzaam beheer Diemerbos (GV64).
- > Verbinding Diemerscheg Waterlandtak-west wordt beheerd met [waterbuffels](#). Dit experiment wordt uitgebreid gemonitord (GV70).
- > Natura 2000-herstelmaatregelen: [Natura 2000-beheerplannen - Provincie Noord-Holland](#).
- > Opzetten gebiedsproces Driehoek-Keverdijk.
- > Van fase voorontwerp naar fase definitief ontwerp [Faunapassage Maxisweg](#) (GV72)
- > Van fase voorontwerp naar fase definitief ontwerp Optimaliseren Natuurverbinding A1 (GV73).

Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)



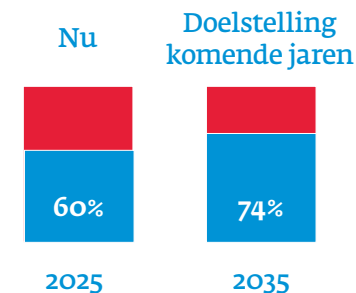
Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht

Voortgang en doelstelling verlagen stikstofneerslag*

- gedeelte N2000-gebied onder kritische grenswaarde
- gedeelte N2000-gebied met teveel neerslag.



De doelstellingen voor 2025 en 2030 zijn in dit gebied al gerealiseerd volgens de huidige uitgangspunten.

OOSTELIJKE VECHTPLASSEN

“Samen met Natuurmonumenten en het waterschap hebben we de afgelopen jaren onderzoek laten uitvoeren naar hydrologie, bodem, waterkwaliteit en natuurwaarden in 't Hol. Er is een eerste schets gemaakt van wat nodig is om aan de doelen van Natura 2000, de Kader Richtlijn Water en het Natuurnetwerk Nederland te voldoen. Omdat de begroting van het plan de beschikbare budgetten ver overschreed hebben we de plannen nog niet gedeeld met de omgeving. We zijn op zoek gegaan naar extra budget en er is aanvullend onderzoek gedaan. Het doel is dat eind 2022 een besluit wordt genomen over de definitieve scope, het beschikbare budget en de organisatie. Daarna kan een projectleider aan de slag met de verdere uitwerking van een definitief plan inclusief en de communicatie met de omgeving.”

Eugenie ten Hag, projectmanager 't Hol

“Van project naar proces: Naar duurzame natuurontwikkeling in én met het gebied.”

Mieneke Zijlmans, projectleider Ankeveen en Kortenhoeft West en Oost

2.2.23 OOSTELIJKE VECHTPLASSEN

Projectgegevens

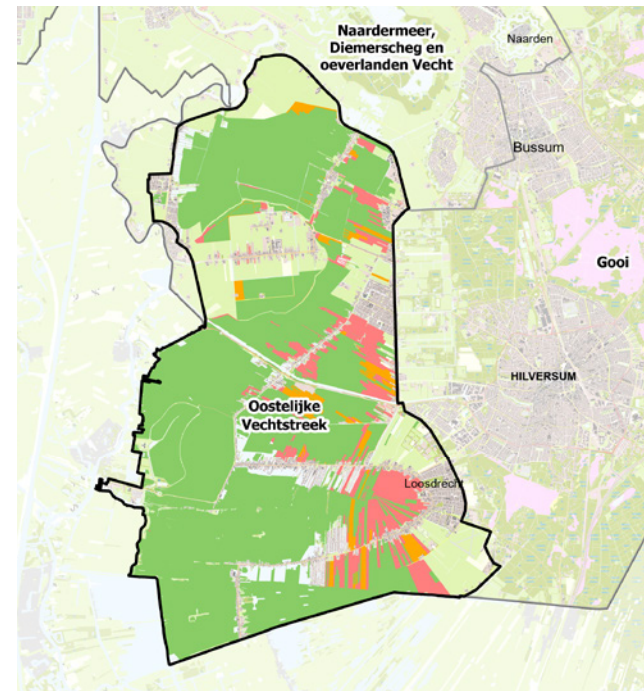
Projectleiders	Reinier Verkaik voor Vuntus, Ster van Loosdrecht en Weersloot; Eugenie ten Hag voor 't Hol; Mieneke Zijlmans-Dijkema voor Kortenhoef-Oost, Kortenhoef-West en Ankeveen
Betrokken partijen	Meer dan 20 partners, waaronder de gemeente Wijdemeren, Waterschap AGV, Waternet, Natuurmonumenten, Plassenschap Loosdrechtsse Plassen, de provincies, regio Gooi- en Vechtstreek, Vechtplassenscommissie en LTO-Noord.

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	Oostelijke Vechtplassen (Spiegelplas, Ankeveense Plas, Kortenhoefse Plassen, Het Hol, Vuntus, Loenderveense Waterleidingsplas, Loosdrechtsse Plassen en delen van de Horstermeerpolder, Weersloot, Kievitsbuurt en De Ster).
Karakteristiek	Laagveenmoerasgebied met een grote variatie in abiotische condities, landgebruik en beheer. Dit heeft als resultaat een grote schakering van internationaal bijzondere natuur. Van open water, trilvenen, veenmosrietland en moerasheide tot moerassen (o.a. galigaanmoeras), nat schraalland, gemaaid rietland en het climax verlandingsstype hoog- en laagveenbos. Van oudsher kwelgevoed veenlandschap met open water, water- en verlandingsvegetaties, trilvenen, rijke veenmosrietlanden, moerasheide, nat schraalland, moerassen, rietlanden en hoog- en laagveenbossen. Daarnaast open landschap met extensieve graslanden.
Cultuur	Kenmerkend historisch water- en verkavelingspatroon door veenafgravingen, meren, plassen, petgaten en legakkers, droogmakerij Horstermeerpolder, verdedigingslinie Nieuwe Hollandse Waterlinie, forten en een eendenkooi.
Fauna	Vogels van water- en oeverlijnen (woudaap, grote karekiet), rietmoerassen (roerdomp, purperreiger), andere moeras- en watervogels (porseleinhoen, zwarte stern, purperreiger, ijsvogel) en op het open water en de graslanden wintergasten (kolgans, grauwe gans, smient), vissen (grote en kleine modderkruiper, rivierdonderpad), insecten (gevlekte witsnuitlibel, gestreepte waterroofkever) maar ook ringslang, heikikker en rugstreeppad, meervleermuis, noordse woelmuis, boommarter en - sinds 2016 - de otter.
Flora	Kleinschalige verdeling van habitattypen met vaak een instandhoudingsdoelstelling voor Natura 2000, zoals trilvenen, veenmosrietlanden, moerasheide, schrale graslanden, (bloemrijke) natte ruigtes, maar ook moerasstruweel en veenbos (elsbroekbos gecombineerd met berkenbroekbos). Op sommige plekken nog de zeldzame groenknolorchis, veenmosorchis, waterdrieblad en blaasjeskruid. Daarnaast ook (veen)mossen en veenpaddenstoelen.
Bescherming	Het gebied is aangewezen als Bijzonder Provinciaal Landschap. Een groot deel is Natura 2000-gebied vanwege water- en verlandingsvegetaties en moeras- en watervogels die er broeden. 4.821 hectare valt onder het natuurnetwerk.

Ambities

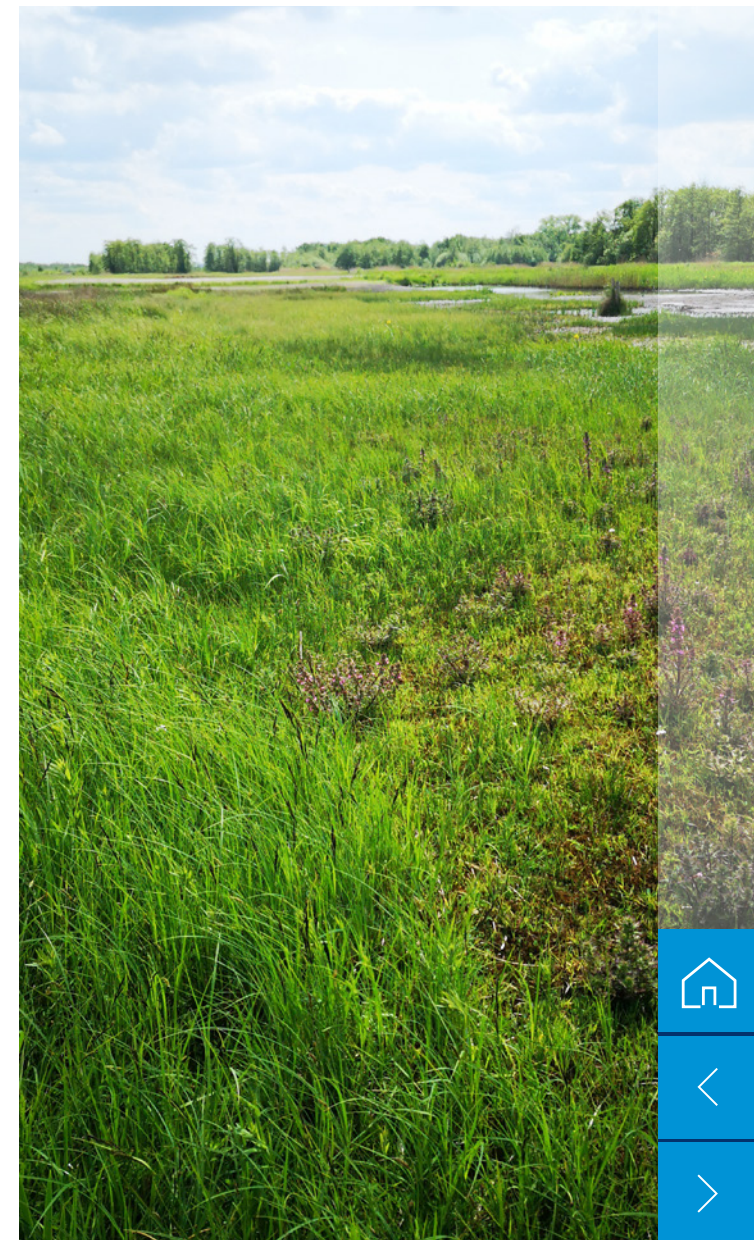
Ambitie is om de natuur van het laagveenmoerasgebied te beschermen en te ontwikkelen. Verbeteren van de waterkwaliteit en herstellen van de hydrologie (herstel van peildynamiek, herstel van kwelstromen, inundatie van percelen) speelt hierin een cruciale rol.



OOSTELIJKE VECHTPLASSEN

Aandachtspunten

- > Het watersysteem heeft aandacht nodig. Voor een betere waterkwaliteit en het optimaliseren van de hydrologische situatie, waaronder het herstellen van de peildynamiek, het tegengaan van verdroging, de kweldruk (lokaal) herstellen en het inunderen van percelen.
- > De invloed van karpers op het ontwikkelen van waterplanten.
- > Het extensiveren van de landbouw in het gebied is noodzakelijk voor het uitbreiden van de extensieve graslanden.
- > De begrenzingen van Natuurnetwerk Nederland en het Natura 2000-gebied wijken in de Oostelijke Vechtstreek van elkaar af. Hierdoor kunnen stukken natuur niet goed beschermd worden.
- > Het faunabeheer vraagt aandacht. Vooral het beheren van de ganzenpopulatie om ganzenvraat en schade aan rietoevers te verminderen. En het terugdringen van exoten als de Amerikaanse rivierkreeft.
- > Er zijn herstelmaatregelen nodig om de natuur in het Natura 2000-gebied robuust te maken. Maatregelen voor beheer en inrichting zijn bijvoorbeeld afplaggen, opslag verwijderen en verlande poelen en petgaten uitgraven. Voor landgebruik zijn er bijvoorbeeld maatregelen voor de landbouw nodig om de nutriëntenbelasting te beperken. Ook watersysteemgerichte maatregelen, zoals het afkoppelen of omleiden van waterstromen en het benutten van kwelwater, zijn gewenst. Een concreet voorbeeld hiervan: een bagger- en defosfateringsproject is gestart in de Loosdrechtse Plassen voor het verbeteren van de waterkwaliteit en het saneren van de vuilstort in Kortenhoeve Oost.
- > In het [gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen](#) zijn enkele ecologische verbindingen opgenomen.
- > Voor een deel van de natuurnetwerk-gronden in Weersloot maakt een bewonersvereniging zelf een schetsplan. Dit is in concept gereed.
- > Vereniging Ster van Loosdrecht heeft een beheerovereenkomst (landschap, natuur en recreatie). De vereniging heeft in het najaar van 2021 een aanbod gedaan voor de natuurnetwerk-opgave in het gebied.
- > Op 11% van het Natura 2000-gebied daalt er te veel stikstof neer. Belangrijkste bronnen daarvoor zijn de landbouw (39%), het buitenland (30%), snelwegverkeer (9%) en overige sectoren (9%).



OOSTELIJKE VECHTPLASSEN (VERVOLG)

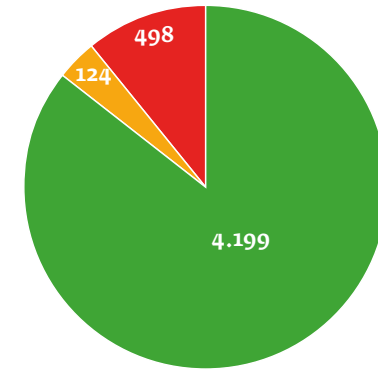
Projecten

- > Project moerasvogels.
- > Realisatie natuurnetwerk Weersloot, inclusief waterkwaliteitsmaatregelen, ecologische verbindingen, de verplaatsing van een agrarisch bedrijf, recreatieverbindingen, etc.
- > Realisatie natuurnetwerk Ster van Loosdrecht met onder andere waterkwaliteitsmaatregelen, recreatie en het actualiseren van de beheerovereenkomst met de Vereniging Ster van Loosdrecht.
- > Realisatie laatste deel natuurnetwerk Vuntus (circa 12% in dit gebied), verkennen waterkwaliteitsmaatregelen en afspraken over kwalitatieve verplichtingen met tuineigenaren VONA (toevoegen ecologische meerwaarde).
- > Realisatie natuurnetwerk Kortenhoef-west en Ankeveen.
- > Agrarische structuurverbetering (GV13).
- > Verwerving en inrichting Het Hol (GV16.)
- > Horstermeerpolder (GV19).
- > Faunapassage bij de N201(GV34).
- > Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplas (GV63).
- > Faunapassages OVP (GV75)
- > Verlandingsreeks Oostelijke Vechtplas (Programma Natuur).
- > Waterkwaliteit het Hol (Programma Natuur).
- > Hydrologische verkenning Gooi (Programma Natuur).
- > Natuurvriendelijke landbouw rond Vechtplas (Programma Natuur).
- > Afkoppelen nutriëntrijk water (Programma Natuur).
- > Aanleg van vier defosfateringsinstallaties voor waterkwaliteit (Programma Natuur).
- > Natura 2000-herstelmaatregelen: [Natura 2000-beheerplannen - Provincie Noord-Holland](#).

Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)



Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht

Voortgang en doelstelling verlagen stikstofneerslag*

- gedeelte N2000-gebied onder kritische grenswaarde
- gedeelte N2000-gebied met teveel neerslag.

Doelstellingen tot en met 2035 zijn al gerealiseerd volgens de huidige uitgangspunten.



GOOI

“De Groene Schakel verbindt de natuurgebieden in 't Gooi en op de Utrechtse Heuvelrug. Hier zijn twee grote faunapassages aangelegd; een onderdoorgang onder de A27 en een natuurbrug over de infrabundel bestaande uit het spoor, de nieuwe HOV-busbaan en de nog te verleggen Weg Over Anna's Hoeve. Het project Voltooiing Groene Schakel is gericht op de ecologische en recreatieve inrichting rond deze grote faunapassages. In het najaar van 2021 is gestart met de werkzaamheden. In Monnikenberg, aan de zuidzijde van de infrabundel, is o.a. een voormalig ven uitgegraven. De vrijkomende grond is gebruikt in de grondwallen aan weerszijden van de infrabundel. Het ven is voorzien van een vlonderpad. De meeste werkzaamheden aan de Noordkant in Anna's Hoeve - vinden in het voorjaar van 2023 plaats

Groot grondverzet was nog wel even spannend vanwege de timing, omdat we slechts in een beperkt tijdsbestek het transport over de ruwbouw van het ecodeuct konden doen. Kort na het grondtransport is de leeflaag aangebracht op het ecodeuct.”

Maarten Broos, projectmanager Voltooiing Groene Schakel

“In het najaar 2022 starten we een onderzoek op voor de Heuvelrug Gooi en Vechtstreek. Het doel is om te kijken wat er nodig is om dit gebied aaneengesloten, stevig en robuust te maken. En waar een gezond samenspel is tussen het watersysteem, ruimtelijke functies en inrichting. Dit onderzoek is nodig, omdat de Heuvelrug momenteel tegen zijn grenzen aanloopt door de klimaatverandering en intensivering van het ruimtegebruik. (bijdrage provincie aan onderzoek: 45.000,-)”

Thijs Sanderink, Programma Natuurherstel

“De grutto heeft het zwaar in weidevogelgebied De Kampen. Daarom is dit natuurgebied van Staatsbosbeheer en de Agrarische Stichting Blaricum in 2022 door de provincie opnieuw ingericht met nieuwe sloten, natuurvriendelijke oevers en een aanpassing van het waterpeil. Alles op alles om dit belangrijke weidevogelgebied voor de toekomst te behouden!”

Aafke van Nierop, projectmanager De Kampen

2.2.24 GOOI

Projectgegevens

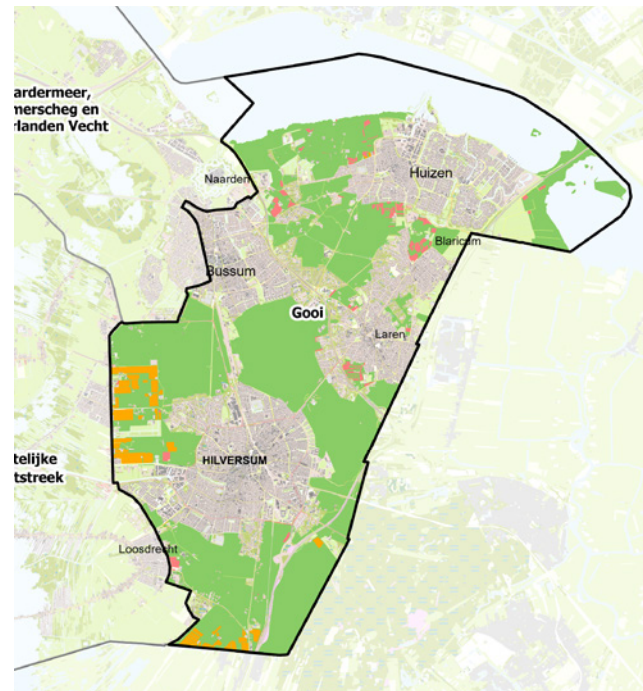
Gebiedsregisseur	Cathy Krantz-Witteaman, wittemanc@noord-holland.nl
Betrokken partijen	Gemeenten Blaricum, Wijdemeren, Gooise Meren, Laren, Hilversum en Huizen, Waterschap AGV, Goois Natuurreservaat, PWN, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Agrarisch collectief Noord-Holland Zuid

Gebiedsbeschrijving

Natuurgebieden	's-Gravenlandse buitenplaatsen; Spanderswoud en Corversbosch; Gooi-Noord; Gooi-Midden en -Zuid; De Kampen, Huizerhoef en De Dode Hond.
Karakteristiek	Overgang van natte en laaggelegen kustzone Gooimeer (voormalige Zuiderzee) naar hogere en droge delen op de stuwwal. Landgoederen met (stinzen)bos, heide en zandverstuivingen, oeverwallen, natte en droge (schrale) graslanden met kwelgevoede meertjes en poelen. Langs de randmeren Eemmeer en Gooimeer is een sterke samenhang van open polderlandschap (binnendijkse vochtige graslanden) met moeras, oeverlanden en kale gronden. Hier is ook een oude klifkust van drie meter hoog, op de plek waar vroeger de Zuiderzee het land heeft afgekalfd.
Cultuur	Landgoederenzone, engenlandschap, aardkundig monument vanwege klifkust dankzij voormalige Zuiderzee, oude menselijke sporen als grafheuvels, urnenvelden, banskering schapenkampen. In de Naarder Eng zijn bewerkte stenen werktuigen van de paleolithische mens gevonden én veldposten van de Voorstelling van Naarden van de mobilisatie 1914-1918. In de bossen zijn landschapselementen zichtbaar van de aanleg van landgoederen, zoals beukenlanen en stinzenplanten. Zanderijen laten zien waar in het Gooi zand is gewonnen voor onder andere de aanleg van spoorlijnen en de stadsuitbreiding van Amsterdam.
Fauna	Bos- en struweelvogels, maar ook boommarter en vleermuizen in oude bossen, das, levendbarende en zandhagedis, heidevogels en vogels van open zandgrond (roodborsttapuit, boompieper en boomleeuwerik), weidevogels (waaronder kempiaan en watersnip als broedvogel), oeverzwaluwen, moerasvogels, ringslang en pioniervegetatie met visdief.
Flora	Dennen, eiken- en beukenbos met stinzenplanten, dalkruid, adderwortel. Droge heide. Grote keverorchis, teer guichelheil, moeraswespenorchis, groenknolorchis, parnassia en moeraskartelblad. In kwelgevoede meertjes doorschijnend glanswier. Kalkrijke zandgrond met lidsteng en paddenrus. Kale grond met bitterling en duizendguldenkruid.
Bescherming	Circa 4.524 hectare van het gebied Gooi is begrensd als natuurnetwerk. Het overige deel is grotendeels Bijzonder Provinciaal Landschap. De naastgelegen natuurgebieden Oostelijke Vechtplassen, Naardermeer en Eemmeer zijn allen Natura 2000-gebied.

Ambities

Een belangrijke ambitie is om in de bossen de bestaande natuurwaarden te optimaliseren door het laten verouderen van bos en het omvormen van naald- naar loofbos. Voor het kleinschalige landschap van Engen en landgoederen is de ambitie: beheer dat zich richt op kruidenrijke en faunarijke akkers en grasland. Een ander doel is om het leefgebied van weidevogels in De Kampen te verbeteren. In het gebiedsakkoord *De Kampen* is hiervoor het robuuster maken en uitbreiden van het oppervlak aan leefgebied opgenomen. Ook wordt het waterpeil afgestemd op weidevogels. Gefaseerd maaien van de rietlanden langs de randmeren helpt broedvogels en kale gronden moeten worden opgehouden voor vogels die op de grond broeden. Ambitie is ook om verbindingen tussen natuurgebieden te behouden en te versterken met kansen voor de heikikker, de zandhagedis en het edelhert. Het behouden en versterken van de kwel op de flank van de stuwwal is een uitdaging voor de toekomst, deels vanwege verdroging en de drinkwaterwinning. De mineralenbalans op heidegebieden herstellen is wenselijk. Op verschillende locaties is het de bedoeling om de heide uit te breiden en te verbinden via heidecorridors, waarbij bos wordt omgezet in droge heide.



GOOI

Aandachtspunten

- > Ontsnippering 't Gooi (GV53): Ontsnipperingsmaatregelen en faunapassages in de vrijgevallen schootsvelden bij de A1
- > De natuurverbinding ANV4 is onvoldoende uitgewerkt en gerealiseerd.
- > De weidevogelgebieden robuuster maken via grensaanpassingen van het natuurnetwerk.
- > De inrichting en het gebruik van het gebied aan te pakken door bijvoorbeeld lokaal waterpeilen te wijzigen, de infiltratie van regenwater te bevorderen, de drinkwaterwinning te optimaliseren en daarmee de grondwaterstand deels te herstellen voor het behoud van vennen en de kwelwaterafhankelijke natuurgebieden op de flanken.
- > Het bestrijden van invasieve exoten.
- > Naast natuur is er ook een belangrijke recreatieve functie in het bosgebied, bij de landgoederen en bij de oeverzones van de randmeren.
- > Verbinden en ontsnipperen van natuurgebieden, bijvoorbeeld tussen het Naardermeer en de buitenplaatsen.

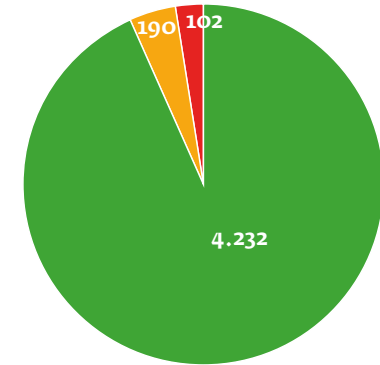
Projecten

- > Toelopen natuurbrug Laarderhoogt (GVo6).
- > [Natuurnetwerk Nederland De Kampen](#) (GV24).
- > Verbinding Hoorneboeg (GV29).
- > Natuurontwikkeling Huydecoopersweg (GV36).
- > [Voltooiing Groene Schakel](#) (GV48).
- > Natuurbrug Westerheide N525 (GV74).
- > Bestrijding Japanse Duizendknoop 't Gooi (Programma Natuur).
- > Herstel mineralenbalans oude bossen (Programma Natuur).
- > Mineralengift heide (Programma Natuur): onderzoek toediening steenmeel voor het opheffen van de negatieve effecten van een decennialange verzuring en vermisting.
- > Hydrologische verkenning Gooi: Ontwerpend onderzoek naar werking van het water-bodemsysteem bij toenemende verstedelijking en klimaatverandering in het Gooi (Programma Natuur).
- > Opzetten gebiedsproces buitenplaatsen in samenwerking met Natuurmonumenten.

Voortgang in cijfers

Voortgang Natuurnetwerk Nederland

- NNN gerealiseerd
- NNN kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur
- NNN grond beschikbaar, nog niet ingericht
- NNN aangewezen, niet ingericht



Voortgang gebiedsaanpak



gele pijlen zijn gerealiseerde fases (voor delen van het gebied)



3 FINANCIËLE VERANTWOORDING



3 FINANCIËLE VERANTWOORDING

Dit hoofdstuk bevat de financiële onderbouwing van het Programma Natuurnetwerk. De provinciale begroting vormt het financiële kader van dit programma. In de paragrafen 3.1 en 3.2 zijn de lasten en de dekking van alle programma's en projecten uit hoofdstuk 2 beschreven voor zover deze ten laste komen van de provinciale middelen. De investeringen in onze groenstructuur staan daarbij centraal.

3.1 Programma's en projecten: lasten

3.1.1 Inleiding

In hoofdstuk 2 zijn alle programma's en projecten benoemd die in 24 verschillende deelgebieden in uitvoering zijn. In deze paragraaf staan de geraamde lasten van deze programma's en projecten per deelgebied op een rij. Dat geldt ook voor de overige lasten van het Programma Natuurnetwerk, voor zover deze worden gefinancierd uit provinciale middelen. Achtereenvolgens komen aan bod:

- de lasten van de programma's en projecten per gebied, inclusief gebiedsoverstijgende projecten (paragraaf 3.1.2)
- de bedragen van de provinciale subsidieregelingen (paragraaf 3.1.3)
- de lasten van de overige processen en projecten (paragraaf 3.1.4)
- het totaaloverzicht van de lasten gepresenteerd (paragraaf 3.1.5)

Daarnaast zijn er nog andere budgetten die nu of in de nabije toekomst (deels) ingezet worden om het Natuurnetwerk Nederland te ontwikkelen, te beschermen, te versterken, te herstellen, naar een hoger kwaliteitsniveau te brengen. Naast budgetten voor het Natuurnetwerk zelf gaat het hier bijvoorbeeld om budgetten voor het verbeteren van de biodiversiteit, een betere waterkwaliteit en het tegengaan van bodemdaling. De budgetten zijn dus wel allemaal gelieerd aan de Natuurnetwerk Nederland, maar zijn daarmee niet automatisch geheel of deels dekkingsbron voor de realisatie van het natuurnetwerk. Deze budgetten noemen we ook wel secundaire dekkingsbronnen. Ze zijn toegelicht in Hoofdstuk 4.

3.1.2 Lasten programma's en projecten per gebied, inclusief gebiedsoverstijgende projecten

Leeswijzer:

- In deze paragraaf zijn alle nu lopende projecten en de daaruit voortvloeiende lasten opgenomen. Het gaat hier alleen om projecten die worden gedekt uit de provinciale middelen van de Reserve Groen, Reserve Groene Uitweg en Reserve Oostelijke Vechtplassen.
- In sommige deelgebieden zijn (nog) geen door de provincie ge(co)financierde en opgestarte projecten. In die gevallen zijn dus ook geen projectkosten benoemd. Overigens betekent dit niet dat in deze gebieden helemaal geen projecten lopen. Er is alleen geen sprake van (co)financiering uit de hiervoor genoemde 3 reserves. Een overzicht van alle projecten is te vinden in Hoofdstuk 2.
- Voor de hectaren begrensde NNN die nog niet zijn ondergebracht in een project en waar de realisatie en voorbereiding worden gedekt uit de provinciale middelen van de drie reserves, wordt in het overzicht wel de procesgeldten benoemd die nodig zijn voor de voorbereiding van het project. De geschatte kosten voor het vervolg zijn opgenomen in de restantopgave (zie paragraaf 3.1.4. "Overige processen en projecten", de regels die betrekking hebben op PNH30 in de tabel).
- Enkele van de in Hoofdstuk 2 vermelde projecten zijn niet terug te vinden in de volgende tabellen. Dan is één van onderstaande zaken aan de orde:
 - Het project bevindt zich in de uitvoeringsfase en heeft in eerdere jaren een subsidie ontvangen. De lasten zijn dus in voorgaande jaren genomen.
 - Het project bevindt zich in een afrondingsfase. Er zijn geen uitvoeringskosten meer geraamd. De eindafrekening heeft nog niet plaatsgevonden.
 - Het project wordt gefinancierd door een externe partij.



A. Gebiedsaanpak

1. Texel

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG01	Procesgeld Texel	€ 63.375	€ 63.375	€ 63.375	€ 63.375	€ 63.375	€ 63.375	€ -	€ 380.250
NHN01	Waalenburg Fase 1	€ 8.883	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 8.883
NHN30	Waalenburg Fase 2	€ 1.031.503	€ 190.141	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.221.643
Totaal		€ 1.103.761	€ 253.516	€ 63.375	€ 63.375	€ 63.375	€ 63.375	€ -	€ 1.610.776

2. Kust Kop Noord-Holland

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG02	Procesgeld Kust Kop Noord-Holland	€ -	€ 34.710	€ 34.710	€ 34.710	€ 34.710	€ 34.710	€ -	€ 173.550
NHN16	Boskerpark	€ -	€ 247.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 247.000
NHN17	Zandpolder, deelgebieden 4 en 5	€ 239.971	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 239.971
Totaal		€ 239.971	€ 281.710	€ 34.710	€ 34.710	€ 34.710	€ 34.710	€ -	€ 660.521

3. Wieringen

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG03	Procesgeld Wieringen	€ -	€ 13.150	€ 4.150	€ 4.150	€ -	€ -	€ -	€ 21.450
NHN28	Fietspad en herstel Wierdijk	€ 63.053	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 63.053
Totaal		€ 63.053	€ 13.150	€ 4.150	€ 4.150	€ -	€ -	€ -	€ 84.503

4. Kop van Noord-Holland rest

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG04	Procesgeld Kop van Noord-Holland rest	€ 400	€ 39.000	€ 39.000	€ 38.600	€ -	€ -	€ -	€ 117.000
KLO7	Uitbreiding Geestmerambacht	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal		€ 400	€ 39.000	€ 39.000	€ 38.600	€ -	€ -	€ -	€ 117.000

5. West-Friesland (of is het Westfriesland)

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG05	Procesgeld West-Friesland (of is het Westfriesland)	€ -	€ 104.000	€ 104.000	€ 104.000	€ -	€ -	€ -	€ 312.000
Totaal		€ -	€ 104.000	€ 104.000	€ 104.000	€ -	€ -	€ -	€ 312.000

6. Harger- en Pettemerpolder

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG06	Procesgeld Harger- en Pettemerpolder	€ -	€ 39.390	€ 39.390	€ 39.390	€ 39.390	€ 39.390	€ -	€ 196.950
Totaal		€ -	€ 39.390	€ 39.390	€ 39.390	€ 39.390	€ 39.390	€ -	€ 196.950

7. Weidse Polders

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG07	Procesgeld Weidse Polders	€ 100.000	€ 83.300	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 183.300
Totaal		€ 100.000	€ 83.300	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 183.300

8. Castricum Limmen e.o.

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG08	Procesgeld Castricum Limmen e.o.	€ -	€ 48.750	€ 48.750	€ 48.750	€ 48.750	€ 48.750	€ -	€ 243.750
Totaal		€ -	€ 48.750	€ 48.750	€ 48.750	€ 48.750	€ 48.750	€ -	€ 243.750

9. Noord-Kennemerland

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG09	Procesgeld Noord-Kennemerland	€ 250.342	€ 90.370	€ 90.370	€ 90.370	€ 30.398	€ -	€ -	€ 551.850
KL33	De Vlotter	€ 1.223.821	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.223.821
Totaal		€ 1.474.163	€ 90.370	€ 90.370	€ 90.370	€ 30.398	€ -	€ -	€ 1.775.671

10. Alkmaardermeer en Waterlinie

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG10	Procesgeld Alkmaardermeer en Waterlinie	€ -	€ 113.100	€ 113.100	€ 113.100	€ -	€ -	€ -	€ 339.300
Totaal		€ -	€ 113.100	€ 113.100	€ 113.100	€ -	€ -	€ -	€ 339.300

11. Eilandspolder

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG11	Procesgeld Eilandspolder	€ -	€ 100.000	€ 250.000	€ 18.550	€ -	€ -	€ -	€ 368.550
Totaal		€ -	€ 100.000	€ 250.000	€ 18.550	€ -	€ -	€ -	€ 368.550

12. Polder Mijzen

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG12	Procesgeld Polder Mijzen	€ 30.000	€ 70.000	€ 73.550	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 173.550
Totaal		€ 30.000	€ 70.000	€ 73.550	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 173.550

13. Zeevang en IJsselmeerkust

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG13	Procesgeld Zeevang en IJsselmeerkust	€ 359	€ 70.200	€ 70.200	€ 69.841	€ -	€ -	€ -	€ 210.600
Totaal		€ 359	€ 70.200	€ 70.200	€ 69.841	€ -	€ -	€ -	€ 210.600

14. Wormer- en Jisperveld, Kalverpolder

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG14	Procesgeld Wormer- en Jisperveld, Kalverpolder	€ 60.000	€ 120.000	€ 120.000	€ 134.850	€ -	€ -	€ -	€ 434.850
Totaal		€ 60.000	€ 120.000	€ 120.000	€ 134.850	€ -	€ -	€ -	€ 434.850

15. Polder Westzaan

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG15	Procesgeld Polder Westzaan	€ 30.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 22.400	€ -	€ 452.400
LH07	Verbrakking Westzaan	€ 350.000	€ 500.000	€ 1.000.000	€ 6.915.987	€ -	€ -	€ -	€ 8.765.987
Totaal		€ 380.000	€ 600.000	€ 1.100.000	€ 7.015.987	€ 100.000	€ 22.400	€ -	€ 9.218.387

16. IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske (IVOT)

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG16	Procesgeld IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske (IVOT)	€ 125.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 173.100	€ -	€ -	€ -	€ 698.100
LH23	Impuls waterkwaliteit IJperveld	€ -	€ -	€ -	€ 599.168	€ -	€ -	€ -	€ 599.168
LH26	Natuurverbindingen corridor Amsterdam - Hoorn	€ 50.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 800.000	€ 800.000	€ 150.000	€ -	€ 2.000.000
Totaal		€ 175.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 1.572.268	€ 800.000	€ 150.000	€ -	€ 3.297.268

17. Waterland Oost

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG17	Procesgeld Waterland Oost	€ 234.447	€ 83.268	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 317.715
Totaal		€ 234.447	€ 83.268	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 317.715

18. Zuid-Kennemerland

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG18	Procesgeld Zuid-Kennemerland	€ 120.000	€ 357.750	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 477.750
Totaal		€ 120.000	€ 357.750	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 477.750

19. Spaarnwoude

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG19	Procesgeld Spaarnwoude	€ 40.000	€ 20.000	€ 25.800	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 85.800
Totaal		€ 40.000	€ 20.000	€ 25.800	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 85.800

20. Haarlemmermeer

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG20	Procesgeld Haarlemmermeer	€ 15.000	€ 10.000	€ 29.600	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 54.600
KL27	Park 21	€ 2.070.000	€ 5.697.359	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 7.767.359
Totaal		€ 2.085.000	€ 5.707.359	€ 29.600	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 7.821.959

21. Zuidoosten van Amsterdam

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG21	Procesgeld Zuidoosten van Amsterdam	€ 36.000	€ 40.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 81.350	€ -	€ 337.350
KL30	Groene As Bovenlanden	€ 1.491.700	€ 520.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.011.700
GV10	Holendrecht polder	€ 20.000	€ 20.000	€ 143.319	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 183.319
Totaal		€ 1.547.700	€ 580.000	€ 203.319	€ 60.000	€ 60.000	€ 81.350	€ -	€ 2.532.369

22. Naardermeer, Diemerscheg en Oeverlanden Vecht

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
GV11	Schil Naardermeer	€ 692.527	€ 1.752.114	€ 1.456.701	€ 203.844	€ -	€ -	€ -	€ 4.105.186
GV12	Diemerscheg en Waterlandtak Oost	€ 1.571.000	€ 978.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.549.000
GV13	Agrarische structuurverbetering	€ 40.000	€ 65.000	€ 125.000	€ 100.000	€ -	€ -	€ -	€ 330.000
GV64	Duurzaam beheer Diemerbos	€ 17.925	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 17.925
GV70	Pilot Waterbuffels Waterlandtak-w	€ 73.417	€ 106.072	€ 106.061	€ 106.061	€ 15.549	€ -	€ -	€ 407.160
GV72	Faunapassage Maxisweg	€ 250.000	€ 700.000	€ 2.390.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 3.340.000
GV73	Faunapassage A1	€ 94.000	€ 798.000	€ 658.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.550.000
Totaal		€ 2.738.869	€ 4.399.186	€ 4.735.762	€ 409.905	€ 15.549	€ -	€ -	€ 12.299.271

23. Oostelijke Vechtplassen

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG23	Procesgeld Oostelijke Vechtstreek	€ 375.000	€ 228.860	€ 228.860	€ 228.860	€ -	€ -	€ -	€ 1.061.580
GV13	Agrarische structuurverbetering	€ 40.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 127.000	€ -	€ -	€ -	€ 342.000
GV16	't Hol	€ 44.973	€ 594.032	€ 2.544.197	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 3.183.202
GV19	Horstermeerpolder	€ 406.438	€ 3.078.011	€ 32.621	€ 9.598	€ 9.598	€ -	€ -	€ 3.536.266
GV34	Faunapassages N201	€ 534.000	€ 2.218.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.752.000
GV63	Oostelijke Vechtplassen	€ 3.542.093	€ 9.615.972	€ 7.182.876	€ 4.715.180	€ 4.715.180	€ 4.715.180	€ -	€ 34.486.482
GV75	Faunapassages OVP	€ 200.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 1.258	€ 1.701.258
Totaal		€ 5.142.504	€ 16.084.875	€ 10.413.554	€ 5.380.638	€ 5.024.778	€ 5.015.180	€ 1.258	€ 47.062.788

24. Gooi

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PG24	Procesgeld Gooi	€ 20.000	€ 98.600	€ 88.600	€ 88.600	€ 88.600	€ 88.600	€ 88.600	€ 561.600
PNH05	Verbinden en ontsnipperen, onderdeel Verbeteren Faunamaatregelen N236 Franse Kampweg	€ 260.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 260.000
GV24	De Kampen	€ 470.948	€ 186.834	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 657.782
GV48	Voltooing Groene Schakel	€ 185.757	€ 581.961	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 767.718
GV53	Ontsnippering 't Gooi	€ -	€ 250.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 250.000
GV74	Natuurbrug Westerheide N525	€ 250.000	€ 500.000	€ 500.000	€ 3.000.000	€ 2.000.000	€ 180.000	€ -	€ 6.430.000
Totaal		€ 1.186.705	€ 1.617.395	€ 588.600	€ 3.088.600	€ 2.088.600	€ 268.600	€ 88.600	€ 8.927.100

Gebiedsoverstijgend

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
AGV45	GU Programmacoördinatie Groene Uitweg	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 245.758	€ 305.758
(A)GV46	GU Programma Groene Uitweg 2021 en verder	€ 8.191.805	€ 65.000	€ 150.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 8.406.805
Totaal		€ 8.201.805	€ 75.000	€ 160.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 245.758	€ 8.712.563

Totaal Programma's en projecten per gebied

Gebied	Naam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
1	Texel	€ 1.103.761	€ 253.516	€ 63.375	€ 63.375	€ 63.375	€ 63.375	€ -	€ 1.610.776
2	Kust Kop Noord-Holland	€ 239.971	€ 281.710	€ 34.710	€ 34.710	€ 34.710	€ 34.710	€ -	€ 660.521
3	Wieringen	€ 63.053	€ 13.150	€ 4.150	€ 4.150	€ -	€ -	€ -	€ 84.503
4	Kop van Noord-Holland rest	€ 400	€ 39.000	€ 39.000	€ 38.600	€ -	€ -	€ -	€ 117.000
5	West-Friesland	€ -	€ 104.000	€ 104.000	€ 104.000	€ -	€ -	€ -	€ 312.000
6	Harger- en Pettermerpolder	€ -	€ 39.390	€ 39.390	€ 39.390	€ 39.390	€ 39.390	€ -	€ 196.950
7	Weidse Polders	€ 100.000	€ 83.300	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 183.300
8	Castricum Limmen	€ -	€ 48.750	€ 48.750	€ 48.750	€ 48.750	€ 48.750	€ -	€ 243.750
9	Noord-Kennemerland	€ 1.474.163	€ 90.370	€ 90.370	€ 90.370	€ 30.398	€ -	€ -	€ 1.775.671
10	Alkmaardermeer en Waterlinie	€ -	€ 113.100	€ 113.100	€ 113.100	€ -	€ -	€ -	€ 339.300
11	Eilandspolder	€ -	€ 100.000	€ 250.000	€ 18.550	€ -	€ -	€ -	€ 368.550
12	Polder Mijzen	€ 30.000	€ 70.000	€ 73.550	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 173.550
13	Zeevang en IJsselmeerkust	€ 359	€ 70.200	€ 70.200	€ 69.841	€ -	€ -	€ -	€ 210.600
14	Wormer -en Jisperveld, Kalverpolder	€ 60.000	€ 120.000	€ 120.000	€ 134.850	€ -	€ -	€ -	€ 434.850
15	Polder Westzaan	€ 380.000	€ 600.000	€ 1.100.000	€ 7.015.987	€ 100.000	€ 22.400	€ -	€ 9.218.387
16	Iperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske (IVOT)	€ 175.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 1.572.268	€ 800.000	€ 150.000	€ -	€ 3.297.268
17	Waterland Oost	€ 234.447	€ 83.268	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 317.715
18	Zuid-Kennemerland	€ 120.000	€ 357.750	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 477.750
19	Spaarnwoude	€ 40.000	€ 20.000	€ 25.800	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 85.800
20	Haarlemmermeer	€ 2.085.000	€ 5.707.359	€ 29.600	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 7.821.959
21	Zuidoosten van Amsterdam	€ 1.547.700	€ 580.000	€ 203.319	€ 60.000	€ 60.000	€ 81.350	€ -	€ 2.532.369
22	Naardermeer, Diemersheg en Oeverlanden Vecht	€ 2.738.869	€ 4.399.186	€ 4.735.762	€ 409.905	€ 15.549	€ -	€ -	€ 12.299.271
23	Oostelijke Vechtplassen	€ 5.142.504	€ 16.084.875	€ 10.413.554	€ 5.380.638	€ 5.024.778	€ 5.015.180	€ 1.258	€ 47.062.788
24	Gooi	€ 1.186.705	€ 1.617.395	€ 588.600	€ 3.088.600	€ 2.088.600	€ 268.600	€ 88.600	€ 8.927.100
	Gebiedsoverstijgend	€ 8.201.805	€ 75.000	€ 160.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 245.758	€ 8.712.563
Totaal		€ 24.923.737	€ 31.251.319	€ 18.607.230	€ 18.297.084	€ 8.315.550	€ 5.733.755	€ 335.616	€ 107.464.292

3.1.3 Bedragen provinciale subsidieregelingen

Op grond van een bepaalde uitvoeringsregeling kan een initiatiefnemer subsidie aanvragen voor een project dat past binnen de criteria van de desbetreffende regeling. Voor alle uitvoeringsregelingen stellen Gedeputeerde Staten jaarlijks een subsidieplafond vast, dat bepaalt tot welk bedrag subsidieaanvragen kunnen worden gehonoreerd. In de volgende tabel worden de per jaar geraamde subsidieplafonds weergegeven.

B. Provinciale Subsidieregelingen

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PNH02	UVR Groen: Subsidie Toeristische Opstapplaatsen	€ 100.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 100.000
PNH08	SKNL Inrichting buiten projecten en Rentelasten + ha functie-verandering buiten projecten	€ 6.304.045	€ 4.027.465	€ 4.027.465	€ 4.027.465	€ 4.027.465	€ 3.142.465	€ 18.656.188	€ 44.212.558
PNH10	SKNL kwaliteitsverbetering	€ 2.550.000	€ 900.000	€ 900.000	€ 900.000	€ 900.000	€ 900.000	€ 900.000	€ 7.950.000
PNH13	UVR Groen: Subsidie Verbetering weidevogelbiotopen	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ -	€ -	€ 500.000
PNH14	Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg Noord-Holland 2018	€ 750.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 750.000
PNH17	Uitvoeringsregeling subsidie bedrijfsverplaatsing en kavelruil Natuurnetwerk Noord-Holland 2017	€ 537.500	€ 537.500	€ 537.500	€ 537.500	€ 537.500	€ 537.500	€ -	€ 3.225.000
PNH28	UvR pachtafkoop en aankoop NNN terreinen Noord-Holland	€ 1.453.970	€ 1.500.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.953.970
Totaal		€ 11.795.515	€ 7.064.965	€ 5.564.965	€ 5.564.965	€ 5.564.965	€ 4.579.965	€ 19.556.188	€ 59.691.528

3.1.4 Lasten overige processen en projecten

In de volgende tabel zijn de lasten voor de overige (gebiedsoverstijgende) processen en projecten opgenomen. De belangrijkste processen en projecten zijn:

- PNH05: De provincie verzacht op cruciale punten de versnipperende werking van de infrastructuur. Daar waar provinciale wegen of waterwegen natuurgebieden doorsnijden worden voorzieningen getroffen. Daardoor krijgen planten en dieren meer kansen om te overleven en uit te breiden. In het Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland zijn prioritaire locaties en typen voorzieningen aangegeven binnen het provinciale wegennetwerk. Dit is een bouwsteen voor het investeringsprogramma Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi). Faunamaatregelen zullen steeds meer met infrastructuurprojecten worden meegenomen. Dit budget is opgenomen voor kansen om werk met werk te maken, kansen in de praktijk te kunnen benutten, de werking van aangelegde voorzieningen via monitoring te kunnen volgen, en onderzoek te doen voor een goed beheer en een betere inrichting van de verbindingen.
- PNH22: zie toelichting bij PNH31
- PNH30: In maart 2020 is het Regiebureau Natuurnetwerk Nederland opgericht, dat zorgt voor het tijdig afronden van het Natuurnetwerk Nederland. Het regiebureau geeft op programmatische wijze sturing aan het realiseren van het natuurnetwerk. Het regiebureau program-

meert de projecten en activiteiten, stuurt op grondverwerving en realisatie, bewaakt de voortgang, start nieuwe projecten op, organiseert de bemensing en komt met interventies om de totstandkoming van het natuurnetwerk te versnellen. De gehele restantopgave wordt ondergebracht in concrete projecten en gebiedsgerichte plannen. De kosten staan per onderdeel vermeld in de tabel hierna.

- PNH31: In de Natura 2000-gebieden voeren de beheerders een programma van natuurherstelmaatregelen uit om de natuurdoelen in deze gebieden te realiseren (zie de toelichting in paragraaf 1.2). De meeste herstelmaatregelen zijn in het verleden gedaan in het kader van het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Dit programma bestaat echter niet meer als apart programma. Stikstofmaatregelen zijn samengevoegd met andere herstelmaatregelen in Natura 2000 gebieden. De eerste tranche is in 2021 afgerond. Voor de finale financiële afronding zijn middelen geraamd (PNH22). De tweede tranche (PNH31) is op 1 januari 2022 van start gegaan en loopt tot en met 2027.
- PNH32: Om onderbesteding te voorkomen is 2 miljoen euro overgeprogrammeerd. Deze kosten komen eerst ten laste van Reserve Groen, maar waarschijnlijk kan deze € 2 miljoen uiteindelijk gewoon ten laste van Programma Natuur worden gebracht, omdat de projecten ruim begroot zijn. (zie voor programmering Programma Natuur hfst. 4.2.6).

C. Overige processen en projecten

Projectnummer	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
PNH05	Verbinden en ontsnipperen	€ 267.787	€ 225.924	€ 232.924	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000	€ 1.406.635
PNH22	Natura 2000-herstelmaatregelen	€ 1.721.403	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.721.403
PNH26	Buitenpoorten	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 61.799	€ -	€ -	€ 301.799
PNH30	Restantopgave NNN Ontpachting	€ -	€ 450.265	€ 450.265	€ 450.265	€ 450.265	€ 450.265	€ 2.252.323	€ 4.503.648
PNH30	Restantopgave NNN SKNL 2022 afwaardering	€ 5.996.996	€ 5.597.197	€ 5.597.197	€ 5.597.197	€ 3.997.998	€ 3.997.998	€ 839.580	€ 31.624.163
PNH30	Restantopgave NNN Schadeloosstelling bij zelfrealisatie	€ 1.200.000	€ 1.501.154	€ 1.501.154	€ 2.501.923	€ 2.501.923	€ 3.752.885	€ 11.258.655	€ 24.217.694
PNH30	Restantopgave NNN Inrichtingskosten	€ -	€ 463.125	€ 2.828.839	€ 4.966.339	€ 9.087.589	€ 10.193.839	€ 24.720.268	€ 52.260.000
PNH30	Restantopgave NNN Procesgelden	€ -	€ 391.869	€ 3.260.737	€ 5.030.578	€ 6.607.966	€ 7.422.903	€ 15.834.847	€ 38.548.899
PNH30	Grondaankopen	€ 4.541.000	€ 6.000.000	€ 6.500.000	€ 13.500.000	€ 14.000.000	€ 17.000.000	€ 61.000.000	€ 122.541.000
PNH31	Natura 2000-herstelmaatregelen 2022-2027	€ 29.333.333	€ 333.333	€ 333.333	€ 333.333	€ 333.333	€ 333.333	€ -	€ 30.999.998
PNH32	Programma Natuur	€ 300.000	€ 1.000.000	€ 700.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.000.000
PNH33	Natuurverbindingen	€ 30.000	€ 750.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 22.800.000	€ 23.580.000
Totaal		€ 43.450.519	€ 16.772.867	€ 21.464.449	€ 32.609.636	€ 37.210.873	€ 43.321.223	€ 138.875.673	€ 333.705.239



3.1.5 Totaaloverzicht lasten

In de volgende tabel is voor de looptijd van dit Programma Natuurnetwerk (2023-2027) een overzicht gegeven van de lasten (inclusief de baten), zoals deze zijn toegelicht in de paragrafen 3.1.2 t/m 3.1.4 (het zwart omrand gedeelte). Daarnaast is in de kolom '2022' op basis van de

actuele stand van zaken de bijgestelde kasraming voor 2022 weergegeven. In de kolom '2027 e.v.' staan de kosten voor de periode 2027 en verder, waarvan het grootste deel betrekking heeft op de restantopgave die is ondergebracht bij het regiebureau Natuurnetwerk Nederland. Hierin zijn alle hectares meegenomen die nu nog niet zijn opgenomen in projecten.

Totaal A. + B. + C.

Onderdeel	Naam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal	
A.	Programma's en projecten per gebied	€ 24.923.737	€ 31.251.319	€ 18.607.230	€ 18.297.084	€ 8.315.550	€ 5.733.755	€ 335.616	€ 107.464.292	
B.	Provinciale Subsidierelingen	€ 11.795.515	€ 7.064.965	€ 5.564.965	€ 5.564.965	€ 5.564.965	€ 4.579.965	€ 19.556.188	€ 59.691.528	
C.	Overige processen en projecten	€ 43.450.519	€ 16.772.867	€ 21.464.449	€ 32.609.636	€ 37.210.873	€ 43.321.223	€ 138.875.673	€ 333.705.239	
Totaal		€ 80.169.771	€ 55.089.151	€ 45.636.644	€ 56.471.685	€ 51.091.388	€ 53.634.943	€ 158.767.477	€ 500.861.059	
		€ 261.923.811								

3.2 Programma's en projecten: Dekking

De totaal benodigde dekking van dit Programma Natuurnetwerk is opgenomen in de volgende tabel. De dekking komt uit verschillende reserves, afhankelijk van het doel waarvoor het project wordt gerealiseerd. De dekkingsbronnen zijn de Reserve Groen, de Reserve Groene Uitweg en de Reserve Oostelijke Vechtplassen. Een beschrijving van deze 3 primaire dekkingsbronnen is te lezen in Hoofdstuk 4. De regel met de toevoeging 'overhevelingen' betreft investeringsprojecten die via een overheveling ten laste van de desbetreffende reserves worden gebracht, en daarmee niet direct leiden tot rechtstreekse uitgaven uit deze reserve. Het betreft hier voornamelijk grondaankopen ten behoeve van de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland. Het activeren van deze aankopen loopt via de reserve Waardevermindering grondaankopen Groen, die wordt gedekt met middelen die vanuit de reserve Groen worden overgeheveld.

Met de huidige raming t.l.v. de Reserve Groen wordt binnen deze reserve vanaf medio 2025 een tekort voorzien. Dat betekent dat vanaf dat moment niet alle projecten, processen en subsidie-regelingen zoals die staan beschreven in de paragrafen 3.1.2 t/m 3.1.5, kunnen worden gedekt.

Wanneer dit dekkingsprobleem zich daadwerkelijk voor zal doen hangt o.a. af van de daadwerkelijke uitgaven in de komende jaren en de additionele middelen die de Provincie Noord-Holland vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) zal ontvangen. Ten aanzien van dit laatste wordt verwacht dat hierover in 2023 meer duidelijk zal zijn. Ook wordt door het Regiebureau nog bekeken in hoeverre synergievoordeel kan worden behaald door inzet van de in Hoofdstuk 4 benoemde secundaire dekkingsbronnen.

Dekkingsbronnen

Reserve	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.	Totaal
Reserve Groen	€ 61.131.107	€ 35.398.168	€ 30.983.146	€ 38.009.907	€ 32.356.610	€ 31.909.763	€ 97.521.719	€ 327.310.420
Reserve Groen Overhevelingen	€ 5.075.000	€ 7.718.000	€ 6.500.000	€ 13.500.000	€ 14.000.000	€ 17.000.000	€ 61.000.000	€ 124.793.000
Reserve Groen Baten	€ -481.000	€ -2.097.000	€ -968.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -3.546.000
Reserve Groen Verleende Subsidies PNN	€ 1.279.403	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.279.403
Lasten projecten derden	€ 1.369.000	€ 850.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.219.000
Baten projecten derden	€ -1.369.000	€ -850.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -2.219.000
Reserve Groene Uitweg	€ 9.623.168	€ 3.954.011	€ 1.938.621	€ 246.598	€ 19.598	€ 10.000	€ 245.758	€ 16.037.754
Reserve Oostelijke Vechtplassen	€ 3.542.093	€ 10.115.972	€ 7.182.876	€ 4.715.180	€ 4.715.180	€ 4.715.180	€ -	€ 34.986.482
Totaal	€ 80.169.771	€ 55.089.151	€ 45.636.644	€ 56.471.685	€ 51.091.388	€ 53.634.943	€ 158.767.477	€ 500.861.059



4 PRIMAIRE EN SECUNDAIRE DEKKINGSBRONNEN



4 PRIMAIRE EN SECUNDAIRE DEKKINGSBRONNEN

In dit hoofdstuk beschrijven we eerst de primaire dekkingsbronnen als Reserve Groen, Reserve Groene Uitweg, en Reserve Oostelijke Vechtplassen. Naast de primaire dekkingsbronnen zijn er nog andere budgetten die nu of later (deels) worden ingezet. Deze budgetten zijn bedoeld om het Natuurnetwerk Nederland te ontwikkelen, te beschermen, te versterken, te herstellen, naar een hoger kwaliteitsniveau te brengen. De budgetten zetten we in voor het natuurnetwerk zelf en bijvoorbeeld voor het verbeteren van de biodiversiteit, een betere waterkwaliteit en het tegengaan van bodemdaling. Ze zijn dus allemaal gelieerd aan de het Natuurnetwerk Nederland, maar daarmee niet automatisch dekkingsbron voor de realisatie van het natuurnetwerk. In paragraaf 4.2 geven we een overzicht van deze budgetten, ook wel secundaire dekkingsbronnen genoemd.

4.1 Doelstellingen primaire dekkingsbronnen

In dit onderdeel benoemen we de doelstellingen van de primaire dekkingsbronnen van het Programma Natuurnetwerk, zoals deze zijn opgenomen bij de instellingsbesluiten van deze reserves. De inzet van de middelen uit deze dekkingsbronnen is al toegelicht in Hoofdstuk 3.

4.1.1 Reserve Groen

De Reserve Groen heeft als doel het realiseren van het in het hoofdstuk "Beschermen" vastgelegde beleid van de Agenda Groen (vastgesteld door Provinciale Staten d.d. 11 maart 2013) met betrekking tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN), Natuur2000 en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), verbindend groen, natuurcompensatie en recreatieve verbindingen. De uitvoering wordt geprogrammeerd in het jaarlijks door PS vast te stellen geactualiseerde Provinciaal Meerjarenprogramma Groen (PMG), thans Programma Natuurnetwerk (PNN). De Reserve groen is niet bedoeld voor het financieren van het beheer van groengebieden.

4.1.2 Reserve Groene Uitweg

De Reserve Groene Uitweg heeft als doel het versterken van de kwaliteit van het landschap ten oosten van Amsterdam op het gebied van vaar-, fiets- en wandelrecreatie, cultuurhistorie, natuur en landbouw (met name verbreding, verduurzaming en behoud van weidelandschap). De Groene Uitweg is de groen/blauwe tegenhanger van de infrastructurele ontwikkeling (A1, A6, A9) en wordt grotendeels uitgevoerd met door het Rijk beschikbaar gestelde middelen. Het bestuurlijk Platform Gooi, Vecht en Diemerscheg is verantwoordelijk voor de aansturing van de tientallen projecten die in het kader van de Groene Uitweg worden uitgevoerd. [Meer informatie](#).

4.1.3 Reserve Oostelijke Vechtplassen

De reserve heeft als doel de toekomstige uitgaven voortvloeiend uit het Gebieds-akkoord Oostelijke Vechtplassen te kunnen dekken. In december 2017 is het Gebieds-akkoord Oostelijke Vechtplassen ondertekend. Hierin participeren naast Provincie Noord-Holland ook andere overheden, ondernemers, watersportverbond, bewonersverenigingen, recreantenverenigingen en natuur- en milieuorganisaties. Het Gebieds-akkoord geeft invulling aan verschillende beleidsopgaven: Natuur (Natuurnetwerk Nederland), Natuur2000, Waterkwaliteitsverbetering (Kaderrichtlijn Water (KRW)), Visie Waterrecreatie en Recreatieve Verbindingen. [Meer informatie](#).

4.1.4 Reserve Waardevermindering Grondaankopen Groen

De reserve heeft als doel het reserveren van middelen voor de verwachte toekomstige afwaardering van aangekochte gronden voor het Beleidsdoel Groen, die ontstaat doordat de gronden een hogere economische waarde hebben wanneer de provincie deze aankoopt, dan wanneer de provincie deze verkoopt tegen de natuurwaarde. Door de instelling van deze reserve worden dit soort verliezen gedekt, zodat de provincie geen onverwachte financiële tegenvallers krijgt in de toekomst.

4.2 Secundaire dekkingsbronnen Programma Natuurnetwerk

Hieronder staat een opgave van de secundaire dekkingsbronnen van het Programma Natuurnetwerk. Daar waar doelstelling, looptijd totaalbudget en de diverse projecten al bekend zijn, is dit vermeld. Enkele (verwachte) budgetten bevinden zich nog in de voorbereidende fase. Hier geldt in alle gevallen dat hierover nog overleg plaatsvindt tussen Rijk en provincies.

De beschrijvingen hieronder betreffen beschrijvingen op hoofdlijnen, omdat over al deze budgetten al besluitvorming heeft plaatsgevonden. Meer informatie over de budgetten en daarbij behorende projecten is te vinden via de hyperlinks die bij elk budget staan vermeld.

4.2.1 Reserve Landschap

Reserve Landschap

Doel

Investeren in groene ruimte voor rust en ontspanning in onze dichtbevolkte provincie.

Looptijd

2019-2023

Totaalbudget

€ 10.300.000

Projecten

Nummer	Project
1	Herstel Liniedijken
2	Landschapsversterking Westeinderscheg
3	Landschapsversterking Amstelscheg en Diemerscheg
4	Landschapsversterking rond kern Schagen
5	Landschapsversterking Noord-Kennemerland
6	Buitenpoort Castricum
7	Oer-IJ
8	Communicatie en overig procesgeld

4.2.2 Reserve Laag Holland

Reserve Laag Holland	
Doel	
Het dekken van de kosten voor de provinciale doelen binnen het integrale gebiedsprogramma Laag Holland waarin onder provinciale regie en in samenwerking met alle relevante partners wordt gewerkt aan de integrale opgaven voor natuur, landbouw, water, bodemdaling, klimaat, recreatie en landschap en aan de daarbij behorende projecten.	
Looptijd	
2020-2030	
Totaalbudget	
€ 4.166.000 (Bij instelling)	
Projecten	
Nummer	Project
1	Cofinanciering projecten Interbestuurlijk Programma (IBP) 'Naar een Vitaal Platteland' (zie Regeling Specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland (L7), paragraaf 4.2.4), als volgt verdeeld (bedragen afgerond op € 1.000): Burkmeer € 203.000 Ilperveld € 447.000 Alkmaarder- en Uitgeestermeer € 719.000 Waterland-Oost € 1.317.000 Landelijk Noord € 189.000 Wormer- en Jisperveld € 907.000 Aanleveren Kennis en inzicht € 102.000 Toerisme en Recreatie € 115.000
2	Subsidies buiten Uitvoeringsregeling Vitaal Platteland

4.2.3 Reserve Waterrecreatie

Reserve Waterrecreatie	
Doel	
De reserve heeft als doel de kosten te dekken van een visie op waterrecreatie en via cofinanciering middelen ter beschikking te stellen voor initiatieven die bijdragen aan de bevordering van waterrecreatie, rekening houdend met ruimtelijk beleid. Onderstaand de kosten voortkomend uit het ' Uitvoeringsprogramma Waterrecreatie 2021-2025 '. Het restant à € 6.000.000 (zijnde het totaal aan stortingen in de reserve in de jaren 2026-2028) zal, passend binnen de kaders van de ' Visie op waterrecreatie in Noord-Holland 2030 ', worden ingezet in de periode 2026-2023.	
Looptijd	
2015-2030	
Totaalbudget	
€ 17.448.000	
Projecten	
Nummer	Project
1	Uitvoeringsregelingen Waterrecreatie
2	Samenwerkingsovereenkomst waterplanten zuidelijk IJsselmeer-gebied. Procesgeld en investeringsgeld
3	Bijdrage aan samenwerkingsproject 'Varen doe je samen'
4	Durfsporten – recreatieve zone.
5	Aquapunctuurpunten buiten UVR en meekoppelkansen
6	Innovatiebudget
7	Proceskosten (communicatie, congressen, inhuur projecten, etc.)

4.2.4 Regeling Specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland (L7)

Regeling Specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland (L7)

Doel

Het mede financieren van projecten voortkomende uit het Interbestuurlijk Programma (IBP) 'Naar een Vitaal Platteland', waarin staat aangegeven op welke wijze invulling gegeven wordt aan een samenhangende, gebiedsgerichte aanpak waar IBP 'Naar een Vitaal Platteland' zich op richt. Hieronder is aangegeven welke middelen zijn gemoeid met de Specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland (L7). Overige dekkingsbronnen zijn de Reserve Laag Holland en partnergelden.

Looptijd

2020-2025

Totaalbudget

€ 5.830.000

Projecten

Nummer	Project
1	Burkmeer
2	Ilperveld
3	Alkmaarder- en Uitgeestermeer
4	Waterland-Oost
5	Landelijk Noord
6	Wormer en Jisperveld
7	Kennis en inzicht
8	Toerisme en recreatie

4.2.5 Regeling Specifieke uitkering Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden 2e tranche

Naar aanleiding van de eerste tranche van deze regeling vindt momenteel overleg plaats tussen het Rijk en de provincies over een tweede tranche.

4.2.6 Regeling Specifieke uitkering Programma Natuur (L16)

Regeling Specifieke uitkering Programma Natuur (L16)

Doel

Het financieren van maatregelen van gebiedsgerichte maatregelen die zijn opgenomen in [het Uitvoeringsprogramma Natuur](#), inhoudende: verbetering van de kwaliteit van natuurgebieden (inclusief vitalisering bos), hydrologische verbetering, versnelling van verwerving en optimalisering van de inrichting van natuurgebieden, maatregelen in de overgangszones (inclusief verbinding tussen gebieden) en overige kwaliteitsmaatregelen bovenop het Natuurpact (zoals extra inzet op invasieve exoten).

Looptijd

2021-2023

Totaalbudget

€ 41.682.095

Nummer	Project
1	Versnelling binnenduintrand kansen
2	Voorverkenning hydro-buffer Zwanenwater
3	Hydrologische verbetering Middenduin Kennemerland
4	Vernatten natuur duinen Texel
5	Dynamisch kustbeheer Texel
6	Zanderij Castricum (extra kwelnatuur)
7	Impuls dynamisering zeereep Castricum
8	Bos/-omvorming inrichting Kennemerduinen/Kraansvlak & Bergen
9	Revitalisering bos Leyduin
10	Verwijderen Japanse Duizendknoop in bossen Gooi

Regeling Specifieke uitkering Programma Natuur (L16)

Nummer	Project
11	Herstel mineralenbalans oude bossen
12	Mineralengift heide
13	Boerderijverplaatsing
14	Wormer en Jisperveld (oeverbeschoeiing)
15	Verkenningen systeemherstel Laag-Holland
16	Habitatherstel Eilandspolder
17	Hydrologische maatregelen Varkensland
18	Hydrologische maatregelen IVOT en Westzaan
19	Emissieverlaging overgangszone inclusief pilots
20	Natuurimpuls IJperveld en Eilandspolder
21	Bestrijding Japanse duizendknoop & appelbes Wormer- & Jisperveld
22	Broedeilanden sterns versterken op Texel
23	Revitaliseren bossen
24	Spaarnwoude e.a. revitalisering bos en recreatieve zone
25	Verlandingsreeks Oostelijke Vechtplassen
26	Waterkwaliteit het Hol (OVP)
27	Hydrologische verkenning Gooi
28	Natuurvriendelijke landbouw rond Vechtplassen
29	Afkoppelen nutriëntenrijk water
30	Defosfatering water Vechtplassen

4.2.7 Regeling Specifieke uitkering Programma Natuur (L16), onderdeel Boscompensatie

Regeling Specifieke uitkering Programma Natuur (L16), onderdeel Boscompensatie

Doel

Het onderdeel Boscompensatie maakt onderdeel uit van het elders in dit hoofdstuk genoemde [Programma Natuur](#). Provincies nemen in het Provinciaal Uitvoeringsprogramma tevens de oppervlakte bos op, die wordt aangelegd in het kader van boscompensatie voor bosgebied dat vanaf 1 januari 2017 is gekapt voor het behalen van de instandhoudingsdoelen in Natura 2000-gebieden. De boscompensatie vindt conform de Bossenstrategie zoveel mogelijk plaats buiten het Natuurnetwerk Nederland.

Looptijd

2021-2023

Totaalbudget

€ 1.875.184

Projecten

Nummer	Project
1	Boscompensatie (34 hectare)

4.2.8 Bossenstrategie vervolg

Momenteel vindt overleg plaats tussen Rijk en Provincies over middelen voor het behalen van de gestelde ambities van 10% meer bos in 2030. Naar verwachting wordt hier budget voor beschikbaar gesteld vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

4.2.9 Regeling Specifieke uitkering Impuls Veenweiden (Bodemdaling) (L10)

Regeling Specifieke uitkering Impuls Veenweiden (Bodemdaling) (L10)

Doel

Inzet van middelen voortkomend uit het Klimaatakkoord om middels gebiedsprocessen een impuls te geven aan de klimaatopgaven t.a.v. bodemdaling, klimaat, natuur en duurzame landbouw in de Veenweidegebieden van Nederland. Uitgangspunt is een gebiedsgerichte aanpak waar provincies de regie hebben. Prioritaire gebieden waar deze impulsmiddelen primair op worden ingezet, zijn de gebieden waar de meest urgente problemen spelen. In sommige situaties kan het gaan om boeren te ondersteunen bij verplaatsen, te helpen extensiveren (met compensatie voor nkomstenderving) of het vrijwillig stoppen van het bedrijf. In andere situaties zal de nadruk meer liggen op technische aanpassingen, zoals drainagetechnieken.

Looptijd

2020-2025

Totaalbudget

€ 18.000.000

Projecten

Nummer	Project
1	Deelname Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling, Deelname Platform Slappe Bodem, Projecten op het gebied van water, bodem, landgebruik en Integrale bedrijfsvoering.
2	Laag Holland Assendelft, Waterland/Zeevang, aankoop gronden en overig.
3	Groene Hart Ronde Hoep, Keverdijkse Polder, Bovenkerkervolder.
4	Inspelen op nieuwe ontwikkelingen

4.2.10 Nationaal Programma Landelijk Gebied

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) bevat een vertaling van internationale doelstellingen voor natuur, water en klimaat. Het NPLG wordt komend jaar verder uitgewerkt door het Rijk. De provincies blijven via een integrale, gebiedsgerichte aanpak werken aan de realisatie van deze doelen. Om dit concreet te maken stellen de provincies een zogenoemd Gebiedsprogramma op, dat in Noord-Holland de naam Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) krijgt. Dit programma moet 1 juli 2023 klaar zijn. Bij de totstandkoming van het PPLG worden de partners in het landelijk gebied betrokken. De wijze waarop dit zal gebeuren, wordt nog nader uitgewerkt. Het PPLG wordt ook gebruikt om een aanvraag te doen voor middelen uit het Transitiefonds van € 24,3 miljard.

4.2.11 Coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken, waterkwaliteit en biodiversiteit

Extra Middelen Coalitieakkoord 'Duurzaam Doorpakken!'

Doel

Het betreft hier extra middelen die in het kader van 'Nieuw beleid' in het [Coalitieakkoord](#) zijn vrijgemaakt en in de reserve Groen gestort.

Looptijd

2019-2023

Totaalbudget

€ 18.000.000

Projecten

Nummer	Project
1	Coalitieakkoord Masterplan Biodiversiteit
2	Coalitieakkoord NNN, Waterkwaliteit en Biodiversiteit, onderdeel NNN
3	Coalitieakkoord NNN, Waterkwaliteit en Biodiversiteit, onderdeel Kaderrichtlijn Water
4	Coalitieakkoord NNN, Waterkwaliteit en Biodiversiteit, onderdeel Bodemdaling

